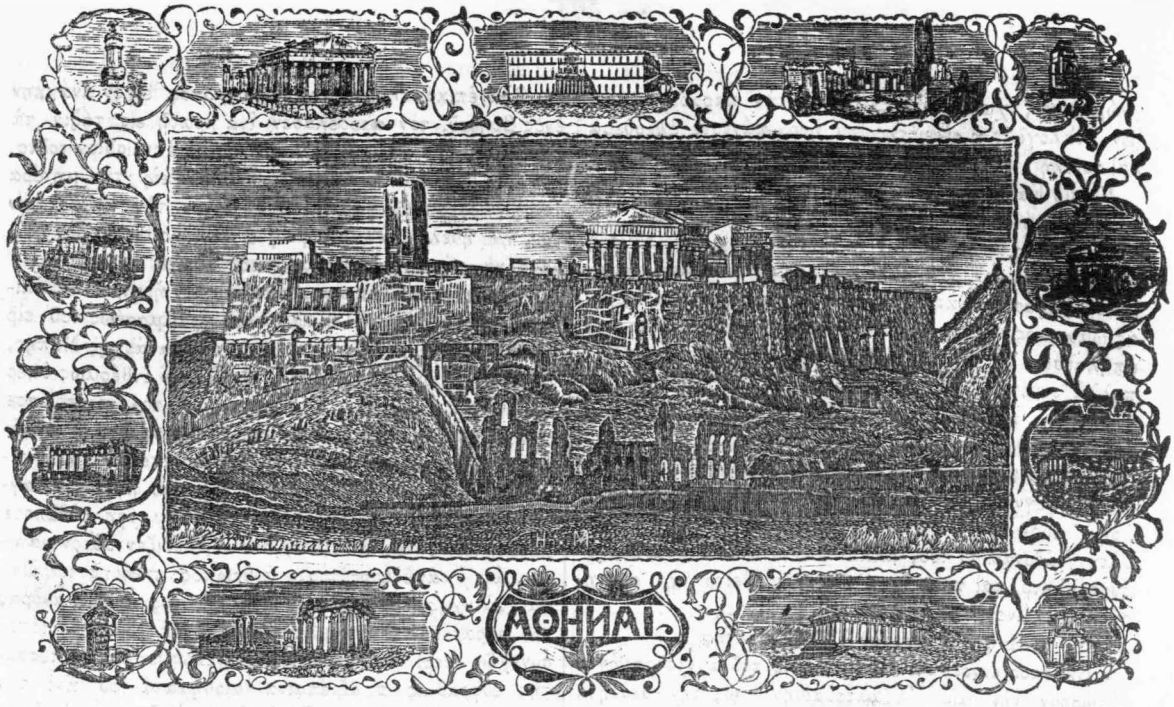

Η ΕΣΤΕΡΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 81. *Τόμος.* Δ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1851.

Η ΘΗΓΑΤΗΡ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ.

Α'.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μεγάλης Βρετανίας οὐδέποτε εἶχεν ἀξιώτερον ἀντιπρόσωπον τῆς ἐξουσίας του εἰς τὰς Ἰνδίας παρὰ τὸν σὶρ Καδουαλάδερον Ἀδαμτουαίθην, ἀρχιδιοικητὴν τῆς ἐν Βομβάῃ προεδρείας. Ὁ σὶρ Καδουαλάδερος προήχθη μὲν διὰ τῆς ἀξιότητός του, ἀλλ' εἰς τοῦτο συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ πλούσιον αὐτοῦ συνοικέσιον. Ἂν δὲ διετήρησε τὸν βαθμόν του καὶ τότε, ἔπραξεν ὄντως ὄχι φιλοδοξίας χάριν, ἀλλὰ διὰ νὰ ᾖναι πιστὸς εἰς τὴν ἀρχήν του ταύτην, ὅτι ὁ χρηστὸς ὑπήκοος τοῦ Βασιλέως ὀφείλει νὰ ὑπηρετῇ τὴν πατρίδα του, ὁποιονδήποτε βαθμὸν τῷ προσφέρουσιν.

Ἀντὶ τῆς θέσεως ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς προεδρίας, ἀντὶ τῶν τιμῶν ἀληθοῦς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀντὶ βασιλείας, ἀναμφιβόλως ἤθελε προτιμήσει τὴν ἡσυχίαν του, τὴν ἐλευθερίαν του, τὴν οἰκιακήν του εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἀφωσιώθη εἰς τὴν θέσιν ταύτην, νομίζων ἑαυτὸν ὠφέλιμον.

Καὶ τοι περιβεβλημένος ἀνωτάτην ἐξουσίαν, ὡς πρῶτος ἄρχων τῆς Ἀγγλικῆς Ἰνδίας, δὲν ἀπηξίου ὅμως νὰ ᾖναι δημοτικός. Ἁπλοϊκὸς ὢν ἐκ φύσεως, ὁ σὶρ Καδουαλάδερος, ἀντὶ νὰ δεσμεύεται διὰ τῶν νόμων τῆς ἐθιμοταξίας, ἠγωνίζετο μάλιστα νὰ καταστήσῃ πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν εὐτυχεῖς.

Ἄλλοτε, εἰς δυσκολωτέραν ἐποχήν, ἀπέδειξεν ὅτι κέκτηται χαρακτῆρα δυνάμενον νὰ συμμορφοῦται ἐντελῶς μὲ τὰς περιστάσεις. Ἡ προδοσία οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐξαπατήσῃ, ἡ εὐστάθεια του εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀπέδειξεν αὐτὸν ὄχι στερημένον ἀκλονήτου καρτερίας· ὁ κινδυνος καθίστα καταφανεστέραν τὴν γενναιοψυχίαν του· μετὰ τὴν νίκην, ὡς ἄριστος εἰρηνοποιός, ἐφείλκυε τὸ σέβας τῶν νενικημένων, οἵτινες τὸν ἠγάπουν ἐξισου μὲ τοὺς στρατιώτας του. Ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ, τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου μὴ ἀπαιτούσης ματαίας ἐπιτηρήσεις, ὁ Καδουαλάδερος, ὁ ἔχων ἀρκετὴν πεῖραν τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας, ἐμετρίασε τὴν ἐπαγρύπνησίν του καὶ τὴν ἐνεργητικότητά του καὶ «ἤρχισε ν' ἀναπαύεται,» κατὰ τὴν ἔκφρασίν του, ἐπιτρέπων εἰς πάντα τῶν ὑπεξουσίων του ν' ἀκολουθῇ τὸ παράδειγμά του. Οὐδέποτε συνέσπασε τὰς ὀφρῦς, ἂν ἔβλεπεν ἀξιωματικὸν φοροῦντα λευκὸν ὑπενδύτην· ἐδέχετο τοὺς συνδείπνους ἀπερίττως, ἄφινεν ἕκαστον νὰ ὁμιλῇ ἐλευθέρως, ἐσυγχώρει τὴν συζήτησιν, ἐλάμβανε μέρος εἰς αὐτὴν καὶ ἔλεγε τὴν

γνώμην του, χωρὶς ν' ἀπαιτῇ νὰ τὴν παραδέχωνται. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἡ οἰκειότης του ἦτο πάντοτε ἐλευθέρα καὶ φυσική

Ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ἦτο προπολλοῦ χῆρος· Ἡ δὲ γυνή του μόνον μίαν θυγατέρα τῷ εἶχεν ἀφήσει. Ἡ εὐγνωμοσύνη, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνετο πρὸς τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ σύντροφον, τὴν κακαστήσασαν αὐτὸν διακεκριμμένον, ἀγαπητὸν καὶ πλούσιον, ὁπότε ἦτο μικρός τις ἀξιωματικός, ἡ τρυφερὰ ἀνάμνησις τῆς εὐδαιμονίας, ἣν ἀπήλαυσεν ἐν τῇ συζυγικῇ αὐτοῦ στοργῇ, καὶ ἄλλα πολλὰ συνέτεινον ὥστε τὴν θυγατέρα του Ἑλένην, τὴν γλυκείαν καὶ θελκτικὴν Ἑλένην, νὰ καταστήσωσι τὴν προσφιλεστέραν τῶν θυγατέρων.

Ἡ Ἑλένη ἦτον ἡ ἀλαζονία τοῦ στρατηγοῦ. καὶ μολονότι ἐγνώριζε τὴν εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς ἐπιρροήν, οὐδέ ποτε διεισήθη νὰ καταχρασθῇ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀδυναμίαν του, ἀλλὰ πάντοτε ὑπετάσσετο, ἐσυστέλλετο καὶ προσεῖχεν ὡς νὰ ἐφοβεῖτο τὴν αὐστηρότητα ἐκείνου, ὅστις ἦτον ἐπιεικέστατος.

Ἡ Ἑλένη ἦτο σχεδὸν δεκαπενταετής.

Ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι οἱ ἐπιτελεῖς τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐθεώρουν τὴν μίς Ἀδαμτουαίθην ὡς τὴν θεότητα τῆς προεδρείας· ἐὰν ἡ στρατιωτικὴ εἰλικρίνεια τοῦ πατρὸς ἀπέβαλλε τὰς ἀμέσους κολακείας, ὅσαι τὴν καταγωγήν του μόνον ἢ τὸ ἄτομόν του ἀπέβλεπον, δὲν ἦτον ὅμως ἐντελῶς ἀναίσθητος καὶ πρὸς τὰ σεβάσματα, τὰ πρὸς τὴν κόρην του ἀποδιδόμενα. Πλὴν τίς θὰ ἐτόλμα νὰ μακρυνθῇ τοῦ πρὸς τὴν πλουσίαν κληρονόμον αἰσθήματος τοῦ εὐσεβάστου θαυμασμοῦ; Ὅσον ἀγαθὸς ἂν ἦτον ὁ σὶρ Καδουαλάδερος, πῶς νὰ πιστεύσῃ ἑαυτὸν ἄξιον τῆς κόρης του ἐὰν δὲν ἦτον πρίγκηψ τις ἢ νακύπης. (*)

Μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν παραδεδεγμένων εἰς τὴν οἰκιακὴν σχέσιν τοῦ ἀρχιστρατήγου ἦν καί τις σημαιοφόρος, ὀνομαζόμενος Γεώργιος Μεδδάϋ, τοῦ ὁ ποίου ἡ ἱστορία ἐνεποίει τὸ ζωηρότερον διαφέρον. Πρωτότοκος υἱὸς πλουσίου τραπεζίτου τοῦ Λονδίνου, προώρισται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς λαμπρὸν μέλλον καὶ εἰσήρχετο μόλις εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ὅταν θλιβερὰ καταστροφὴ διέφθειρε τὰ τερπνά του ὀνειροπολήματα. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ θρασὺς κερδοσκόπος, καὶ συνειθισμένος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν πάσης ἐπιχειρησεώστου, ἀπεπειράθη τὴν τελευταίαν, ἥτις ἔμελλε νὰ διπλασιάσῃ τὰ κεφάλαιά του, πλὴν ὀλεθρία τῆς τύχης του συνομοσία ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπιζήσῃ μετὰ τὴν καταστροφήν του, αὐτοχειριάσθη ἐκ τῆς ἀπελπησίας. Ἀποθνήσκων, ἄφησε ἐπιστολὴν δι' ἧς συνίστα τὴν χῆράν του καὶ τὰ τέκνα του εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν ὀφειλετῶν του. Εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν ὀφειλετῶν του! . . ὁποία σύστασις.

Ὁ Γεώργιος ἦν εἰς ἡλικίαν, καθὴν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς δυστυχίας του· ἀλλ' ἦτο τόσον ὑπερήφανος, ὥστε δὲν ὑπέφερε τὴν εὐσπλαγχνίαν οὐδενός. Ἐγκαταλείψας τὸ Λονδῖνον, χωρὶς νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἰρλανδίαν. Ἐκεῖ, καταταχθεὶς εἰς στρατιωτικόν τι ἀπόσπασμα, ἀνεχώρησεν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἡ καλή του διαγωγὴ καὶ τὸ ὡραῖον του ἐξωτερικὸν τὸν κατέζησαν ἀξιωσημείωτον εἰς τοὺς ἀνωτέρους του. Ἀνυψώθη ταχέως μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιλοχίου καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐπικαταλυματίας τοῦ τάγματος εἶχεν ἀνάγκην ἑνὸς βοηθοῦ, τὸν προσέλαβεν ἵνα κρατῇ εἰς τάξιν τὰ βιβλία του. Ὁ Γεώργιος, χάρις εἰς τὸ ἐπιμίσθιον τοῦτο, ἠδυνήθη νὰ στέλλῃ τὸν μισθόν του εἰς τὴν μητέρα του, γνωστοποιῶν αὐτῇ τότε μόνον τὴν κατάστασίν του, ἣν ἤθελε νὰ κρατῇ ἄγνωστον, καθόσον δὲν ἠδύνατο νὰ γίνεται ὠφέλιμος πρὸς αὐτήν.

Ὁ βοηθὸς τοῦ ἐπικαταλυματίου δὲν ἤργησε νὰ ἐπισύρῃ εἰς ἑαυτὸν τὰ βλέμματα τοῦ γραμματέως τοῦ σὶρ Καδουαλαδέρου. Οὗτος ἦτον ὁ ταγματάρχης Μόπης, ἀρχαῖος ἀξιωματικός, ὅστις ὡμίλησεν ἐνθέρμως ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον· τὸν προεδίβασε κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ σημαιοφόρου, ἀκολούθως δ' ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὰ καθήκοντα τοῦ ἀντιγραμματέως. Ὁ ἀρχιστράτηγος ἐξετίμα πολὺ τὸν ταγματάρχην του, τοῦ ὁποίου ἡ σοβαρὰ μορφὴ οὐδέποτε μὲν ἐμειδία, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμπόδιζεν αὐτὸν νὰ ἦναι, ὡς ὁ ἀνώτερος του, ἄνθρωπος πλήρης καρδίας καὶ εὐτυχής, ὁσάκις ἐπροστάτευε τοὺς ἀξίους ἄνδρας τοῦ στρατοῦ. Ὁ ταγματάρχης οὗτος ὡμίλησε τόσον συνεχῶς περὶ τοῦ Γεωργίου, ἐνεκωμίασε μετὰ τοσαύτης εὐφραδίας τ' ἀξιέπαινα αἰσθήματά του καὶ τὴν υἱικήν του ἀφοσίωσιν, ὥστε ἡ Α. Ἐξοχότης ἠθέλεσε νὰ τὸν ἴδῃ καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ· τὸν εὗρε δὲ πεπαιδευμένον, εὐφυῆ, ἀνώτερον τῆς θέσεώς του καὶ ἰδοὺ ὁ προστατευόμενος τοῦ ταγματάρχου, ἔγεινε καὶ τοῦ στρατηγοῦ. Ὁ ἀντιγραμματεὺς ἦτο βέβαιος ὅτι τὸν ὑπεδέχοντο φιλοφρόνως, ὁσάκις παρουσιάζετο εἰς τὴν Προεδρείαν. Ἔγεινε μετ' ὀλίγον συνήθης ὁμοτράπεζος τοῦ ἀρχιστρατήγου, χωρὶς διὰ τοῦτο ὁ ταγματάρχης νὰ ὑποβλέψῃ καὶ νὰ θεωρήσῃ ἀντίζηλον ἐκεῖνον, ὅστις ἦτον ἴδιος εὐνοούμενός του.

Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Γεώργιος εἶχεν εἰς τὴν συμπεριφοράν του εὐγενῆ τινα μετριοφροσύνην, εἴδός τι συνειδήσεως διὰ τὴν παρελθοῦσαν αὐτοῦ ζωήν, διὰ τὸ ὁποῖον εὐκόλως καθίστατο ἄξιος τῆς ἀγάπης τῶν ἀνωτέρων του. Ὁ σὶρ Καδουαλάδερος δὲν παρημέλει κἀμμίαν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἀναδείξῃ. Καὶ μολονότι ἐννόησεν ὅτι δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ δεικνύῃ μεροληψίαν, μολοντοῦτο ἐφαίνετο ἀκαταπαύστως κατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἐθεώρει τὸν Γεώργιον εἰμὴ κατὰ τὴν ἀξίαν του. Ὁσάκις δ' οὗτος ἐξεπλήρου κατὰ προαίρεσιν ἰδικήν του τὴν πλέον ἀδιάφορον παραγγελίαν, ὁ ἀρχιστράτηγος δὲν ἔπαυεν ἐπαινῶν αὐτόν· ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ὡμίλει περὶ τοῦ Γεωργίου ἔμπροσθεν τῆς θυγατρός του, ὅπως ὡμίλει ἔμπροσθεν τῶν συστρατιωτῶν του περὶ τοῦ νέου σημαιοφόρου, ἦτον ἀδύνατον εἰς τὴν Ἑλένην νὰ μὴ παρατηρήσῃ, ὅτι ὁ νέος φίλος τοῦ πατρός της εἶχε πραγματικῶς πολιτίμους ἀρετάς, ὅτι ἦτον τωόντι εὐγενής, καὶ ὅτι ἡ τύχη ἐχρεώστει νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα της πρὸς τὸν εὐγενῆ νέον, τοῦ ὁποίου ἡ δυστυχία εἶχέ τι ῥωμαντικόν.

Ἐν Λονδίνῳ, ἐὰν νέα τις κληρονέμος προδίδῃ τὴν πρός τινα προτίμησίν της, ὁ κόσμος ὀλίγον φροντίζει, περὶ τούτου, ἀφίνει τοὺς ἐραστὰς ν' ἀγαπῶνται ἢ νὰ δυσαρεστῶνται, νὰ ὑπανδρεύωνται ἢ ν' ἀποχωρίζωνται λέγοντες τὸ πανύστατον χαῖρε. Τοῦτο εἶναι δρᾶμα παριστανόμενον ἔμπροσθεν θεατῶν τόσων πολυασχόλων, ὥστε δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ νὰ προσέξωσιν, ἢ τόσον ἐξευγενισμένων, ὥστε δὲν κρίνουσιν ἄξιον ν' ἀνησυχήσουν τοὺς πρωτουργοὺς δι' εὐθείας ἐπικρίσεως.

Ἀλλὰ τοῦτο διαφέρει εἰς τὸν στενώτερον κύκλον

(*) Ἄλλως Ναβάβης, ὡς λέγονται οἱ πρίγκηπες τῆς Ἰνδίας.

Προεδρείας τινος ἐν Ἰνδίᾳ. Ἐνταῦθα τὰ κατώτερα πάθη τῆς μοχθηρᾶς μας φύσεως ἀναπτύσσονται καὶ καταντοῦν πρόξενα πολλῶν θλίψεων· καὶ αὐτῆς τῆς στενωτέρας φιλίας τὸ πρόσχημα λαμβάνει ὁ φθόνος καὶ ἡ ζηλοτυπία. Δυστυχία εἰς τοὺς ἐραστὰς ἐκείνους, οἵτινες κατηγορηθῶσι δι' ἐλαφρὰ σφάλματα ἢ ἀκουσίαν τινὰ ἀμέλειαν. Ἡ παλαιὰ μνησικακία ἀνανεοῦται καὶ ὁ ἔντιμος ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἀδικεῖτε ἴσως χωρὶς νὰ θέλετε, αἰσθάνεται πάραυτα ἑαυτὸν κυριευόμενος ὑπότινος συμφέροντος τόσον ζωηροῦ διὰ τὴν τιμὴν τῆς Α. Ἐκλαμπρότητος τοῦ ἀρχιστρατήγου του ὥστε νομίζει ὅτι εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπάγῃ νὰ διακοινώσῃ πᾶν ὅ,τι ἡ κακολογία ψιθυρίζει καὶ τοι χαμηλοφώνως περὶ τῆς θυγατρός του, καὶ περὶ τοῦ εὐτυχοῦς ἀνθρώπου, ὅστις κατηγορεῖται ὅτι ἠδυνήθη ν' ἀρέσῃ εἰς αὐτήν.

Δύο μῆνες μόλις εἶχον παρέλθει, ἀφ' ὅτου ὁ Γεώργιος ἐνεδύσατο τὰ καθήκοντα τοῦ ἀντιγραμματέως, καὶ ὅμως ἅπας ὁ ὅμιλος τῶν φθονερῶν κατεταράχθη.

— Ἀναντιῤῥήτως, ἔλεγέ τις αὐτῶν, ὁ σὶρ Καδουαλάδερος εἶναι ἄνθρωπος πολὺ παράξενος. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παρατηρῇ ὅ,τι συμβαίνει.

— Ἴσως δὲν εὑρίσκει τίποτε νὰ ἀντιλέξῃ, εἶπεν ἕτερος.

— Πᾶ! ἀνεφώνησεν ἄλλος, θέλετε ν' ἀφήσῃ τὴν κόρην του νὰ ὑπανδρευθῇ ἄνθρωπον, ὅστις χθὲς ἀκόμη ἦτον ἁπλοῦς στρατιώτης;

— Σιωπή! ἂς μὴ ὁμιλῶμεν πολὺ περὶ στρατιώτου καὶ στρατηγοῦ· μήπως ὁ ἴδιος Καδουαλάδερος δὲν ὑπῆρξε στρατιώτης; ....

— Σιωπή, κύριοι, ἰδοὺ. ἔρχεται ὁ ἀρχιστράτηγος.

Πραγματικῶς, ἦτον αὐτός· οἱ στρατιῶται τρέχουν εἰς τὰ ὅπλα· ὁ τυμπανιστὴς κρούει τὸ νενομισμένον « Φέρ' τε, ἄρμ! Παρουσιάσ' τε ἄρμ. » Οἱ ἀξιωματικοὶ περικυκλοῦσι τὸν στρατηγόν των, καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς συμπτυσσομένης θεραπείας, οἱ φιλοφρονητικώτεροι εἶναι ἴσως οἱ προολίγου ἀρχίσαντες τὴν ἀγροῖκον βιογραφίαν τοῦ σὶρ Καδουαλαδέρου, καὶ οἱ χαρακτηρίσαντες αὐτὸν ἀρκετὰ ἀνόητον, διότι ἄφινε τὴν κόρην του εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τυχόντος.

Ναί μὲν, ἔβλεπον ἀρκετὰ συχνὰ, τὸν Γεώργιον, καὶ τὴν μὶς Ἑλένην νὰ συνδιαλέγωνται μόνοι. Συνομιλοῦσα μετὰ τοῦ Γεωργίου, ἡ Ἑλένη δὲν ἀπέκρυπτε τὸ πόσον ἐτίμα τὸν χαρακτῆρα του· ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις τὴν ἐθεώρει ὡς ὄντι ἀνωτέρου κόσμου, ἐπείθετο ὅτι πρὸς αὐτὴν ᾐσθάνετο μόνον τὸν ἀδιάφορον ἐκεῖνον θαυμασμὸν, ὃν οἱ σοφοὶ θεωροῦσιν ἀσυμβίβαστον πρὸς τρυφερότερόν τι αἴσθημα. Ἀλλ' οἱ σοφοὶ γνωρίζουν καλῶς ὅλας τὰς λεπτότητας τοῦ ἔρωτος, τοὺς μυστηριώδης κινδύνους του, τὴν τέχνην, δι' ἧς ἀπατᾷ αὐτὸς ἑαυτόν;

Μολονότι εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ αἰσθήματός της, ἡ μὶς Ἀδαμτουαίθη, ὡς νεᾶνις καλῶς ἀνατεθραμμένη ποτὲ δὲν μετεχειρίσθη εἰμὴ γλῶσσαν τοῦ ἁπλουστέρου πολισμοῦ, ὁ Γεώργιος δὲν εἶχε συνηθῆ ἅπαξ ἢ δίς νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι τὸ φρόνημά της δὲν περιωρίζετο ἕως ἐδῶ. Τὸ καθ' ἑαυτὸν ὅμως, ἦτον ἥσυχος, ἐπίστευεν ὅτι δὲν αἰσθάνεται πρὸς τὴν μὶς Ἑλένην, ἄλλο παρὰ εὐσέβαστόν τινα συμπάθειαν. Δὲν ἐόραδυνεν ὅμως νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀπάτην του, ὅταν ἐκ τύχης ἤλθον εἰς τὰς ἀκοάς του λόγοι τινες εἰς οὓς τὸν ἐξέθετε ἡ πολλή του οἰκειότης μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ στρατηγοῦ.

Εἰλικρινὴς ἐξέτασις τῆς συνειδήσεως του, τῷ ἀνεκάλυψε τὸ πραγματικῶς συμβαῖνον ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἐμέμφθη μετὰ πικρίας τὸν ἐγωϊσμόν του, ὅστις τὸν προέτρεψε νὰ ζητήσῃ τὴν συναστροφὴν τῆς Ἑλένης, ἣν ἠδύνατο νὰ ἐνοχοποιήσῃ.

« Ἀλλ' εἶναι καιρὸς ἀκόμη, εἶπεν καθ' ἑαυτόν. θὰ » ἐκριζώσω αὐτὸ τὸ ἀρτιφυὲς πάθος ἐκ τῆς καρδίας » μου, θὰ στερηθῶ αὐτῶν τῶν τόσον θελητηρίων καὶ » τόσον ἐπικινδύνων συνδιαλέξεων. . . θ' ἀποφεύγω » πᾶσαν αἰτίαν προκαλοῦσάν με νὰ βλέπω τὴν μὶς » Ἑλένην, θὰ γευματίζω εἰς τὴν πόλιν, καθόσον ἔσε- » ται δυνατόν. . . Εὐθὺς ἀφοῦ τελειώνῃ τὸ δεῖπνον, » θὰ ἐξέρχομαι προφασιζόμενος πρόφασίν τινα, καὶ ὅ- » ταν ἡ Ἑλένη μοὶ κάμῃ σημεῖον νὰ λάβω θέσιν πλη- » σίον της, ἐν τῷ ἐξώστῃ ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου, θὰ εὑ- » ρίσκω αἰτιολογίαν τινὰ διὰ νὰ εἶμαι εἰς ἄλλο μέ- » ρος μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, μετὰ τοῦ ταγματάρχου. » μετὰ ὁποιουδήποτε ἄλλου μᾶλλον, παρὰ νὰ τὴν » ἐκθέτω περισσότερον εἰς σχόλια τόσον δι' αὐτὴν » προσβλητικά· »

Φεῦ! ἡ ἀπόφασις μάλιστα αὐτὴ τῷ ἀπέδειξεν ὅτι ἐπροφυλάττετο παραπολὺ ἀργὰ, καὶ φαίνεται ὅτι τὰ πάντα συνώμοσαν ἵνα καταστήσωσι τὴν ἐκτέλεσιν δύσκολον. Τὴν ἐπαύριον ὁ στρατηγὸς ἔδιδε συναναστροφήν· « ἐλπίζω εἰς τὴν βοήθειάν σου » εἶπε τῷ Γεωργίῳ, ἑτοιμαζομένῳ νὰ ἐκστομίσῃ τὴν φράσιν τῆς αἰτιολογίας του, ὅτι ἐχρεώστει νὰ ὑπάγῃ πρός τινα φίλον του νὰ δειπνήσῃ.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν αὐτὴ ἡ μὶς Ἀδαμτουαίθη ἐπρόλαβε νὰ τῷ εἴπῃ, ὅτι ἔμελλε νὰ δεχθῇ νέας τινὰς κυρίας τῆς Βομβάης, καὶ ὅτι θέλει ἔχει, ἀνάγκην ὅλων τῶν ἐπιτελῶν διὰ νὰ χορεύσωσι. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἡ τύχη ἠθέλησεν ὥστε ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ἢ ἡ κόρη του νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὸν δυστυχῆ ἀντιγραμματέα τὴν ἀπαραίτητον ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ τοῖς ἀφιερώνῃ ὅλας τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του. Τί ἠδύνατο νὰ κάμῃ; Νὰ προφυλάττεται μετὰ προσοχῆς. Ἀλλ' αὐτὴ μάλιστα ἡ ἐπαγρύπνησις ἡ προσεκτικὴ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τὸν πείσῃ δι' ὅ,τι αὐτὸς ἤθελε μετριοφρονῶν ν' ἀμφιβάλλῃ Γνωριζων δὲ τοῦ λοιποῦ τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας, δὲν ἐδυνήθη νὰ παρεννοήσῃ τὸ σημαινόμενον τῶν πρὸς αὐτὸν φιλοφρονήσεων τῆς Ἑλένης. Αὕτη δὲ ὑπεδέχετο τόσον φιλικώτατα τὸν προστατευόμενον τοῦ ἀρχιστρατήγου ὄχι πλέον διὰ νὰ εὐαρεστῇ μόνον τὸν πατέρα της, ἀλλὰ διότι ἐκινεῖτο ὑπὸ αἰσθήματός τινος ἀνωτέρου τῆς φιλίας. Τὴν ἐσθῆτα, τὴν ὁποίαν τῆς ἔλεγε κατὰ τύχην ὅτι τῷ ἐφαίνετο ἡ καλλιτέρα, τὴν ἐσθῆτα ταύτην ἐξέλεγεν ἡ Ἑλένη διὰ νὰ στολισθῇ. Ὅ,τι ἄνθος ἐπηνέθη ὡς τὸ χαριέστατον παρ' αὐτοῦ, ἐφαίνετο ἀείποτε ἐπὶ τοῦ στήθους της. Παρακαλουμένη νὰ τραγωδήσῃ, ἐκάθητο εἰς τὸ κύμβαλον καὶ ἔψαλλεν ὅ,τι ὁ Γεώργιος τῆς ἐμάνθανεν . . . Ἐπήνει ἢ κατηγόρει πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου ἐπαινούμενον ἢ κατηγορούμενον . . .

Πτωχὴ Ἑλένη! ἁπλῆ καὶ ἀφελὴς τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ κρύψῃ οὐδὲ τὸν ἔρωτά της.

Ὁ Γεώργιος ἐφρίξεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην. Ἐμέμφατο ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀχαριστίαν του, ἐνόμισεν ὅτι προδίδει τὸν εὐεργέτην του καὶ ὑποκλέπτει τὴν εὔνοιαν κόρης, ἣν οὐδέ ποτε ἤλπιζε νὰ λάβῃ σύζυγόν του. Ὁ Γεώργιος ἐσκέφθη ἀκολούθως πῶς νὰ

μὴν φανῇ ἀγνώμων, καὶ μολονότι σκληρὰ ἦτον ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη πρᾶξις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεχρέωσεν ἑαυτόν, δὲν ἐδίστασεν ὅμως νὰ τὴν ἐκπληρώσῃ εὐσυνειδότως. Ἀλλ' ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ συνεργήσῃ τις εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην.

Ὁ σὶρ Γεώργιος εἶχεν τοὺς φθονοῦντας αὐτὸν, ἀλλ' εἶχε καὶ πολλοὺς ἀκόμη φίλους· εἷς ἐξ αὐτῶν, χειρουργὸς τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος, τοῦ ἐφάνη ὁ καταλληλότερος πρὸς τὴν περίστασιν αὐτὴν διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ· ἐπειδὴ δὲν ἤθελε πλειότερον καιρὸν νὰ ἦναι ἔνοχος καὶ ἀχάριστος ἀκουσίως.

Β'.

Ὁ δόκτωρ Σόρτιος ἦτον ἄνθρωπος πολυμαθέστατος, ἐπιδέξιος παρατηρητὴς καὶ φυσικὰ ἐραχύλογος, ὡς πρακτικός τις συνειθισμένος νὰ προφυλάττεται κατὰ τῆς φλυάρου καὶ ὑπόπτου ἀδιακρισίας τῶν ἀσθενῶν του. Ὁ Γεώργιος εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωματιον αὐτοῦ κεκυφυίαν ἔχων τὴν κεφαλὴν, καὶ μετά τινας στιγμὰς δισταγμοῦ,

— Φίλτατε δόκτωρ, τῷ εἶπε, ἔχω χρείαν τῆς καλῆς σου βοηθείας.

— Πῶς, διὰ μονομαχίαν! ἀπεκρίθη ὁ δώκτωρ Σόρτιος, μὴ δυνάμενος νὰ πεισθῇ, ὅτι ὁ φίλος του ἦτο ἀσθενὴς, ἢ πληγωμένος, καὶ τοι περιλυπον ἔχων τὸ πρόσωπον.

— Ὄχι, ὄχι! φίλτατε δόκτωρ, δὲν εἶμαι καλά. . . Ἔχω πόνον διαρκῆ εἰς τὸ στῆθος. Δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ μείνω πλειότερον καιρὸν εἰς τὰς Ἰνδίας· πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ν' ἀναλάβω· θὰ παραιτηθῶ τῆς θέσεως μου . . . Κάμε μου ἕνα πιστοποιητικόν.

— Ὤ, ὤ.', εἶπεν ὁ δόκτωρ Σόρτιος μετὰ ὕφους λεπτῆς εἰρωνίας, βλέπω, μαντεύω . . . ἐν τούτοις ἂς ἴδωμεν ἀκόμη, ποῦ ἔχεις αὐτὸν τὸν πόνον; δεξιὰ; ἀριστερά;

— Δεξιὰ, ἰατρὲ . . . . δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκόσω τὸ χέρι μου, χωρὶς νὰ αἰσθανθῶ τὰ σκληρότερα μαρτύρια.

— Ὦ.' ὦ.' ἐπανέλαβεν ὁ δόκτωρ, λοιπὸν σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ σηκώσῃς, ἂν ἦναι οὕτω· διότι μ' ἐνθυμίζεις τὴν γραῖαν ἐκείνην, ἥτις ὑπῆγεν εἰς τὸν Ἀβερνὲτ, παραπονουμένη διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐνδοξός μου συναδελφὸς ἔκαμε τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν.

— Σὰς βεβαιῶ, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ὅτι δὲν ἀστιεύομαι.

— Δεῖξε μου λοιπὸν τὴν γλῶσσάν σου . . . πτωχέ μου φίλε . . . Ἰδοὺ· αὕτη εἶναι καθαρὰ καὶ ἐρυθρὰ ὡς κοκκινογούλι, δὲν πειθωμαι ὅτι εἶσαι ἀσθενής . . . Διατὶ δὲν μοῦ λέγεις περὶ τινος πρόκειται . . . θέλετε ἢ δὲν θέλετε νὰ ἀναχωρήσετε . . . Μήπως ὁ σὶρ Καδουαλάδερος σᾶς στέλλει;

— Ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ' ὤ, ὄχι.' ἐπανέλαβεν ὁ Γεώργιος, κανεὶς εἰς τὸν κόσμον δὲν γνωρίζει ὅτι ἦλθα νὰ σὲ ἰδῶ.

— Διατὶ λοιπὸν νὰ κάμῃς τὸ πρᾶγμα μυστήριον.

— Δὲν τὸ κάμνω μυστήριον.

— Ἀ.' κύριε ἀντιγραμματεῦ.' μὲ νομίζετε παιδ.; λυσμονεῖτε ὅτι ἔχω κάποιαν πεῖραν; Εἰς χειρουργὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ὄμμα ἀετοῦ, καρδίαν λέοντος καὶ χεῖρα γυναικός. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐξέφραζον ἦττον ποιητικῶς διὰ τῶν τριῶν λατινικῶν ἐπιρριμάτων, ὅτε ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε νὰ χειρουργῇ τις **citò, tuté et jucunde.** Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἔχω ὅλας αὐτὰς τὰς ἰδιότητας τοῦ ἀληθοῦς πρακτικοῦ, ἀλλὰ τολμῶ νὰ καυχηθῶ ὅτι ἔχω τὸ ἀέτιον ὄμμα, καὶ εἶδον.

— Δὲν ἠξεύρω τῇ ἀληθείᾳ τί εἶδες . . . δὲν ἔχω παντελῶς μυστικά . . . φέρομαι εἰλικρινῶς μετὰ σοῦ.

— Ἄριστα.' ἤθελες νὰ πείσῃς τὴν συνείδισίν μου καὶ ν' ἀναδεχθῇς σὺ τὸ ψεῦδος τοῦ πιστοποιητικοῦ, εἶμαι ἀνεπιδέξιος διότι σὲ κατεβάρυνα μ' ἐρωτήσεις, ἔπρεπε νὰ περιμείνω προκαιροῦ τὴν αἴτησίν σου.

— Φίλτατε δόκτωρ, παῦσε τὰς ἀστειότητας· ἔρχομαι εἰς σὲ νὰ μὲ σώσῃς . . . δὲν εἶμαι ἀσθενὴς, ἀλλ' ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ μ' ἐμποδίσῃς τοῦ νὰ ἀσθενήσω πραγματικῶς. ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ κάμῃς περισσότερον, νὰ διατηρήσῃς τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς μου, τὴν τιμήν μου, τὴν συνείδησίν μου, δίδων μοι πιστοποιητικὸν, δ' οὗ νὰ δυνηθῶ ν' ἀναχωρήσω ἐλευθέρως εἰς τὴν Εὐρώπην.

— Ἀγαθὴ τύχη.' Ἰδοὺ πῶς ὁμιλοῦν· ὁ χειροῦργος θὰ ἦτον ἀκαμπτος, ἀλλ' ὁ φίλος θὰ συγκινηθῇ ἴσως· τῇ ἀληθείᾳ, μ' ἐφόβισες μὲ τὸ μυστηριῶδες ὕφος σου· εἰσῆλθεν ὡς συνομότης. Πτωχὲ νεανία.' ἀλλὰ τίνα νομίζεις ὅτι ἀπατᾶς; Ἀλήμονον.' δεν εἶναι χρεία δοκτορικῆς σοφίας διὰ νὰ μαντεύσῃ τις ἱστορίαν, γνωστὴν παρ' ὅλου τοῦ κόσμου, ἐκτὸς ἴσως ὑμῶν τῶν δύω καὶ τοῦ στρατηγοῦ.

— Ὁποίαν ἱστορίαν; ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος ταραχθείς. Μήπως κάμμια ἀνέητος λέξις μοῦ ἐξέφυγεν;

— Ὄχι, φιλε μου, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί σου,χωρὶς σὺ νὰ θέλῃς, σὲ ἐπρόδωσαν, καὶ δὲν εἰμπόρεσες νὰ συστήσῃς τὸ μυστικὸν εἰς ἐκείνους οἵτινες σοὶ τὸ ὑπέκλεψαν.

— Ἰατρέ.' αὐτὸ ποῦ μοῦ λέγεις μὲ κάμνει πολλὰ δυστυχῆ.

— Θεωρεῖς λοιπὸν δυστυχίαν, διότι ἐδυνήθης νὰ ἀρέσκῃς εἰς νέαν καὶ θελκτικὴν κόρην, ἥτις θὰ ἔχῃ μίαν ἡμέραν πλέον τῶν ἑκατὸν χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν!

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶσθε ἄξιος λύπης κύριε ἀντιγραμματεῦ!

— Ἰατρέ.' αἱ ἀστειότητές σου μὲ ἀπελπίζουν . . . Ἐπειδὴ δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σὲ ὑποκριθῶ, ἐπειδὴ εἶδες ἢ ἤκουσες ὅ,τι ἐγὼ ἐσκεπτόμην νὰ κατα πνίξω διὰ παντὸς εἰς τὴν καρδίαν μου, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι μόνος ὅστις γνωριζεις τὸ ὁλεθριον αὐτὸ μυστικόν. . . . ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σοὶ ἐζήτησα μ' εἶναι μυριάκις ἀναγκαιότερον;

— Διατί; φιλε μου.

— Νὰ κάμω τὸν στρατηγὸν νὰ μετανοήσῃ διὰ τὰς πρὸς ἐμὲ καλοσύνας του; Αὐτὸς δὲν εἶναι, ὅστις, εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου μου μοὶ ἔτεινε χεῖρα βοηθείας, ὅστις μὲ ἐπροστάτευσε μέχρι μεροληψίας, ὅστις μὲ κατέστησεν ὅ,τι εἶμαι; Τί λέγω, ἔπραξεν ἔτι πλέον, μὲ διέκρινε μεταξὺ τῶν πολλῶν μ' ἔδωσε βαθμὸν καὶ μοὶ ἤνοιξε τὸ στάδιον τῆς προόδου· μοὶ ἀπέδωκεν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην, καὶ μὲ παρεδέχθη εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν τόσων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν νὰ τολμήσω . . .

— Ἐτόλμησες νὰ συγχωρήσῃς εἰς τὴν κόρην του νὰ σὲ ἀγαπᾷ; ἔ.' φιλτατέ μου φιλε, εἰμπορεῖς νὰ τὴν ἐμποδίσῃς;

— Ἐὰν αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὑποθέτης εἶναι ἀληθὲς, εἶναι καθῆκον μου νὰ φύγω.

— Νὰ φύγῃς καὶ νὰ προσθέσῃς εἰς τόσας σου ἀλ-

γηδόνας καὶ ἐκείνην, τὸ ὅτι ἐθραυσες διὰ τῆς φυγῆς σου τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς τοῦ εὐεργέτου σου.

— Ἀ! μὴ ὁμιλῇς τοιουτοτρόπως, δι' ἀγάπην Θεοῦ!... Ἐγὼ μόνος εἶμαι, ὅστις . . .

— Δὲν εἶσαι μὲ τὰ λογικά σου πτωχέ μου φιλε· παῦσε, σε παρακαλῶ, δὲν θέλω σοῦ δώσει τὸ πιστοποιητικόν.

— Καὶ λοιπὸν, χωρὶς αὐτὸ θ' ἀναχωρήσω, πρέπει.

— Δὲν εἶναι εὔκολον . . . Μεῖνε, σὲ λέγω.

— Ἀγαπητέ μου φίλε, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεώργιος, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ταραττέμενος, λάβε εἴκτον δι' ἐμέ· αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ εἶπες, καὶ ἄλλαι τινὲς παρατηρήσεις ὅπου ἤκουσα, ἀπαιτοῦν τὴν ἀναχώρησίν μου ἀναγκαίαν καὶ κατεπείγουσαν. Μὴ συνεμότεις μετὰ τῆς ἰδίας μου ἀδυναμίας κατὰ τῆς συνειδήσεώς μου· ἐπὶ πολὺ κατεχράσθην τῆς θέσεώς μου. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ τελευταία χάρις ἣν ἀπαιτῶ παρὰ σοῦ. ἐὰν ἦσαι φίλος μου. σῶσέ με, δίδων μοι τὸ πιστοποιητικὸν, διὰ νὰ τὸ δείξω εἰς τὸν σὶρ Καδουαλάδερον, καὶ νὰ δυνηθῶ νὰ φύγω αὐτοὺς τοὺς τόπους, εἶμαι! ὅπου τὸ αἰσθάνομαι καλῶς, ἡ ζωή μοὶ ἦτο τόσον γλυκεία.

— Ὤ! ὑπέλαβεν ὁ Σόρτιος, θέτων τὸν λιχανόν του ἐπὶ τῶν χειλέων, ἰδοὺ τί φανερόνει ἀμοιβαίαν κλίσιν.

— Δὲν εἶπα τίποτε, μοὶ φαίνεται . . .

— Σᾶς εἰδοποιῶ, ὅτι εἶσθε τρελλός· δὲν γνωρίζεις σὺ ὁ ἴδιος τὴν ἔννοιάν τῶν λόγων σου. Νομίζεις ἴσως ὅτι ἀρκεῖ νὰ δειξῇς τὸ πιστοποιητικὸν εἰς τὸν στρατηγὸν, καὶ θὰ σ' ἀφήσῃ ν' ἀναχωρήσῃς! Πῶς τὸ γνωρίζεις; Ἀγνοεῖ λοιπὸν τί τρέχει;

— Ἀ! τὸ ἐλπίζω, ἀνεφώνησεν ὁ Γεώργιος, ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε. Ὁ θεὸς νὰ μὲ φυλάξοι! καὶ ἐὰν ὁπῶπτευε μόνον ὅ,τι ἐδῶ λέγομεν . . .

— Καὶ λοιπόν! τί θὰ ἔκαμνε; Πιστεύεις λοιπὸν ὅτι τὸ πατρικόν του ὄμμα δὲν ἀνέγνωσε μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μὶς Ἑλένης καὶ τὴν ἐδικήν σου;

— Εἰς τὰς ψυχάς μας; ἐπανέλαβεν ὁ Γεώργιος.

— Τὰς ψυχάς μ α ς! πάλιν! ὤ.' κύριε μυστικὲ, πῶς μεταχειρίζεσαι αὐτὴν τὴν τρυφερὰν ἀντωνυμίαν;

Ἐχρειάσθη νὰ σὲ κάμω τόσην ὥραν νὰ ὁμιλῇς, διὰ νὰ σὲ πείσω νὰ ὁμολογήσῃς ὅτι ὑπάρχει ἔρως ἀμοιβαῖος, τοῦ ὁποίου ὑπέκλεψα ἐξ ἀγνοιας σου, τὰ συμπτώματα;

Ἔχω πεῖραν τῶν τοιούτων πραγμάτων, Γεώργιε, καὶ ὡς δόκτωρ καὶ ὡς δοκιμάσας ἁπάσας τὰς φασεις τῆς ἀσθενείας, ἰατρὸς καὶ παθών. Ὄχι ἀπὸ χθὲς, ἐπειδὴ ἡ κόμη μου ἀρχίζει νὰ λευκαίνεται, ἀλλ' εἰς παρελθόντα χρόνον, ὅστις οὐδέποτε λησμονεῖται· ἐρώτησε τὸν σὶρ Καδουελάδερον, ὅστις ἐπίσης διῆλθε διὰ τοῦ πάθους τούτου. Καὶ μήπως τὸν νομίζεις τυφλόν;

— Πόσον εἶμαι δυστυχής.' ἐὰν λέγεις ἀληθεῖ.

— Δὲν εἶναι ἐδική μου γνώμη μόνον· σοὶ εἶναι πραγματικῶς ἀφωσιωμένος.

— Σοὶ τὸ ἔλεγον, ἔδειξεν ἄπειρον καλοσύνην πρὸς ἐμέ.

— Καὶ λοιπὸν, ἴσως ἡ καλοσύνη του θὰ ἦναι τοσαύτη, ὥστε νὰ σὲ κάμῃ καὶ γαμβρόν του.

— Ἀδύνατον, φίλτατε δόκτωρ. . . . Δησμονεῖς πόση διάστασις ὑπάρχει μεταξὺ ἀρχιστρατήγου καὶ τοῦ ῥξιωματικοῦ, ὅστις χθὲς ἀκόμη εἰσῆλθεν εἰς τὸν στρατόν;

— Δὲν πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃς καλὰ τὴν ἰδέαν του... ἐὰν οὐ δὲν τολμᾷς νὰ τὸν ὁμιλήσῃς, ἐγὼ ἀναδέχομαι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

— Ἰατρέ! ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος. νομίζων ὅτι ὁ Σόρτιος ὡμίλη ἐλαφρῶς περὶ ζητήματος ἀκροσφαλεστάτου.

Ἀλλ' οὗτος χωρὶς νὰ πολυπροσέξῃ εἰς τὴν εὐαισθησίαν τοῦ φίλου του, ἐξηκολούθησε τοιαύταις λέξεσιν.

— Γνωρίζω τί πρέπει νὰ κάμω· θὰ ὑπάγω νὰ εὕρω τὴν Ἐκλαμπρότητά Του, ἀκούεις; καὶ ἰδοὺ πῶς θὰ λαλήσω· θὰ τῷ εἰπῷ ἐπισήμως, ὅτι ἦλθες νὰ μοὶ ζητήσῃς πιστοποιητικὸν ἀσθενείας, ὄχι τί περισσότερον καὶ τοῦτο θὰ εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ δοκιμάσωμεν,

Ἐὰν ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ἔχῃ εὐχαρίστησιν ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ σοῦ, δὲν θὰ ἐμποδισθῇ,μὴν ἀμφιβάλλῃς, να μὲ εἰπῇ νὰ σὲ τὸ χορηγήσω. Θὰ παραδεχθῇ ὡς ἀληθεῖς ὅσας ἀσθενείας, καὶ ἂν σοὶ ἀποδόσωμεν. Ἀλλ' ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ διαμένῃς, θὰ ἦσαι ὑγιέστατος, μόλας τὰς προσκαθειας μου εἰς τὸ νὰ σὲ ἀποδειξω ἀσθενοῦντα. Ἡσύχασε, κύριε ἀντιγραμματεῦ, ὅσον ὠφέλιμος καὶ ἂν ἦσαι εἰς τὰ καθήκοντα σου, ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν εἶναι μὲ τὴν γνώμην τοῦ στρατηγοῦ, θὰ ἐπιβιβασθῇς μετὰ μίαν ἑβδομάδα διὰ τὸ Τζελτεγχάμ.

— Ἤξευρα καλῶς, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ὅτι εἶσαι φίλος μου.

— Φίλος σου, ναὶ εἶμαι, καὶ δι' αὐτὸ δὲν διάζομαι νὰ κάμω τὸ πιστοποιητικόν σου. Ἐδῶ ἔχεις ἀντιζήλους, φίλτατε, καθὼς ὅλος ὁ κόσμος, καὶ ἡ ἀναχώρησίς σου θὰ ἦναι θρίαμβος εἰς τοὺς πέντε ἐξ αὐτοὺς πετεινοὺς, οἵτινες πρὸ δύο ἐτῶν πτερυγίζουσι πέριξ τῆς μίσς Ἑλένης, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπιτύχωσιν ἓν ὀλέμμα ἐκ τῶν ὡραίων αὐτῆς ὀφθαλμῶν. Ὄχι, ὄχι Γεώργιε. Δὲν θὰ συμβῇ τίποτε, ἄφες εἰς ἐμὲ νὰ διεξάξω τὴν ἀσθένειαν ταύτην, καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἰατρικῆς φρενήσεως. καὶ σὲ ὑπόσχομαι νὰ ὑπογράψω τὴν ἄ δ ε ι α ν ὅταν θὰ ἦναι καιρός.

Ὁ Γεώργιος μὲ πολλὴν θλίψιν του ἔμαθεν ὅτι ἦτον αὐτόδηλος καὶ προφανὴς ἡ κλίσις, τὴν ὁποίαν μόλις παρὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ ἐπίστευεν ἐννοηθεῖσαν πρό τινων ἡμερῶν. Εὐλόγως λέγεται ὅτι οἱ θεαταὶ ἑνὸς δράματος βλέπουν καλήτερον τῶν ὑποκριτῶν. Ἐν τούτοις ὁ Γεώργιος δὲν ἀνείχετο, γενόμενος τοιουτοτρόπως τὸ ἀντικείμενον τῆς κακολογίας, παρατηρούμενος μετὰ τοσαύτης προσοχῆς, ὅλοι δὲ αὐτοῦ οἱ συστρατιῶται νὰ γνωρίζωσι τὸ μυστικόν του. Ὅλαι αὗται αἱ αἰτίαι τὸν εὐθύζον εἰς πικρὰς σκέψεις, αἵτινες ἰσχυροποίουν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ φύγῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν Βομβάην.

Ὁ Γεώργιος παρετήρησε μετ' ὀλίγον ὅτι, ὁ φιλος του ἐξετέλεσε τὴν ὑπόσχεσίν του. Τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ἤρχισε νὰ ῥίπτῃ εἰς τὴν συνομιλίαν του φράσεις τινὰς ἐμμέσους, αἵτινες ἐδήλουν ὅτι εἶχε πληροφορηθῇ περὶ τοῦ κινήματος τοῦ ἀντιγραμματέως ἀπὸ τὸν δόκτορα. Ἀλλ' ὑπῆρχεν ἀνησυχία τις εἰς τὸ εἶδος τῆς σοβαρότητος μετὰ τῆς ὁποίας ὁ στρατηγὸς ὡμίλησε περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἀρχηγῶν ἐκείνων, οἵτινες, κλείοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς πιστοποιητικόν τι ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, καθίστανται οἱ πρῶτοι συνένοχοι ἑνὸς δόλου.

— Μάλιστα, ἑνὸς δόλου.' ἡ λέξις εἶναι τραχεῖα ἴσως ἐξηκολούθησεν ἡ Αὐ. Ἐκλαμπρότης· ἀλλ' εἶναι ἀληθής. Ὅθεν πρέπει τις νὰ δυσπιστῇ πρὸς τοὺς κυρίους δόκτορας, ἐκτὸς ἂν θέλῃ νὰ τὸν ἀπατήσουν. Ἔχουσι πάντοτε ἀσθένειαν τινα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν φίλων των, μίαν τῶν εὐχαριστῶν ἐκείνων ἀσθενειῶν, αἱ-

τινες δὲν προξενοῦν κανένα βάσανον εἰς τὸν πάσχοντα παρὰ μέχρις οὗ ὑπογραφῇ τὸ πιστοποιητικόν. Κύριοι ἀξιωματικοί, θέλετε νὰ ἐπιτύχετε μικράν τινα ἄδειαν ἀναχωρήσεως ἢ μικρᾶς περιηγήσεως ἐν Εὐρώπῃ, μὴ τὰ χαλνᾶτε μὲ τὸν ἰατρόν.

Περὶ τινος πρόκειται; περὶ ἁπλοῦ τινος πόνου εἰς τὸ στῆθος. Τὸ ἧπαρ πάσχει. Τὶς δύναται νὰ ἴδῃ μίαν ἀσθένειαν τοῦ ἥπατος; ὡς λέγει ὁ Σόρτιος.»

Κανεῖς δὲν ἐπρόφερε λέξιν, κατὰ τὴν ἐπίπληξιν ταύτην· κανεὶς δὲν ἠννόει ἀκριβῶς τὴν ἔννοιάν της, κανείς, ἐκτὸς τοῦ Γεωργίου, ὅστις δὲν ἐτόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ, ὅπως καὶ οἱ λοιποί, ἀλλ' ὅστις ὅμως ᾐσθάνθη τὸ πρόσωπόν του ἐρυθροῦν. . . Ἡ Ἑλένη, ἀγνοοῦσα τὸν σκοπὸν τῶν λόγων τοῦ πατρός της, ἐθεώρησε πάντας τοὺς συνδαιτυμόνας μεχρισοῦ οἱ ὀφθαλμοί της, σταματήσαντες ἐπὶ τῶν τοῦ Γεωργίου ἀπήντησεν τὸ βλέμμά του· ὁ δὲ σὶρ Καδουαλάδερος, ὅστις δὲν ἦτο τυφλός, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ δόκτωρος, ἰδὼν τὸν βλέμμα τῆς Ἑλένης καὶ τὴν ἀπάντησιν, ἐβεβαιώθη περὶ τῶν ὑπονοιῶν του· καὶ εἶχε σχηματίσει ἤδη τὴν ἀπόφασίν του.

Ἡ συναναστροφὴ τῆς ἑσπέρας διῆλθεν εὐαρέστως ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι, ἀλλ' ἡ Ἑλένη παρετήρησεν ὅτι ὑπῆρχε διαφορά τις εἰς τοὺς τρόπους τοῦ Γεωργίου πρὸς αὐτήν, καὶ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μεταβολὴν ταύτην· τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη προήρχετο ἀπὸ τὴν ὑποθετικὴν παρατήρησιν τοῦ πατρός της κατὰ τὸ δεῖπνον περὶ τῶν πιστοποιητικῶν τῶν ἰατρῶν. Τίποτε ἐν τούτοις δὲν τὴν ἐφώτιζεν. Ἅπαντες οἱ σύνδειπνοι ἐξῆλθον, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, χωρὶς τὶς τῶν δύω ἐραστῶν . . . (καὶ τί ἄλλο ὄνομα νὰ τοῖς δώσωμεν) νὰ λυπηθῇ διὰ τὴν ἀναχώρησίν των, καί, μεῖνας καὶ τότε, ὡς πάντοτε ἐσυνήθιζεν, ὁ τελευταῖος, ὁ Κ. ἀντιγραμματεὺς εὑρέθη τέλως μόνος μετὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῆς θυγατρός του.

Ὑπῆρξεν ὀλιγόστιγμος σιωπὴ μεταξύ των, ἥτις προηγεῖται συνήθως μιᾶς ἐξηγήσεως. Ὁ σὶρ Καδουαλάδερος πρῶτος διέλυσε τὴν σιωπήν, εἰπών,

— Λοιπόν, κύριε Μεθδάϋ, ὑποθέτω ὅτι ἐννόησες τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἶπον εἰς τὸ γεῦμα περὶ τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς ἀσθενείας. . . τοὺς ᾐσθάνθης, δὲν λέγω ἀλήθειαν; . . ἀπευθύνοντο κυρίως πρὸς σέ.

— Κύριε . . . . ἐψέλλισεν ὁ Γεώργιος ὑποκύπτων ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν μέλλουσαν ἔκρηξιν τῆς πρὸς αὐτὸν δεικνυομένης δυσαρεσκείας τοῦ στρατηγοῦ.

— Πρὸς σὲ αὐτόν, κύριε, ἐξηκολούθησεν ἡ Α. ἐκλαμπρότης· Ἐπειδὴ ἔμαθα, ὅτι καίτοι ὢν εὔρωστος καὶ ἔχων ἧπαρ ἐλεφάντινον, ἐπῆγες μολοντοῦτο εἰς τὸν δόκτωρα Σόρτιον καὶ τοῦ ἐζήτησες πιστοποιητικὸν ἀσθενείας.

— Θὰ τολμήσω νὰ βεβαιώσω τὴν Ὑ. Ἐξοχότητα, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος, ὅτι εἶμαι ἀνίκανος ν' ἀπατήσω κανένα καὶ ὅτι . . .

— Ὤ! εἴπετε ὅ,τι δυνηθῆτε. Εἶσαι ἀνίκανος ν' ἀπατήσῃς τινά, καὶ ἐντούτοις, μολονότι χαίρεις καλὴν ὑγείαν, ὑπῆγες νὰ κάμῃς τὸν ἀσθενῆ πρὸς τὸν δόκτωρα καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃς τὸ μέσον τοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃς καὶ τὸ καθῆκόν σου καὶ ἐκείνους οἵτινες σὲ ἀγαπῶσι.

Τότε, ἡ Ἑλένη, ἥτις ἤρχισε νὰ ταράττεται καὶ νὰ ὑποφέρῃ, ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς αἰθούσης, ὡς ἂν ἦτο περιττὴ εἰς τὴν συνδιάλεξιν ταύτην.

—Μεῖνε, μίς, εἶπεν ὁ στρατηγός, ὅστις δὲν ἔπαυσε τοῦ νὰ τὴν ὑποθεωρῇ, μεῖνε, διὰ ν' ἀκούσῃς τί θὰ εἴπῃ ὁ Γεώργιος πρὸς δικαιολόγησίν του.

— Τῇ ἀληθείᾳ, πάτερ μου. . .

— Τῇ ἀληθείᾳ, μίς, ἐπανέλαβεν ὁ Καδουαλάδερος, διακόπτων αὐτήν, ἐνθυμήσου ὅτι ἐγὼ προστάζω ἐνταῦθα· θέλεις νὰ δώσῃς τὸ παράδειγμα τῆς παρακοῆς εἰς τοὺς ἀξιωματικούς μου; Κάθησε εἰς τὴν θέσιν σου, σὲ παρακαλῶ. Καὶ σεῖς, κύριε Γεώργε, ἐπειδὴ ἐπεθυμοῦσατε νὰ λάβετε ἄδειαν, διατὶ δὲν ἀπευθύνθητε ἐλευθέρως πρὸς ἐμέ; Ἔσω τοὐλάχιστον εἰλικρινὴς εἰς τὴν ἀπόκρισίν σου . . . Δὲν ἀγαπῶ τὰς ὑπεκφυγάς, τὸ ἤξευρεις . . . Λοιπόν.

— Μοὶ ἦναι ἀδύνατον, εἶπεν ὁ Γεώργιος νὰ ἐλαττώσω τὸ σφάλμα μου καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσω. Ὁμολογῶ ἐμαυτὸν ἔνοχον, καὶ τώρα, κύριε, ὅτε μὲ γνωρίζετε καλλίτερα, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μ' ἀποποιηθῆτε τὴν ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου.

— Διατί τοῦτο, ἐὰν ἀγαπᾶτε, κύριε; ἠρώτησεν ἡ Αὐτοῦ Ἐκλαμπότης.

— Ἐννοήσετε ὅλην τὴν ἐλαφρότητα, ὅλην τὴν ἀχαριστείαν τῆς διαγωγῆς μου, κύριε· ἠξεύρετε ὅτι δὲν ἔδειξα εἰλικρίνειαν καὶ ἐμπιστοσύνην, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν δόκτορα . . . Ὄχι, κύριε, δὲν θὰ ἠμπορέσω . . . δὲν δύναμαι νὰ διαμείνω πλησίον σας.

— Ὑπόθες ἐν τούτοις ὅτι μὲ εἶσαι ἀναγκαῖος, εἶπεν ὁ στρατηγός.

— Ἡ ὑπηρεσία μου, κύριε, εἶπεν ὁ Γεώργιος πνίγων ἕνα στεναγμόν, δὲν εἶναι σημαντική . . .

— Πρέπει νὰ τὸ ἴδωμεν, κύριε ἀντιγραμματεῦ· ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι δύναμαι νὰ πράξω καὶ ἄνευ σοῦ, παρετήρησες αὐτὴν τὴν νέαν, ἥτις μᾶς ἀκούει, πιστεύεις ὅτι ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην;

— Ὦ πάτερ μου! εἶπεν ἡ Ἑλένη, τρέμουσα καὶ ὠχρὰ κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, δὲν ἐπιθυμῶ παντελῶς νὰ μεσολαβήσω.

— Ἀληθῶς, νὰ μεσολαβήσῃς! Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ, μίς, ἐπανέλαβεν ὁ πατήρ, λησμονεῖς σὺ ὅτι ἀγαπῶ τὴν εἰλικρίνειαν· ἀλλ' εἰς μάτην θὰ τὸ ἀρνηθῇς, καὶ ἐγὼ ἤμην νέος, νομίζω, δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ μὲ ἀπατήσῃς ὅσον πονηρὰ καὶ ἂν ἦσαι. . . Ἀγαπᾷς τὸν Γεώργιον καὶ σὲ ἀγαπᾷ καὶ αὐτός.

— Πάτερ μου! εἶπεν ἡ Ἑλένη.

Ὁ Γεώργιος δὲν εἶπε τίποτε. ἀλλ' ἐκ τῆς στάσεως του ἤθελες εἰπεῖ ὅτι περιέμενε ν' ἀνοίξῃ ἡ γῆ καὶ νὰ τὸν καταπίῃ.

Ὁ στρατηγὸς διεσκέδασε πρὸς στιγμὴν μὲ τὴν ἀμηχανίαν της θηγατρός του, ἀκολούθως προσέθηκεν.

— Ἔλα, μὴ θέλῃς νὰ μ' ἀντιλέγῃς, Ἑλένη... Ποῦ εἶναι τὸ κακόν; Ὅταν ἔμαθον τὴν ἱστορίαν τοῦ Γεωργίου, ὑπεσχέθην νὰ τὸν ἀποκαταστήσω εἰς τὸν κόσμον ἄξιον τῆς καταγωγῆς του. Τὸν εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκογένειάν μου . . . Καὶ σεῖς συνελάβετε ἔρωτα ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Εἶναι ἰδικόν μου σφάλμα, ἂν εἶναι σφάλμα τοῦτο.

Ἀλλὰ διατί τάχα εἶναι σφάλμα; Ὅταν ἐγνώρισα τὴν δυστυχῆ μητέρα σου, Ἑλένη, τὴν καλλιτέραν καὶ προσφιλεστέραν τῶν γυναικῶν . . . τί ἤμουν; εἷς ὑπαξιωματικός. Ναὶ Γεώργιε, ἕνας ὑπαξιωματικὸς καὶ υἱὸς ἑνὸς παντοπώλου τοῦ Γλόσεστερ, ἐνῷ ἡ μήτηρ τῆς Ἑλένης ἦτο πλουσία κληρονόμος.

»Καὶ μολοντοῦτο ἐτόλμησα, τὸ ὁμολογῶ, νὰ γίνω ἐραστής της, καὶ αὐτὴ μὲ ἠγάπησεν, ὡς τὴν ἠγάπησα κ' ἐγώ. Τέλος, κατήντησα νὰ τὴν νυμφευθῶ, καὶ χάρις εἰς τὸν πλοῦτόν της, ἀνέβην ταχέως εἰς τὰς ἀνωτέρας στρατιωτικὰς βαθμίδας. Ἄνευ αὐτῆς, θὰ ἤμην τὴν σήμερον γέρων της ὑπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, ἢ τὸ πολύ, λοχαγὸς ἑξήκοντα καὶ δύο ἐτῶν, προγυμναστὴς τῶν νεοσυλλέκτων, ἀντὶ νοῦ νὰ διοικῶ ἐνταῦθα, ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, μὲ τὸν τίτλον καὶ τὰ παράσημα τοῦ ἀρχιστρατήγου.

» Ἡ πολυαγάπητος αὐτὴ γυνὴ εἰς ἥν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν Θείαν Πρόνοιαν, ὀφείλω τὸ πᾶν, μ' ἔδωκε τὴν θυγατέρα ταύτην . . . εἶναι τὸ τέκνον τῆς καρδίας μου, τὸ τελευταῖον, τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς στοργῆς μου, προτιμῶ τὴν εὐτυχίαν του ἀπὸ τὸ πᾶν . . . »

Ἡ Ἑλένη ἵστατο ἀκίνητος, τὰ βλέμματά της ἔχουσα προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ πατρός της. Ὁ δὲ Γεώργιος εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς του μεστοὺς δακρύων·

» — Ἡ διαγωγή σου, κύριε Γεώργιε, ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγός, ὑπῆρξεν ἔντιμος· σὲ ἀγαπῶ δι' αὐτὸ καὶ σὲ τιμῶ περισσότερον. Ἐννόησα διατὶ ἤθελες ν' ἀναχωρήσῃς· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν . . . δὲν θ' ἀναχωρήσῃς. Ἂν ἡ Ἑλένη μου εἶναι τόσον τρελλὴ ὥστε νὰ συμμερίζεται τὰς προτιμήσεις τοῦ πατρός της, καὶ θέλει ἐξάπαντος νὰ συζευχθῇ μ' ἕνα σημαιοφόρον, ἅγιον Ἀνάργυρον, τί θὰ κάμω; Μάλιστα, ὅσον καλοσυλλογίζομαι τὸ πρᾶγμα τόσῳ πλέον βλέπω ὅτι δὲν πρέπει νὰ πράξω ἄλλο παρὰ νὰ θελήσω ὅ,τι θέλει καὶ αὐτή, δι' ἀγάπην ἐκείνης, ἥτις ὑπῆρξε μήτηρ της.

— Πάτερ μου! ἀνέκραξεν ἡ Ἑλένη.

— Σιώπα, σιώπα, κόρη μου, ἐπανέλαβεν ὁ σὶρ Καδουαλάδερος, μὴ ἐρωτοτροπίας· γνωρίζω κάλλιστα, ὅτι εὑρίσκεις αὐτὴν τὴν λύσιν ὀλίγον ἀπότομον καὶ ὅτι δὲν ἤθελες παραδοθῇ οὕτως εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν· ἀλλ' ἐγὼ πηγαίνω κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σκοπούμενον, ὡς γέρων στρατιώτης. Ἔλα, Γεώργιε, πλησίασε, ὁμιλῶ σπουδαίως. . . Λάβε τὴν χεῖρά της, ἄριστε νέε· ὑπῆρξες τόσον καλὸς υἱός, ὥστε ἀδύνατον νὰ μὴ γενῇς καὶ καλὸς σύζυγος. Αὐτὴ εἶναι ἡ πεποίθησίς μου.

— Ἀλλά, πάτερ μου, εἶπεν ἡ μὶς Ἀδαμτουαίθη, ἐκ τῆς ἕδρας της ἐγειρομένη . . .

— Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ *ἀλλά*; εἶπεν ὁ στρατηγός, μήπως ἀπατῶμαι; μήπως δὲν ἀγαπᾷς τὸν Γεώργιον; ὤ! τότε εἶναι ἄλλο πρᾶγμα . . . Εἶμαι ἀνάγωγος . . . σᾶς ζητῶ συγγνώμην, καὶ ἂς μὴν ὁμιλήσωμεν πλέον περὶ τούτου.

— Δὲν ἤθελα νὰ εἴπω τοῦτο, πάτερ μου! εἶπεν ἡ Ἑλένη. ἥτις, εὐτυχὴς ὅτι ἐν τῇ ταραχῇ της διεκόπη, διελύθη εἰς δάκρυα, ἐῤῥίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της, καὶ ἄφησε τὴν κεφαλήν της νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

— Πλησίασε, Γεώργιε, ὑπέλαβεν ὁ σὶρ Καδουαλάδερος, ἔλα νὰ τὴν δεχθῇς ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πατρός της. Γνωρίζω καλλίτερα της, τί συμβαίνει ἐν τῇ καρδίᾳ της . . . Εἶναι ἰδική σου. Ἀλλ' ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ἰδού, νομίζω, ὅτι θὰ μὲ κάμετε κ' ἐμὲ νὰ δακρύσω· ἂς συντέμνωμεν αὐτὴν τὴν σκηνήν, νέε μου φίλε, μὴ εὐχαριστήσεις. Γνωρίζω καλῶς τὸ δῶρον ποῦ σὲ κάμνω, σὲ καθιστᾷ τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων· πλὴν σὺ δὲν εἶσαι ἀχάριστος· Ἀλλὰ τέλος πάντων, εἶμαι καὶ ἐγὼ εὐτυχὴς καθιστῶν εὐτυχῆ καὶ σὲ καὶ τὴν θυγατέρα μου. Μισῶ τὰς μακρὰς φράσεις καὶ τὰ δάκρυα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἁρμόζουσιν εἰς τὰ βλέφαρα στρατιώτου πρεσβύτου, ὡς εἰμ' ἐγώ. Ὅθεν, σᾶς εὐλογῶ, τέκνα μου, καὶ σᾶς ἀφίνω καὶ τοὺς δύο νὰ ἐξηγηθῆτε σαφέστερα περὶ τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων σας· μόνον σᾶς προειδοποιῶ ὅτι αὔριον οἱ φλύαροι καὶ οἱ βωμολόχοι τῆς προεδρείας θὰ λέγωσιν, ὑψόνοντες τοὺς ὤμους των, ὅτι ὁ γεροστρατηγὸς ἔκαμε τὴν ἀνοησίαν νὰ συμβουλευθῇ μᾶλλον τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς κόρης του παρὰ τὴν ματαιότητά του . . . Καλὴν νύκτα, τέκνα μου, καλὴν νύκτα. »

Καὶ χωρὶς νὰ προσμείνῃ τὴν ἀπάντησίν των, ὁ σὶρ Καδουαλάδερος ἄφησε τοὺς μνηστῆρας, διστάζοντας ἀκόμη ἐὰν ὠνειρεύοντο ἢ ἦσαν ἔξυπνοι. Ἡ Ἑλένη, τῆς ὁποίας ἡ παρθενικὴ συνείδησις ἠλώθη ἐξ ἐφόδου, δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ αἴσθημα τοῦτο, καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοί της ἀπήντησαν τὰ βλέμματα τοῦ Γεωργίου, τὸ ἐρύθημα τοῦ προσώπου της ηὔξησεν. ἀλλ' ὅλοι οἱ δισταγμοί της ἐξέλειπον, καὶ αὐτὴ δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντισταθῇ εἰς εὐτυχῆ εὐνοούμενον τοῦ πατρός της, ὅστις μὴ εὑρίσκων οὔτε μίαν κἂν λέξιν διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸ τί ᾐσθάνετο, τὴν ἔσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Γ'.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Εἴδομεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Γεώργιος ἠρέθισε πολλῶν φθονερῶν τὴν χολήν. Τῆς τρυφερᾶς καὶ συγκινητικῆς σκηνῆς, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, ἐγένοντο τυχαίως μάρτυρες δύο τῶν ἀξιωματικῶν, ἐπιστρέφοντες νὰ κατακλινθῶσιν. Ὁ εἷς αὐτῶν ἦτον ὁ ταγματάρχης Μόπης, ὁ δ' ἕτερος ὁ λοχαγὸς Νάρκισσος Φρίπς, πρῶτος ὑπασπιστὴς τοῦ στρατηγοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς Μόπης διενοήθη ἀμέσως πῶς νὰ σώσῃ τὸν Γεώργιον καὶ τὴν Ἑλένην τοῦ ἀτοπήματος, εἰς ὅ, κατ' αὐτόν, ἀγνοοῦντα τὰ διατρέξαντα, περιέπεσον, ὁ δὲ λοχαγὸς πῶς νὰ τὸν καταστρέψῃ. Συμβουλευθεὶς καί τινα συναδελφόν του, ἀπεφάσισε τὴν ἐπαύριον ἀμέσως νὰ κάμῃ ἐμπιστευτικὴν καταγγελίαν εἰς τὸν στρατηγόν.

Παραλείπομεν ἐνταῦθα πάσας τὰς σκέψεις, δι' ὧν ὁ ἥρως οὗτος ἐζήτει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἣν ὁ φθόνος τῷ ὑπηγόρευσεν, ὅσας ἄλλας περιγραφὰς τούτου περιέχει τὸ πρωτότυπον τῆς διδακτικωτάτης ταύτης ἱστορίας, καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ λοχαγὸς ἦτον ἐνώπιον τοῦ στρατηγοῦ του.

Γενομένου λόγου περὶ ζωγραφήματός τινος τῆς Ἑλένης, ὅτε ὁ στρατηγὸς μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του εὑρέθησαν πρὸ τῆς θέας, ἣν ἡ θυγάτηρ του ἐξεικόνι-

σεν, ὁ λοχαγὸς ἔφερεν ἐπιδεξίως τὴν ὁμιλίαν ἀπὸ τῆς εἰκόνος ἐπὶ τῆς ζωγράφου ἀκροθιγῶς πως καὶ πλαγίως αἰνιτόμενος τὴν σκηνὴν, ἧς ἐγένετο μάρτυς.

— Γινεσαι μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον δυσνόητος λοχαγέ, τῷ λέγει ὁ στρατηγὸς, ἐξηγήσου παρακαλῶ.

— Θὰ προσπαθήσω στρατηγέ μου, ἂν καὶ δὲν γνωρίζω πῶς νὰ ἐκφρασθῶ.

— Μὴν εἶναι ὁ λόγος περὶ τῆς θυγατρός μου;

— Ὦ! στρατηγέ, εἶσθε θαυμάσιος ἄνθρωπος, γνωρίζετε τὰ πάντα διά τινος ἐνδομύχου ὁρμῆς.

— Ἐνδομύχου ὁρμῆς;... μολαταῦτα, εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί ἔκαμεν ἡ κόρη μου!

— Ἀδύνατον, στρατηγέ, νὰ εἴπω τὸ πρᾶγμα καταλεπτῶς· ὁ Κ. Γεώργιος... λέγεται, ὅτι ὁ Κ. Γεώργιος ἔχει πολὺ θαρρος... εἶναι ἀδιακόπως... καὶ...

— Αὐτὸ εἶναι, λοχαγέ; ἀλλ' ἂν οὔτε ἐγὼ, οὔτ' ἡ θυγάτηρ μου εὑρίσκομεν ὅτι ἡ προσοχὴ τοῦ Γεωργίου πρὸς αὐτὴν εἶναι τοσοῦτον ἰδιαιτέρα, ποῦ εἶναι, σᾶς παρακαλῶ, τὸ ἔγκλημα τῆς θυγατρός μου;

— Ἄ! στρατηγέ, δὲν κατηγορῶ τὴν μίς Ἑλένην, ἄπαγε, ὁμιλῶ μόνον περὶ τοῦ Γεωργίου... σᾶς τὸ λέγω χαμηλῇ τῇ φωνῇ... εἴμεθα μόνοι... εἶναι νέος τοσοῦτον ὁρμητικός....

— Ὁρμητικὸς, λέγεις; αὐτὴν τὴν λέξιν ἐζητοῦσες ἐν τέταρτον ἤδη τῆς ὥρας, κύριε Φρίπς, εἰπὲ μολαταῦτα τὸ συμβάν.

Ἐνταῦθα ὁ Φρίπς ἐξέθεσε σχεδὸν ὅ,τι εἶδε τὴν προτεραίαν.

— Ἀρκεῖ, ἀρκεῖ, λοχαγέ, σ' εὐχαριστῶ διὰ τὴν πολλὴν σου μέριμναν ὑπὲρ τῆς ὑπολήψεως τῆς θυγατρός μου, ἀλλ' ἂς ἀσχοληθῶμεν ἤδη περὶ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Ὁ ὑπασπιστὴς ἐξεπλάγη μεγάλως διὰ τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην τοῦ πατρός.

— Λοιπὸν Κ. Φρίπς, εἶδες τὴν θυγατέρα μου εἰς *θέσιν τρυφεράν*; ὁ Κ. Γεώργιος τὴν ἐνηγκαλίζετο!... Εὖγε! θὰ λάβω μέτρα περὶ τούτου μετὰ τὸ πρόγευμα.

Ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Φρίπς διεκοίνωσε τὸ μυστικὸν καὶ πρὸς ἄλλον, καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ στρατηγὸς, ἐννόησεν ὅτι ἡ καταγγελία τοῦ ὑπασπιστοῦ του δὲν προήρχετο ἀπὸ μέριμναν περὶ τῆς ὑπολήψεώς τῆς θυγατρός του· ἀπέλυσε λοιπὸν αὐτὸν τῆς ὑπηρεσίας του καὶ ἐξερχόμενος τῆς αἰθούσης ὑπεψιθύρισε τοὺς ἑξῆς στίχους ἐκ τοῦ Ὠτέλλου.

«But never more be officer of mine
Δὲν θὰ ἦσαι πλέον ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν μου.»

. . . . . .

Ἡ ἀπουσία τοῦ λοχαγοῦ παρετηρήθη ὑπὸ τῆς Ἑλένης κατὰ τὸ γεῦμα, καὶ πληροφορηθεῖσα περὶ τῆς *παραιτήσεώς* του, εἶπε περὶ αὐτοῦ φράσιν τινα εὐγενεστάτην, τοσοῦτον εὐγενῆ, ὥστε νὰ μὴ συλλάβῃ τὴν ἐλαχίστην ζηλοτυπίαν ὁ Γεώργιος, ὅστις εἶχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ διασκεδασθεῖσαν πᾶσαν λύπην τῆς Ἑλένης, ὅταν ἡ Α. Ε. τῇ παρουσίασεν αὐτὸν, ὡς διάδοχον τοῦ λοχαγοῦ Φρίπς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑπασπιστοῦ.

Ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐφάνη εἰς ὅλους παράδοξον τὸ συνοικέσιον τοῦτο, ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας σχολίων καὶ ἐπικρίσεων, ἡ κοινὴ γνώμη ἐπεδοκίμασεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐκλογὴν τοῦ στρατηγοῦ. Αἱ κυρίαι πρὸ πάντων διεσάλπισαν μεγαλοφώνως τὰ προτερήματα τοῦ Γεωργίου, καὶ μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἑβδομάδων, ὅταν οἱ δύο νεόνυμφοι ὡδηγήθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δὲν εἶδον περὶ αὐτοὺς εἰμὴ πρόσωπα ἱλαρὰ καὶ μειδιῶντα.

(Asiatic Journal.)

ΜΑΡΚΟΥ ΠΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους 1270, δύο ἐκ τῶν Βενετῶν ἐκείνων ἐμπόρων· οἵτινες ἔργον εἶχον ν' ἀνταλλάσσωσι τὰ προϊόντα τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ τὰ τῆς Ἀσίας, Ματθαῖος καὶ Νικόλαος Πόλος καλούμενοι, ἐπανήρχοντο, μετὰ δεκαπενταετῆ ἀπουσίαν, εἰς τὸν πατρικὸν οἶκόν των, ἢ μᾶλλον εἴς τι παλάτιον τῆς συνοικίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ὁποίου ἐδεικνύοντο εἰσέτι τὰ ἐρίπεια πολὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς οἰκογενείας. Οἱ δύο ἀδελφοὶ διηγήθησαν πῶς, μετὰ πολυετῆ διαμονὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετέβαινον ὅπως συστήσωσιν ἐμπορικὴν οἰκίαν εἰς Σολδασχίαν, νῦν Σουδὰκ, πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τῆς Κριμαίας, καὶ πῶς, ἐλπίζοντες εἰς πλειότερα κέρδη, ἐπορεύθησαν, προμηθευμένοι μὲ πολλὰ ἀδαμαντικὰ, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βόλγα, εἰς τὴν αὐλὴν ἐκγόνου τινὸς τοῦ Ζεγγὶς-Χὰν. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος τοὺς ὑπεδέχθη καλῶς, εἶχε μάλιστα πληρώσει τὰ ἐμπορεύματά των δὶς πλειότερον παρ' ὅτι ἤλπιζον, καὶ, ἀναμφιβόλως, ἤθελον κάμει πλησίον του λαμπρὰς συναλλαγὰς, ἐὰν ἕτερός τις ἀρχηγὸς των Ταρτάρων δὲν τὸν ἐνίκα εἰς μεγάλην τινὰ μάχην, καὶ κατέκτα τὴν ἐπικράτειάν του. Οἱ δύο ἔμποροι εἶχον τότε προσπαθήσει νὰ ἐπιστρέψωσιν ὅθεν ἦλθον· πλὴν αἱ ὁδοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῖς εἶχον κλεισθῆ ὑπὸ τοῦ νικηφόρου στρατοῦ, καὶ ἀνέθεσαν τὰς ἐλπίδας των εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν ὅπως τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα των· εἶχον διαβῆ τὸν Βόλγαν, ἔφθασαν εἰς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ τέλος εἰσῆλθον εἰς τὴν Βουχάραν, τὴν μεγαλειτέραν πόλιν ἁπάσης τῆς Περσίας.

Διέμεινον τρία ἔτη εἰς Βουχάραν, πάντοτε ζητοῦντες, ἀλλὰ χωρὶς νὰ εὕρωσι, μέσον τι πρὸς ἐπανάκαμψιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Ἀκολούθως ἔτυχεν, ὥστε ἀπεσταλμένος τις τοῦ νέου μονάρχου τῶν ἀνατολικῶν Ταρτάρων νὰ σταματήσῃ ἡμέρας τινὰς εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν, πρὶν ὑπάγῃ παρὰ τῷ μέγα χάνῃ εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τῆς Κίνας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐξεπλάγη, ἀπαντήσας εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας δύο

λατίνους ἐμπόρους. οἵτινας ἐξεφράζοντο ἐλευθέρως εἰς τὴν Ταρταρικὴν γλῶσσαν, καὶ ὑπεσχέθη νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γαταίας. Ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου, τοῖς εἶπεν, ποτὲ δὲν ἔχει ἰδεῖ λατίνους· ἀλλὰ συχνάκις ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν συναινῆτε νὰ μὲ συνοδεύσετε, θέλετε λάβει πλησίον του μεγάλας τιμὰς καὶ θέλετε ἀπολαύσει μεγάλα κέρδη. Μετὰ δὲ πλείω ἢ δώδεκα μηνῶν περιήγησιν, εἶχον φθάσει ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πρέσβεως, εἰς τὴν καθέδραν τοῦ μεγάλου Χάνη. Εἶχον παρουσιασθῆ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις τοὺς ἐξέτασε μετὰ μεγάλης περιεργείας. Μυριάκις τοὺς εἶχεν ἐρωτήσει, καὶ παρὰ τοῦ στόματός των ἔμαθε πῶς διατηροῦνται οἱ χριστιανοὶ, ποῖα εἶναι ἡ ἰσχὺς τῶν βασιλέων των. Διηγουμένων δὲ ὅτι πολλαὶ πόλεις ἐδιοικοῦντο μόναι των ὑπὸ δημοκρατικὴν κυβέρνησιν, ὁ Χάνης τοσοῦτον ἐγέλασεν, ὥστε πάντες οἱ μεγιστᾶνες, οἱ περικυκλοῦντες αὐτὸν εἶχον ἐπίσης συμμερισθῆ τὸν γέλωτά του· ἔκτοτε ἠθέλησε νὰ τῷ ἐξηγήσωσι τὴν θρησκείαν τῶν λατίνων. Οἱ δύο ἔμποροι δὲν ἦσαν μὲν ἔξοχοι θεολόγοι αὐτοὶ, ἐβεβαίωσαν δὲ ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν, σοφοὶ δόκτορες, οἵτινες ἠδύναντο νὰ τὸν διδάξωσιν εὐκόλως, ἐὰν ἤθελε, τὴν λαμπρότητα τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὁ ὑπέρτατος λοιπὸν Χάνης τοὺς παρεκάλεσε νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ νὰ τῷ φέρωσιν ὅσον τάχιστα, ἑκατὸν δόκτορας διὰ νὰ φιλονεικήσωσι μετὰ τῶν σοφῶν τῆς εὐρείας αὐτοκρατορίας του, περὶ τοῦ καλλιτέρου τρόπου τοῦ πιστεύειν εἰς Θεόν. Καὶ ἐπειδὴ, ἐκτὸς τῶν ὅσα εἶχον εἰπεῖ, ἀνέφερον καὶ τὸ θαῦμα *τοῦ φωτὸς* τοῦ Ἁγίου Τάφου, τὸ ὁποῖον, τὴν παραμονὴν τοῦ Πάσχα, ἀνάπτει ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ τοῖς ἐσύστησε πολὺ νὰ διαβῶσι διὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ τῷ φέρωσι φιάλην τοῦ θαυμαστοῦ τούτου φωτός. Ἀποχαιρετήσαντες λοιπὸν πάραυτα τὸν μέγαν Αὐτοκράτορα καὶ ἐφοδιασθέντες μὲ χρυσῆν τινα πινακίδα ἐν εἴδει φιρμανίου, ἥτις ἐξησφάλιζεν αὐτοῖς τὴν προστασίαν ὅλων τῶν ταρταρικῶν ἐθνῶν, εἶχον φθάσει, μετὰ διετῆ περιήγησιν, εἰς τὴν Συρίαν, τὸν λιμένα τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ τέλος εἰς τὴν Βενετίαν.

Ἰδοὺ τί διηγήθησαν οἱ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μέγιστον θαυμασμὸν ὅλης τῆς οἰκογενείας των· οὐδὲν ἦττον δ' ἐξεπλάγη αὕτη ἀκούσασα τὴν ὁποίαν ἐξέφρασαν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν, ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιον, πρὸς τὸν μέγαν Χάνην. Καὶ πρὸς τοῦτο δύο αἴτια τοὺς παρεκίνουν· πρῶτον τὸ νὰ φυλάξωσι τὴν ὑπόσχεσίν των, καὶ δεύτερον, διότι τοσοῦτον χρόνον περιηγούμενοι, δὲν ἠδύναντο νὰ μὴν ἐπιθυμῶσι νὰ περιηγηθῶσι καὶ πάλιν. Ἀνεχώρησαν λοιπὸν ἐκ Βενετίας περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1271, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν νεανίαν δεκαωκταετῆ, υἱὸν τοῦ Νικολάου Πόλου, ὅστις τῷ εἶχε γεννηθῆ ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν πρώτην του ἀναχώρησιν. Τὸ τέκνον τοῦτο ἦτον ὁ Μάρκος Πόλος, ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον δικαίως ἐπωνόμασαν Ἡρόδοτον τοῦ Μεσαιῶνος, διότι μετέδωσεν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους διηγήσεις τόσον νέας καὶ ἐκπληκτικὰς, ὥστε αἰῶνες πολὺ εὐπιστότεροι τοῦ ἡμετέρου δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὰς πιστεύσωσιν. Ἀπητεῖτο δὲ ἡ σύμπραξις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πείρας, ὅπως ἐπιβεβαιώσωσι τὴν συνήθη ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν εἰλικρίνειαν τῶν διηγήσεων.

Οἱ Βενετοί μας, χρονοτριβήσαντες μικρὸν ὅπως συλλέξωσι τοὺς σοφοὺς δόκτορας καὶ ἐπιτύχωσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸ ἅγιον φῶς, ἀνεχώρησαν ἐκ Συρίας, συνοδευόμενοι ὑπό τινων ὑπηρετῶν καὶ δύο ἱεραποστόλων, μεγάλων μὲν θεολόγων, πλὴν ὄχι ὅσον καὶ οἱ ὁδηγοὶ των εὐαισθήτων εἰς τὰς ψυχαγωγίας περιηγήσεως τόσον μακρᾶς· καὶ ὀλίγην μὲν εὖσον πεποίθησιν εἰς τὴν εὐγλωττίαν των, ἐρροβοῦντο δὲ πολὺ τὰ βασανιστήρια τοῦ μαρτυρίου. Προσέμενον δὲ τὴν πρώτην ἁρμοδίαν εὐκαιρίαν ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια, παραιτήσαντες εἰς τοὺς Βενετοὺς τὴν φροντίδα τοῦ φωτισμοῦ τῶν Ταρτάρων. Ἀλλὰ, καθ' ἃ διηγεῖται ὁ Μάρκος Πόλος, ἡ φροντὶς αὕτη δὲν τοὺς ἀπησχόλησε παρὰ πολύ.

Διευθυνόμενοι λοιπὸν ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, διήλθον τὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν καὶ αὐτὴν τὴν Κίναν· ἔφθασαν εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας, εἰς τὴν πόλιν Κλέμεν-Φοῦ, πολυπληθῆ τότε, ὡς πᾶσα μεγαλόπολις τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ μέγας Χάνης, διέμενεν ἐκεῖ, καὶ ἐφάνη εὐχαριστημένος ἐπαναβλέπων αὐτούς· διότι βεβαίως δὲν τοὺς ἐπερίμενεν. Ἐγονυπέτησαν δ' οὗτοι ἔμπροσθέν του, καὶ, τούτου ἐρωτήσαντος ἐὰν εἶχον πάντοτε καλῶς, ἀπεκρίθησαν ἀρκετὰ εὐρυῶς ὅτι ἦσαν πάντοτε καλὰ, ἀφοῦ τοὺς βλέπει ὑγιεῖς καὶ εὐδιαθέτους.» Ὁ πρίγκιψ παρατηρήσας τὸν Μάρκον Πόλον, ἠθέλησε νὰ μάθῃ τίς ἦτο. «Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Νικόλαος, εἶναι ὁ υἱός μου, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἐξητήσατε.» Ἔκτοτε ὁ νέος δόκιμος συγκατετάχθη μεταξὺ τῶν εὐνοουμένων τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπέτυχε λαμπρὰς θέσεις, τοσοῦτον, ὥστε ἔκτοτε ἐνόμιζεν ὅτι δύναται, εἰς τὴν διήγησίν του, νὰ συγκαταριθμῆται μετὰ τῶν ἱππότων, καὶ νὰ προταγορεύει ἑαυτὸν *μεσὲρ* (messer) ἢ *ἄρχοντα*.

Λοιπὸν, ὁ *μεσσὲρ*, (ἢ κατὰ τοὺς ἡμετέρους Χιοὺς) *μεσσὲ* Μάρκος Πόλος προσοικειώθη ἀκόπως τὰ ἤθη τῆς Γαταίας. Εἰς ὀλίγου χρόνου διάστημα ἐσπούδασε πολλὰς γλῶσσας, καὶ ἔμαθε νὰ γράφῃ τέσσαρας διαφόρους γραφάς· Ἦτον εἰδήμων ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ τὸν εἶδε τόσον εὐδόκιμον, τὸν ἐπεφόρτισε σπουδαίαν τινὰ ἀποστολὴν, τῆς ὁποίας τὸ διάστημα ἦτον ἓξ μηνῶν. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἠύχετο καὶ ὁ νεανίας. Ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ πολλὰ διὰ νὰ διηγηθῇ πολλά, ὅπως ὁ Ἕλλην Ὀδυσσεύς.

Οἱ Βενετοὶ διέπρεψαν πάντοτε εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν διπλωματικῶν σχέσεων. Ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς δημοκρατίας, ἀφοῦ διεξῆγον καλῶς τὴν πολιτικὴν ὑπόθεσιν, δὲν ἠμέλουν ν' ἀπευθύνωσιν εἰς τὴν Γερουσίαν ὑπόμνημα περὶ παντὸς ὅ,τι περίεργον ἀπήντουν εἰς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὴν κυβέρνησιν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν τῶν

χωρῶν τὰς ὁποίας ἐπισκέπτοντο. Αἱ σχέσεις αὗται παρέχουσιν ἀκόμη τὴν σήμερον φῶς τι ἐπὶ τοῦ Μεσαιῶνος. Ὁ δὲ Μάρκος Πόλος ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ἀποστολῶν μακρυνῶν ἐξετέλεσε τρία ἔτη τὰ καθήκοντά τοῦ διοικητοῦ ἐπαρχίας. Συνώδευσε δὲ τὸν μέγαν Χάνην εἰς τὸν πόλεμον· καὶ τὰ χρονικὰ τῆς Κίνας, τῆς ἐποχῆς ταύτης, συμφωνοῦντα μετὰ τοῦ βιβλίου του, μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ πόλις τοῦ Συάγκ Ὑάγκ-Φοῦ, ἀπαναστατήσασα πρό τινων ἐνιαυτῶν, δὲν ἐδυνήθη ν' ἀντισταθῇ εἰς μηχανάς τινας τὰς ὁποίας κατεσκεύασαν καὶ ἔστησαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν τριῶν λατίνων ἐμπόρων. Τὰ εἴδη ταῦτα τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ μεσαιῶνος, ὧν τὴν δύναμιν μετ' ὀλίγον ἐμελλε νὰ ὑπερβῇ ἡ χρῆσις τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν βομβαρδῶν, ἦσαν ἀκόμη ἄγνωστα εἰς τὴν Ἀνατολήν. Πιστεύεται, ἐν τούτοις, ὅτι οἱ Σῖναι ἐφεῦρον τὴν πυρίτιδα πολὺ πρότερον ἡμῶν· ἀλλό, τοὐλάχιστον, δὲν δύνανται νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὴν ἀξίαν τοῦ ὅτι πρῶτοι αὐτοὶ τὴν μετεχειρίσθησαν πρὸς ἀσφαλεστέραν καὶ ἐπιτυχεστέραν καταστροφήν.

Ὁ Μάρκος Πόλος διέτρεξε τὰς ἐσχατιὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἶδε χώρας ἀπεράντους, τῶν ὁποίων ἡ Εὐρώπη οὐδὲ τὴν ὕπαρξιν ὑπώπτευεν. Αὐτὸς ὑπέδειξεν εἰς τὴν προσοχὴν τῶν γεωγράφων τὸ Πεκῖνον, τὸ Καντὼν, τὴν αὐτοκρατορίαν τῶν Βιρμανῶν, τὴν Ἰαβαν καὶ τὴν Σουμάτραν. Κατὰ πρῶτον, ὡς εἶπεν εὐφυῶς ὁ ἔνδοξος κύριος Βαλκενάερ, εἶδον νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ κόσμου ἡ Ταρταρία, ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία, οἱ νῆσοι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ ἄκρα τῆς Ἀφρικῆς, τὴν ὁποίαν οἱ θαλασσοπόροι ἐπάσχισαν ἔκτοτε νὰ διαπλεύσωσιν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ Μάρκος Πόλος προητοίμασε τὰς δύο μεγαλητέρας γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις τῶν νεωτέρων χρόνων· τὴν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος καὶ τὴν τοῦ Νέου Κόσμου.»

Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα πῶς οἱ τρεῖς Βενετοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ δεύτερον. Πῶς ἐπιφορτισθέντες νὰ συνεδεύσωσι τὴν κόρην τοῦ μεγάλου Χάνου, μνηστευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μονάρχου τῆς Περσίας, ἔκαμψαν τὸ Κομορῖνον ἀκρωτήριον, παρέπλευσαν τὴν χερσόνησον τῆς Ἰνδίας, προσέπλευσαν εἰς Ὅρμον καὶ παρέδωσαν τὴν νέαν καὶ ὡραίαν ἡγεμονίδα, ὄχι πλέον τῷ ζητήσαντι αὐτὴν μονάρχῃ, ὡς ἀποθανόντι πρὶν τῆς ἐλεύσεώς των, ἀλλ' εἰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ του, ἀπαιτήσαντος τὴν μνηστὴν τοῦ πατρός του ὡς ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς κληρονομίας του.

Ἐμποδισθέντες ἐκ τούτης τῆς ἀκροσφαλοῦς ἀποστολῆς, τῆς ὁποίας ὁ Μάρκος Πόλος ὑπομιμνήσκει ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ περιπετείας, οἱ ὁδοιπόροι ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των πρὸς τὴν Ταυρίδα, καὶ ἐπανῆλθον εἰς Βενετίαν τῷ 1295, μετὰ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν ἀπουσίαν. Ἐὰν ἡ πρώτη των ἐπιστροφή, τῷ 1270 γεγενημένη, εἶχε προξενήσει μεγάλην ἔκπληξιν, δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἂν ἡ δευτέρα ἐφάνη ὀλιγώτερον παράδοξος· ὑπῆρξε μαλιστα πλέον ἀδόκητος. Τὰ παλάτια των κατείχοντο ἐκ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν, οἵτινες, λυπούμενοι ν' ἀπολέσωσιν ὅ,τι ἐνόμιζον ὡς ἰδιοκτησίαν των, ἀπεφάσισαν νὰ προσποιηθῶσιν ὅτι δὲν ἐγνώριζον τίνες ἦσαν. Καὶ πρὸς τοῦτο μάλιστα συνετέλεσεν ἡ ἀλλόκοτος μορφὴ τῶν χονδροειδῶν ἐνδυμάτων των, τὸ μελανωπὸν πρόσωπόν των, καὶ ἡ δυσνόητος διάλεκτός των. Τοῖς ἐζήτησαν ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας ὑπεσχέθησαν νὰ δώσωσιν εἰς μέγα τι συμπόσιον.

Ἅμα δ' ἦλθεν ἡ ἡμέρα αὕτη, οἱ περιηγηταὶ ἐφάνησαν κεκαλυμμένοι μὲ πλουτίους ἐπενδύτας πορφυροῦς, κατὰ τὸ ἔθος τῶν πριγγίπων τῆς Ἀνατολῆς. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἔμελλον νὰ καθήσωσιν, ἀποβάλλουσι τοὺς ἐπενδύτας τούτους διανέμοντες αὐτοὺς εἰς τοὺς ὑπηρέτας. Ἔπειτα ζητοῦσι ἐσθῆτας ὄχι ὀλιγώτερον πλουσίας, τὰς ὁποίας δοροῦντας ἐπίσης, καὶ δὶς ἀνανεώνουσι τὴν αὐτὴν τελετήν, μεχρισοῦ εὑρέθησαν ἐνδεδυμένοι κατὰ τὸν συρμὸν ἐκείνων τοὺς ὁποίους προσεκάλεσαν. Τότε οἱ ὑπηρέται ἀπεσύρθησαν. Ὁ Μάρκος Πόλος, ὡς νεώτερος, ἐξῆλθε καὶ ἐπανέρχεται μετὰ χονδροειδῆ του ἐνδύματα, μετὰ ὁποῖα ἀπεποιήθησαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσι. Λαμβάνει μαχαίριον, ἡμιανοίγει τὸ ἐρυσῦχον, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς ὑπόβραμα, καὶ δεικνύει εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατάς του τοὺς ἐπενδύτας τούτους ἐρραμμένους οὐχὶ μὲ χρυσὸν ἀλλὰ μὲ ῥουβίνια, μὲ ἀδαμαντας, μὲ σαπφείρους καὶ σμαράγδους βαρυτίμους, καθότι ἀποχαιρετήσαντες τὸν σουλτάνον τῆς Γαταίας, ἀντήλλαξεν ὅλα του τὰ πλούτη μὲ λίθους πολυτίμους, εὐκολώτερον δυναμένους νὰ φυλαχθῶσιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ τοσοῦτον μακρυνὴν ὁδοιπορίαν.

Εἰς τὸ ἀνήκουστον αὐτὸ θέαμα, οἱ Πόλοι τῆς Βενετίας ἔπαυσαν ν' ἀμφιβάλλωσιν· ἀπέδωσαν εἰς τοὺς ὑπερπλούτους περιηγητὰς πᾶν εἶδος σεβασμοῦ καὶ φιλοφροσύνης, καὶ, τοῦ πράγματος διαφημισθέντος, ἕκαστος ἔτρεξεν ὅπως τοῖς προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν του. Πρὶν ἀκόμη παρέλθῃ ἐνιαυτὸς, ὁ Ματθαῖος, ὁ πρωτότοκος τῶν δύο ἀδελφῶν, ἔλαβεν ἀξίωμα ἐντιμον. Οἱ νέοι πατρίκιοι τῆς πόλεως ἔσπευσαν μετὰ ζέσεως νὰ περικυκλώσωσι τὸν Μάρκον Πόλον, ὅπως ἀκούσωσιν αὐτὸν διηγούμενον τὰ θαυμάσια τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γαταίας. Καὶ ἐπειδὴ, ὁμιλῶν περὶ τῶν κατοίκων, τῶν στρατευμάτων, τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὡμίλει πάντοτε περὶ ἑκατομμυρίων, ἐσυνήθισαν ἅπαντες κοινῶς νὰ τὸν ἀποκαλῶσι *μέσερ Μάρκον Μιλιούνης*.

Τέλος πάντων ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν περιηγήσεων αὐτῶν. Τὰ διηγήματα τοῦ Μάρκου Πόλου ἤθελον, διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ἐκπνεύσει εἰς τὰ ὦτα τῶν συγχρόνων του, καὶ ἡ ἐπερχομένη γενεὰ δὲν ἤθελε τὰ γνωρίζει, ἐὰν ὁ μέγας περιηγητὴς εὕρισκεν ἐντὸς τῆς πατρίδος του τὴν ζητουμένην παρ' αὐτοῦ ἀνάπαυσιν. Ἀλλὰ, μικρὸν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του, ὁ πόλεμος ἐπανελήφθη μεταξὺ τῶν δύο δημοκρατιῶν, τῆς Γενούας καὶ τῆς Βενετίας, τότε ἀντιπάλων κατὰ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν ἰσχύν. Ὁ Μάρκος Πόλος ἐχρεώστει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, καὶ ἐπολέμησεν ἀνδρείως εἰς ναυμαχίαν τινα, τῇ 8η Σεπτεμβρίου 1298, πλὴν ἡ τύχη ἐκηρύχθη κατὰ τῶν Βενετῶν. Ὁ Μάρκος Πόλος, βαρέως πληγωθεὶς, ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν καὶ ἤχθη εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Γενούης, ἐξ ἧς δὲν ἐλευθερώθη, παρὰ μετὰ δεκαοκτὼ μηνῶν φυλάκισιν. Μεταξὺ τῶν συντρόφων τῆς αἰχμαλωσίας του εὑρίσκετο συγγραφεύς τις πιζάνος, ἤδη ἐρανιστὴς τῶν ἀρχαίων γαλλικῶν μυθιστοριῶν τῆς *στρογγύλης τραπέζης*. Ὠνομάζετο Ῥουστιτσιὲν ἢ Ῥουστιζιέλλος, καὶ διά τινος ὑποκοριστικῆς συγκοπῆς τῶν Βενετῶν Ῥουστὰν-Πιζάν.

Αὐτὸς πρῶτος ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς ἰταλοὺς τὴν ἱστορίαν ἐκείνην τοῦ *Λαντσελὸτ τῆς Λίμνης*, τοῦ ὁποίου ἡ θελκτικὴ καὶ ἐπικίνδυνος ἀνάγνωσις εἶχε προξενήσει τὴν ἀποπλάνησιν τῆς Φραγκίσκης τοῦ Ῥιμίνη.

Ἐκ τῆς φύσεως τῶν πρώτων του συγγραμμάτων, δὲν δύναταί τις νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ Ῥουστιτσιὲν δὲν ἠγάπησε τὰς παραδόξους διηγήσεις. Ὁ Μάρκος Πόλος ἦτον ὁ ἥρως του· ἐπεζήτει δὲ συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ περιφήμου περιηγητοῦ, ὅστις τῷ διηγήθη πολιτίμους ἀναμνήσεις, ἐπιβεβαιωθείσας ἀναμφιβόλως ἀπὸ σημειώσεις, ἐπιστολὰς, λογαριασμοὺς ἐμπορικοὺς καὶ οἰκογενειακούς. Καὶ ἂν δὲν εἶχεν ὁ συντάκτης οὗτος ἄλλα βοηθήματα, ὁ Μάρκος Πόλος ἠδύνατο νὰ τῷ ἀναφέρῃ περὶ Ἀνατολῆς καὶ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ παντὸς ὅ,τι ἔπραξεν καὶ ὅτι εἶδε, μετὰ τοσαύτης ζέσεως, οἵαν αἰσθάνεται ὁ γέρων στρατιώτης, διηγούμενος τὰ πρῶτά του ἀνδραγαθήματα. Ἐν τούτοις, δὲν ἦτο λόγιος κατὰ τὸν τρόπον τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης· ἤξετρε νὰ ὁμιλῇ τὴν γλῶσσαν τῶν Ταρτάρων, τῶν Σινῶν τῶν Περσῶν, καὶ ἴσως τὴν τῶν Ἰνδῶν· παρετήρει δέ τις, ὅτι μετὰ τὴν πολυετῆ ἀπουσίαν του, καθ' ἣν ἀντελήφθη πολλῶν νέων ἐντυπώσεων, ἀπέμαθε σχεδὸν τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, καὶ δὲν ἠδύνατο μόνος του νὰ γράψῃ τὰ ἀπομνημονεύματά του. Ὁ Ῥουστιτσιὲν τῷ ἐπρότεινε νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ γράψῃ καθ' ὑπαγόρευσιν του καὶ νὰ τὰ τακτοποιήσῃ. Ἀλλ' εἰς ποίαν γλῶσσαν συνέφερε νὰ τὰ γράψῃ. Ἡ Βενετικὴ παρὰ πολὺ ὀλίγον εἶχε διαδοθῆ εἰς αὐτὴν τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοῦτο ἤθελε βλάψει τὴν ἀξίωσιν τοῦ συγγραφέως. Ἡ Τοσκανική; ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐφάνη ἀπρόφορος εἰς βιβλίον τόσον ὀγκῶδες. Ἀπεφασίσθη ὅθεν νὰ γραφῶσιν εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν, καθότι ἡ γαλλικὴ τότε, ὡς καὶ νῦν, ἦτον ἡ κοινωτέρα διάλεκτος τῆς Εὐρώπης διὰ τὰ πολλὰ μυθιστορήματά της.

Ἔγεινε δὲ ἡ ὑπαγόρευσις εἰς χυδαίαν Βενετικὴν, ἡ δὲ σύνθεσις εἰς χυδαίαν γαλλικὴν, σύμφωνον τῆς προόδου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ 1298.

Ἐνῷ δὲ Ἐνετός τις ἔμπορος ἀνεκάλυπτεν εἰς τὰ χριστιανικὰ ἔθνη τὴν ὕπαρξιν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γαταίας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φιλίππου τοῦ Καλοῦ, Κάρολος τοῦ Βαλουᾶ, κόμης τῆς Ἀρτεσίας, νυμφευθεὶς τὴν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι αὐτοκρατόρισσαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐσκέπτετο πῶς νὰ δώσῃ ἰσχὺν εἰς τὰ δικαιώματα, δι' ὧν Αἰκατερίνη ἡ Κουρτεναία τῷ εἶχε περιβάλει. Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἦτο μὲν τότε περιωρισμένη εἰς μόνην τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, ἀλλ' ἡ φιλοδοξία τοῦ πρίγκηπος *τῶν λειρίων ἀνθέων* ἐπλανᾶτο πολὺ περαιτέρω. Ἐσκόπει οὐδὲν ὀλιγώτερον ἢ ν' ἀνακτήσῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς Κουρτεναίας πάσας τὰς ἀπὸ τῶν χριαστιανῶν ἀρπαγείσας ἐπαρχίας ὑπὸ τῶν Τούρκων, Περσῶν, Σλάβων καὶ Ταρτάρων ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας οἱ αὐτοκράτορες τοῦ οἴκου τῆς Κουρτεναί οὐδέποτε ἐξουσίασαν. Εἶχε λοιπὸν ἐπὶ φορτίσει τινὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του, τὸν ἐπιτηδειότερον, τὸν κὺρ Θιβὼδ δὲ Σεπόϋ, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἀνατολὴν καὶ νὰ σπουδάσῃ τὴν ἀληθῆ καταστασιν τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων ἔμελλεν, ὡς ἐφρόνων μετ' ὀλίγον νὰ γίνῃ κυρίαρχος.

Ὁ κύριος δὲ Σεπόϋ ὑπῆγε κατ' ἀρχὰς εἰς Βενετίαν, ὅπου ἔρθασε τὸ 1305· δὲν ἔλειψε δὲ τότε νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ μέσερ Μάρκου Μιλιούνη, ὡς μετ' ἀνδρὸς γινώσκοντος καλήτερον τὴν Ἀνατολὴν, διότι πολὺν καιρὸν εἶχε διατρίψει εἰς αὐτήν· ὑπῆγε λοιπὸν καὶ ἐπισκέφθη τὸν Μάρκον Πόλον. Συνδιαλεγόμενος, ἐπληροφορήθη τὴν ὕπαρξιν τοῦ χειρογράφου τοῦ Ῥουστιτσιὲν, καὶ τῷ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ τὸ ἀντιγράψῃ. Ὁ Μάρκος Πόλος συγκατετέθη μετὰ χαρᾶς. Ἀλλ' ἐννοεῖται οἴκοθεν, ὅτι ὁ γάλλος εὐπατρίδης, ἀντιγράφων, δὲν ἐνόμισεν ἑαυτὸν ὑποχρεωμένον ν' ἀκολουθήσῃ τὸ κείμενον ὡς εἶχε μὲ τὰ λάθη τῆς γλώσσης τοῦ Πιζανίου Ῥουστιτσιέν.

Αἱ σκοτειναὶ φράσεις καὶ αἱ ἀντιλογίαι, οἱ προξενηθεῖσαι ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς πρώτης συντάξεως, ὑπεβληθεῖσαν εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ τοῦ Μάρκου Πόλου, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ δεύτερον κείμενον ὑπάρχει ἤδη ἐπιθεωρημένον, διωρθωμένον καὶ καθόλου ἐκκαθαρισμένον ἀπὸ τὰ σφάλματα τῆς πρώτης συντάξεως.

(Κατὰ τὸ Γαλλικὸν.)

Π. Η.

Η ΓΛΥΞ ΤΟΥ ΚΕΡΒΕΓΚΑΡ.

(Παράδοσις τῶν ἱπποτικῶν χρόνων.)

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ὁ ὁδοιπόρος, ὁ διευθυνόμενος ἀπὸ τὸ Μορλαὶξ εἰς τὸ Λάνεο (πόλεις τῆς ἐν Γαλλίᾳ Βρετανίας), ἀπαντᾷ παρὰ τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ μικρὸν παρεκκλήσιον ἐρειπωμένον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχιτεκτονική, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ λείψανα τοῦ οἰκοδομήματος, ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸν ΙΔ'. αἰῶνα. Τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο κεῖται εἰς τερπνοτάτην θέσιν, μεταξὺ ἀγρίων δένδρων καὶ σπάρτων, ἐν μέσῳ ῥευματιᾶς τινος, ὅπου ἀκούεται ἀπαύστως τοῦ βύακος ὁ μινυρισμός.

Ἂν καὶ ὁ ὄροφος τῆς ἐκκλησίας ἐξέλιπεν ἕνεκα τῆς πολυκαιρίας, καὶ δὲν μένουν ἐκ τοῦ παλαιοῦ κτιρίου

εἰμὴ οἱ τέσσαρες πτέρυγες τοῦ τοίχου, ἂν καὶ ἡ θύρα ἔχουσα σχῆμα ἡμικυκλικῆς ἀψῖδος εἶναι κεκλεισμένη, καὶ πρὸ πολλοῦ ποῦς ἀνθρώπινος δὲν ἐπάτησε τὸ χόρτον τὸ βλαστάνον εἰς τὸν περίβολον, δὲν εἶναι σπανιον ὅμως ν' ἀπαντήσῃ τις ἐκεῖ ὁλόκληρον οἰκογένειαν βρετανῶν, γονυκλιτούντων πλησίον τῶν ἐγκαταλελειμμένων προθύρων, καὶ δεομένων μὲ ἁπλοϊκὴν καὶ εὐλαβῆ πίστιν. — Τοιοῦτος εἶναι ὁ χωρικός! — Ὀλίγον τὸν μέλει ἂν ὁ χρόνος ἀποσπᾷ καθ' ἑκάστην ἕνα λίθον ἀπὸ τὰ εὐσεβῆ οἰκοδομήματα, ὀλίγον τὸν μέλει ἂν οἱ ἀνέρπουσαι ῥίζαι τοῦ κισσοῦ ἐκτείνωνται ἰδιοτρόπως ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ σταυρός, καὶ οὗτος ἀμέσως γονυπετεῖ καὶ προσεύχεται, διότι ὁ σταυρὸς εἶναι τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς σωτηρίας.

Καὶ τις ἠξεύρει, ἂν ἡ ποίησις τῶν ἀναμνήσεων δὲν εἰσεδύσεν ἐντὸς τῆς καρδίας τοῦ ἁπλοϊκοῦ τούτου λαοῦ; Ἡ ἐν Γαλλίᾳ Βρετανία διασώζει τοσαύτην ποίησιν, τοσαύτας ἀναμνήσεις ἱπποτικάς! Δὲν βαίνει τις βῆμα ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ἐπικαλεσθῇ ἀναπᾶσαν στιγμὴν ἔξοχον τι δίομα, ἢ μέγα τι ἱστορικὸν συμβάν· ἐκεῖ ἀκούει διήγησιν θλιβερὰν καὶ μελαγχολικὴν ὡς τὴν φωνὴν τῆς ἀλκυόνος, ἐδῶ ἐν ἐκ τῶν σκωπτικῶν ἐκείνων διηγημάτων, σκεπτικῶν, ἀλλοκότων, τὸ ὁποῖον ἤδελες νομίσει γραφὲν ἀπὸ κάλαμον ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ Σατανᾶ ἀποσπασθέντα.

Ἡ Βρετανικὴ φαντασία εἶναι τολμηρά, εἶναι θρασεῖα.

Ἔλθε, κατὰ νύκτα τινὰ τοῦ Νοεμβρίου νὰ καθήσῃς ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, τοῦ τεθειμένου εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς ὑψηλῆς ἑστίας. Ὅταν ἡ βροχὴ μαστίζῃ τὰ παράθυρα, ὅταν ὁ ἄνεμος σείῃ σφοδρὸς τὴν ἀτελῶς κεκλεισμένην θύραν, ἢ ὅταν αἱ κραυγαὶ τῶν λύκων ἀντηχῶσιν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πλησίον δάσους, ἄκουσον τὰς πενθίμους ἐκείνας ἱστορίας τῶν φαντασμάτων καὶ μορμολυκίων. Τὲ τὰ ὠχρὰ πρόσωπα τῶν ἀκουόντων τὴν διήγησιν, ἀκολούθησον προσεκτικῶς τὴν ταχεῖαν πρόοδον τῶν ἐπεισοδείων, καὶ ὅταν ὁ μυθολόγος σιωπήσει, ὅταν ἴδῃς ἕκαστον τῶν παρευρισκομένων νὰ συνθλίβεται πρὸς τὸν γείτονά του διά τινος ὠθήσεως θρησκευτικοῦ φόβου, ἀνακάλεσον εἰς τὴν μνήμην σου τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου ἤκουσες, καὶ θέλεις ἰδεῖ ἂν αὕτη δὲν προσερμόζεται θαυμασίως εἰς τὴν φύσιν τῆς Βρετανικῆς γῆς, εἰς τὸ ἦθος αὐτὸ τῶν Βρετανῶν, τραχὺ καὶ ἀκαλλιέργειτον ὡς τὰς σπαρτοῦτους χέρσους αὐτῆς, ἁρμονικὸν καὶ ποιητικὸν ὡς τοὺς ἐρήμους ἀκτάς της.

Δὲν εἴμεθα Βρετανοί, ἀλλ' ἀγαπῶμεν τὴν παρθένον ταύτην γῆν, τὴν ὁποίαν ἡ προσέγγισις τοῦ πολιτισμοῦ δὲν διέφθειρε ποσῶς· ἐκεῖ τοὐλάχιστον εὑρίσκομεν φύσιν ὑπερήφανον καὶ ῥωμαλαίαν, ἐκεῖ τοὐλάχιστον ἡ ἴνις τοῦ ἐξευγενισκοῦ ἀρότρου δὲν ἐξήλειψε παντελῶς τὰ ἴχνη τὰ ὁποῖα ἐνεχάραξαν αἱ μεγάλαι ἐθνικαί μας ἐποποιΐαι· ἐκεῖ τέλος, ὡς εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν Παυσίλιπον, θ' ἀπαντήσῃς συνεχῶς ναύτας μὲ φωνὴν εὔστροφον καὶ ἱλαρὰν, ψάλλοντας τὰ δουκολικὰ ποιήματα τῆς πατρίδος των.

Ἡ μικρὰ ἐκκλησία περὶ ἧς ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος, ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου ἄλλης μικροτέρας, ἥτις ὑπῆρχε περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ΙΔ'. αἰῶνος. Μικρὸν κοιμητήριον, προωρισμένον νὰ δέχεται τοὺς νεκροὺς τοῦ πλησίον χωρίου, κατεῖχε τὸν τόπον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ παρὼν ἰδιοκτήτης ἐφύτευσεν ὡραίαν δενδροστοιχίαν ἐλατῶν. Ἡ τοποθεσία δὲν ἦτον ἄλλοτε ἴσως τόσον ποικίλη ὡς σήμερον, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐστερεῖτο ποιητικοῦ τινὸς θελγήτρου· ὡς ὅλα τὰ κοιμητήρια τῆς ἐξοχῆς, καὶ τοῦτο δὲν ἐφυλάττετο ἀπὸ τὴν προσέλευσιν τῶν ζώντων, εἰμὴ διά τινων δένδρων τὰ ὁποῖα περιεζώνυον αὐτό, καὶ ἀπὸ μικρόν τινα χάνδακα ἀβαθῆ καὶ περικυκλοῦντα τὸν περίβολον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐβλεπέ τις ὡς τὴν σήμερον τοὺς χωρικοὺς γονατίζοντας εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου· τὸ μέρος ἦτον συνήθως ἔρημον, καὶ τὸ μόνον ὃ τὸ ὁποῖον ἐτάραττε ἐνίοτε τὴν ἡσυχίαν τῶν νεκρῶν ἐντὸς τῶν τάφων των, ἦτον ὁ νεκροθάπτης. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐκτελοῦσε μὲ τοσαύτην παράδοξον προφύλαξιν τὰ καθήκοντα τοῦ ἔργου του, ὥστε συνετέλει οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ νὰ περιποιῇ εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἶδος τι μυστηριώδους εἰμαρμένης. Ὁ Ἰωάννης Κέρρος ὁ καὶ νεκροθάπτης, κατοικοῦσε συνήθως εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λάνερ, ὅπου μετήρχετο τὸ ἐπικερδὲς ἐπάγγελμα τοῦ οἰνοπώλου. Ὅταν νεκρός τις ἔμελλε νὰ ταφῇ εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου, ἤρχοντο μετὰ σπουδῆς νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν ἄνθρωπόν μας, ὅστις τὸ ἑσπέρας ἐνδεδυμένος βραχὺν μανδύαν, ἐγχειρίδιον καὶ μάχαιραν περιεζωσμένος, καὶ φέρων εἰς τοὺς ὤμους του σκαπάνην καὶ πτυάριον, ἐβαδίζε συριζων πρὸς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον περιεγράψαμεν· ἐκεῖ ἀφοῦ κατέθετε τὸν φανόν του εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα γαιόλοφον, ἤρχιζε νὰ σκάπτῃ τὸ μνῆμα ψάλλων Βρετανικόντι ἆσμα.

Πολλάκις ἔφθανε τὸ μεσονύκτιον πρὶν τελειώσει τὸ ἔργον του· ἂν δέ τις ὁδοιπόρος νυκτωθεὶς, διέβη κατὰ πρῶτον πλησίον τοῦ νεκροταφείου κατ' αὐτὴν τὴν πένθιμον ὥραν, καθ' ἣν οἱ νεκροὶ ἐξέρχονται τῶν τάφων των, καὶ εἶδε τοὺς ὠχροὺς ῥόμβους τοὺς διαγραφομένους εἰς τὰ πέριξ ἀπὸ τὸν φανταστικὸν φανόν, καὶ ἤκουσε φωνὴν τραχεῖαν νὰ προφέρῃ στροφάς τινας τοῦ βακχικοῦ ἄσματος, ἤθελε πιστεύσει ὅτι ὁλόκληρος ὁ ἅδης ἐκ συννενοήσεως συνῆλθε τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου, καὶ ἀναμφιβόλως ἔσπευσε τὸ βῆμά του, ἐμνώωνδτι ποτὲ δὲν θὰ μένῃ ἐκτὸς τῆς οἰκίας κατὰ τοιαύτην ὥραν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ συνάντησις αὕτη ἀνενεώθη πολλάκις, καὶ κανεὶς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐγένοντο αὐτόπται, δὲν εἶχε ἀρκετὴν γενναιότητα ὥστε ν' ἀνεξευνήσῃ τὸ μυστήριον, τὸ νεκροταφεῖον τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου κατέντησε τὸ φόβητρον πασῶν τῶν προληπτικῶν φαντασιῶν· καὶ εἰς Βρετανίαν ὑπάρχει ἀφθονία τοιούτων· ἕκαστος δὲ ἐθεώρησεν εὐσεβὲς καθῆκον νὰ προσθέσῃ τι εἰς τὴν πρώτην ἱστορίαν τοῦ συμβάντος. Τοῦτο λοιπὸν τοσοῦτον ἐπροχώρησεν, ὥστε καθ' ἣν ἐποχὴν ἀρχίζομεν τὴν ἱστορίαν ταύτην, δηλ. τὸ 1307, προφητεία τις πολὺ ἀξιόπιστος ἐν τῷ τόπῳ ἐβεβαίου ἄμεσον θάνατον εἰς πάντα, ὅστις ἤθελε τολμήσῃ νὰ θέσῃ πόδα ἱεροσύλου, εἰσερχόμενος ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ κοιμητηρίου.

Θέλομεν μαθεῖ ἀκολούθως διατὶ ὁ νεκροθάπτης δὲν ἐπροσπάθησε νὰ καταστρέψῃ τὰς ψευδεῖς ταύτας φήμας, καὶ ποῖον μάλιστα συμφέρον εἶχε νὰ τὰς ὑποθαλπῇ.

Ὁ Ἰωάννης Κέρρος ἦτο ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, φέρων πλατεῖς καὶ ῥωμαλαίους ὤμους, νευρώδεις καὶ ἰσχυροὺς βραχίονας, φαιδρὸς νεκροθάπτης, καὶ φαιδρότερος οἰνοπώλης. Πόθεν ἤρχετο; τί ἐπάγγελμα ἐξήσκει ὁ πατήρ του; εἰς ποῖον τόπον ἔζη πρὶν κατοικήσει εἰς τὸ Λάνερ, οὐδεὶς ἐγνώριζε. Τινὲς μόνον ἐνθυμοῦντο συγκεχυμένως πως ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1300 ἑσπέραν τινὰ μελαγχολικὴν τοῦ Νοεμβρίου, ἄνθρωπός κακοενδυμένος ἐνεφανίσθη εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον τῶν *Τριῶν Νησσῶν*, καὶ ἐζήτησε φιλοξενίαν, βεβαιῶν ὅτι εἶναι πτωχός τις προσκυνητής, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ὑπῆγεν εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου Τάφου. Κατὰ πρῶτον ἔμαθεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὴν τέχνην τοῦ σχοινοποιοῦ, δυστυχῆ τέχνην, ἥτις ἐξέθετε τοὺς μετερχομένους αὐτὴν εἰς σκληρὰς ὕβρεις ἐκ μέρους τῶν ἐγχωρίων. Ἔπειτα ὁ κύριος τοῦ οἰνοπωλείου, πλήρεις σεβασμοῦ πρὸς ἄνθρωπον ἐπισκεφθέντα τὰ ἱεροσόλυμα, ἔλαβεν οἶκτον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε μήτε σύζυγον, μήτε τέκνα, ἀφοῦ τοῦ ἐδίδαξε τὸ ἐπάγγελμά του, τῷ παρεχώρησε καὶ τὰ κεφάλαιά του. Ὁ Ἰωάννης Κέρρος ἠγαπᾶτο γενικῶς εἰς τὸ Λάνερ. Παρευρίσκετο τακτικῶς εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν τὰς κυριακὰς καὶ ἑορτάς, ἐβλασφήμει σπανίως κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν ἐζήτει ποσῶς, ὡς οἱ ἄλλοι, νὰ *ξελογιάζῃ* τὰ ὡραῖα κοράσια τοῦ χωρίου. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον τοῦ προσῆπτον ὁπωσοῦν ἐντόνως, ἦτον ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν ἐπλούτισεν· ἡ πηγὴ τοῦ πλουτισμοῦ τούτου ἔμεινε μυστήριον εἰς πάντας, μ' ὅλα τὰ ἐπίβουλα μέσα, τὰ ὁποῖα μετῆλθον διὰ νὰ τὴν γνωρίσωσιν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, ὁ νεκροθάπτης ἔζη εἰς καλλίστην ἁρμονίαν μὲ τοὺς κατοίκους τῆς μικρᾶς πόλεως, ἐκτελῶν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὰ διπλᾶ καθήκοντά του.

Τὴν 13 ὀκτωβρίου 1307, κατὰ νύκτα ψυχρὰν καὶ βροχερὰν, ἀνήρ τις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Λανερ περὶ τὸ μεσονύκτιον, καὶ διευθύνετο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Μορλαιξ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐφαίνετο ὅτι ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τῆς πορείας του, καὶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις, ἥτις τὸν ἐκάλει ἐκεῖ ἦτον λίαν κατεπείγουσα, διότι ἐβαδίζε βιαίως, καὶ ὀλίγον ἐφαίνετο διατεθειμένος νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὰς ἀλλοκότους λάμψεις, τὰς ὁποίας ἡ σελήνη διέχεεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· ὡραῖός τις κύων τὸν ἠκολούθει σιωπῶν, τὴν κεφαλὴν ἔχων κεκλιμένην, τὰ ὦτα καὶ τὴν οὐρὰν κρεμάμενα· οὐδὲν συμβεβηκὸς διετάραξε τὴν πορείαν των, καὶ ὅτε ἔφθασαν πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου, διευθύνθησαν πρὸς τινα ἀτραπὸν, φέρουσαν εἰς τὸ κοιμητήριον, ὅπου εἰσῆλθον ἄνευ τοῦ παραμικροτέρου δισταγμοῦ.

Ὁ ἀναγνώστης ἐμάντευσεν ἀναμφιβόλως ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ νεκροθάπτης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ σκύλου του, τὸν ὁποῖον ὀνόμαζε Κρόκ. Κατὰ τὴν συνήθειάν του, ὁ Κέρρος ἔθεσε κατὰ γῆς τὸν φανόν του, παρὰ τὸ μέρος ὅπου ἐσταμάτησε, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως ν' ἀνοίγῃ λάκκον· ἐν τούτοις μ' ὅλην τὴν δραστηριότητα. ἣν ἀνέπτυσσεν, ἐκτελῶν τὸ ἔργον του, ἢ ἕνεκα αὐτῆς ταύτης τῆς δραστηριότητος, δὲν ἦτον δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις, ὅτι σκοτεινὸν προαίσθημα τὸν ἐτάραττε· καὶ ὁ Κρὸκ αὐτὸς ἐφαίνετο ὀλίγον εὐχαριστημένος εἰς τὴν νυκτερινὴν ταύτην ἐκδρομὴν, δεικνύων τὴν δυσαρέσκειάν του διὶ ὑποκώφων γρυγμῶν.

Μεταξὺ δὲ σκάπτων, ὁ νεκροθάπτης αἴφνης ἐσταμάτησε, καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς σκαπάνης, ἐφαίνετο ἀκούων μετὰ προσοχῆς, ὄχι ἀμίκτου φόβου τινος, τὸν ποδόκτυπον ἵππων ἐρχομένων μακρόθεν καὶ καλπαζόντων. Ὁ Κρὸκ ἠγέρθη, καὶ ἤρχισεν ἐλαφρῶς νὰ ὑλακτῇ.

— Σιῶπα, Κρὸκ, εἶπεν ὁ Κέρρος χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

Καθ' ὅσον οἱ ἱππεῖς ἐπροχώρουν, ὁ ἦχος ἠκούετο καθαρώτερον· ἐξησκημένη ἀκοὴ ἐδύνατο εὐκόλως νὰ διακρίνῃ τέσσαρας ἵππους, οἵτινες ἔτρεχον μὲ ταχύτητα ἀνέμου. Ὁ Κέρρος βεβαίως δὲν ἐφοβεῖτο τοὺς *βρυκόλακας*, ἐφοβεῖτο τοὺς νεκροὺς ὅσον καὶ τοὺς ζῶντας· ἡ φήμη του ὡς γενναιοκάρδου ἀνδρὸς ἦτον ἀρκετὰ συστημένη εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ αἴσθημά τι φόβου πολὺ φυσικοῦ, συλλογιζόμενος ὅτι ἔμελλε νὰ παραστῇ εἰς μίαν τῶν φανταστικῶν ἐκείνων σκηνῶν, οἵτινες ἔχουν τὸ πλεονέκτημα νὰ ἐκφοβίζωσι τόσον τὰ βρετανικὰ πνεύματα.

Πάραυτα, οἱ ἱππεῖς ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τοῦ νεκροθάπτου, ἅμα ἔφθασαν, ἐσταμάτησαν κατ' ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου. Τὸ πρᾶγμα ἦτον ἀσύνηθες. Ὁ Κέρρος ᾐσθανθη ψυχρὸν ἱδρῶτα καταβρέχοντα τὸ μέτωπόν του, καὶ τὰ μέλη του τρέμοντα... ἀλλ' ἀναστέλλων τὴν στιγμιαίαν φρίκην του, παρεσκευάσθη ὅσον ἐδύνατο καλῶς νὰ παρασταθῇ πρὸς ὅσα ἔμελλον νὰ συμβῶσι.

Καθ' ὅσον ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τ' ἀντικείμενα, ἅτινα προσεφέρθησαν εἰς τὰ ὄμματά του, τρεῖς τῶν ἱππέων τοῦ ἐφάνησαν ὅτι ἐφόρουν μακροὺς ποικιλοχρόους μανδύας, καὶ τὴν κεφαλὴν των περιετύλισσε ἀσιατικὴ κύδαρις· εἰς τὴν λάμψιν δὲ τῆς σελήνης παρετήρησέ τι λαμπον εἰς τὴν πλευράν των, καὶ ἐσυμπέρανε ὅτι ἦσαν μάχαιραι.

Ὁ τέταρτος ἱππεύς, ἐνδεδυμένος μακρόλευκον μανδύαν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του φέρων πλατὺν πῖλον καλύπτοντα σχεδὸν τὸ ὅλον τοῦ προσώπου του, κατέβη ἀπὸ τὸν ἵππον του, καὶ παραδοὺς τους χαλινοὺς εἰς ἕνα τῶν τριῶν συνοδοιπόρων του, τοὺς ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς ν' ἀπομακρυνθῶσιν, οὗτοι δὲ ἐπανέλαβον τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχον ἔλθει.

Ἐπὶ μικρὸν ἀκόμη χρόνον, ὁ νεκροθάπτης ἤκουσε τὰ βήματα τῶν ἱππέων· ἔπειτα ἡ σιγὴ τῆς νυκτὸς ἐπεκάθισεν ἐπὶ τοῦ παντὸς· τὰ φύλλα ἤχησαν ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς αὔρας, πυκνὰ νέφη ἐκάλυψαν στιγμιαίως τὸν ὁρίζοντα, καὶ σκιὰ ζοφώδης ἠπλώθη ἐπὶ τῆς παραδεξου ταύτης εἰκόνος.

Ἄλλη δέ τις σκηνὴ ὄχι ὀλιγώτερον παράδοξος

παρίστατο ταὐτοχρόνως πλησίον τοῦ νεκροθάπτου. Ὁ Κρὸκ τὸν ὁποῖον ὁ κύριός του εἰς μάτην ἐπρασσπάθει νὰ κρατήσῃ, ἀνεσκίρτα μανιωδῶς θέλων νὰ ὁρμήσῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκυλίετο κατὰ γῆς, βλέπων ματαίας τὰς προσπαθείας του. Ποτὲ ὁ Κέρρος δὲν εἶδε τὸν σκύλον του μαινόμενον τοσοῦτον, ὥστε ὁ ἀγὼν οὗτος τοῦ κυνὸς τὸν ἔκαμε νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπῆρχεν ἴσως μαγεία τις εἰς ὅ,τι περὶ αὐτὸν ἔβλεπε.

Θέλων λοιπὸν νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ πράγματος, ἔδεσε σφικτὰ τὸν Κρὸκ πρός τι δένδρον, ἔθεσε κατὰ γῆς τὰ ἐργαλεῖά του, καὶ κατεσκόπευε μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὴν συνέχειαν τοῦ συμβάντος.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δύο γυναῖκες λευκοενδεδυμέναι ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ Μορλαΐξ, καὶ ἱππεύουσαι ὡραίους ἵππους, ἦλθον δρομαῖαι πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ ἱππότου. Τούτου γενομένου, ἡ ἑτέρα τῶν γυναικῶν ἀνελείφθη πάραυτα, ὡς παρηγορούμενος οἱ δύο ἱππεῖς οἱ ἀσιατικὴν ἐνδυμασίαν ἔχοντες. Ἐν τούτοις ὁ ἱππότης ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς μεινάσης, καὶ διὰ ν' ἀποφύγωσιν τὰ περίεργα βλέμματα, ἐπίσης δὲ, καὶ διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν βροχὴν, εἰσῆλθον εἰς τὸ κοιμητήριον.

— Μαρία! Μαρία! λέγει τότε ὁ ἱππότης, πόσον σ' εὐχαριστῶ, διότι εὑρῆκες ἀρκετὴν γενναιότητα εἰς τὴν καρδίαν σου, νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην. Ὦ.' ὁ θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψει διὰ τὴν τὴν ἀφοσίωσίν σου, διότι μὲ κατέστησες τοσοῦτον εὐτυχῆ.

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας προφέρων, ἔσφιγγεν εἰς τὰς χεῖρας του τὰς τρεμούσας χεῖρας τῆς νέας κόρης.

— Καὶ ἔπειτα, ἐπανέλαβε πάραυτα, ἠξεύρεις; διὰ τελευταίαν φορὰν σὲ βλέπω. Ἀναχωρῶ, ἀπομακρύνομαι διὰ πολὺν χρόνον, διὰ παντὸς ἴσως... Ἐννοεῖς τοῦτο; Θεέ μου.'... Πρὸ πολλοῦ ὁ στοχασμὸς οὗτος περιστρέφεται εἰς τὸν νοῦν μας, πρὸ πολλοῦ μὲ παρακολουθεῖ παντοῦ ὡς μαύρη σκιά... Ὦ.' δὲν θὰ μὲ λησμονήσεις ποτέ; ναί, Μαρία μου;

Καὶ ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἀπεκρίνετο·

— Μαρία.' ἐξηκολούθησεν ὁ ἱππότης μὲ ὕφος ἱκετευτικὸν, ἄκουσε· πρέπει νὰ μὲ συγχωρήσῃς ἂν οἱ λόγοι μου σὲ δυσαρεστῶσιν. Εἶμαι τόσον δυστυχής... Αἱ λέξεις, αἵτινες μὲ διαφεύγουν εἶναι κραυγαὶ τὰς ὁποίας ἡ λύπη μὲ ἀποσπᾷ. ὦ.' εἶπέ με ὅτι ἡ καρδία σου θέλει διὰ παντὸς διατηρήσει τὴν ἐνθύμησίν μου· καὶ ἂν ἀποθάνω μακρὰν σοῦ, μακρὰν ἀπὸ τὸ ὂν τὸ ὁποῖον ἠγάπησα, θὰ χύσῃς ἓν δάκρυ εἰς τὴν ἐνθύμησίν μου· ἀλλ' ἐὰν ἐπανέλθω, ἡ καρδία σου θὰ ἐνθυμηθῇ....

— Ῥοβέρτε, λέγει τότε ἡ Μαρία, ἀφίνουσα τὴν χεῖρά της εἰς τὸν ἱππότην, διατί φοβεῖσαι ν' ἀναχωρήσῃς;... τί ἀνησυχεῖς; τί θέλεις νὰ σὲ εἴπω διὰ νὰ σ' ἐνθαρρύνω;... Ὁμίλησε...

— Μὲ ἀγαπᾷς λοιπόν;

— Ὦ! Ναί, Ῥοβέρτε!

— Δὲν θ' ἀγαπήσεις ποτέ σου ἄλλον ἀπὸ ἐμέ;

— Ποτέ.

— Θὰ μὲ ἀγαπᾷς πάντοτε;

— Πάντοτε.'

— Ἀ!.. εἶναι πικρὸν νὰ βλέπῃ τις, ἐξηκολούθησεν ὁ Ῥοβέρτος, κατεστραμμένον ἐνώπιόν του τὸ μέλλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέθεσε τὰς γλυκυτέρας ἐλπίδας του, καὶ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀρνηθῇ τὴν εὐτυχίαν, ἣν ὠνειρεύθη, καὶ τοῦτο εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν μόλις... ὅτε ἡ ζωὴ εἶναι τόσον ὡραία ἀκόμη... ὅταν ἡ ψυχὴ ἀπορροφᾷ ἐνθουσιωδῶς πάσας τὰς ἁγνὰς καὶ θείας εἰσπνοὰς, ὅταν αἰσθάνεται τις εἰς τὴν καρδίαν του ἄπειρον ἐπιθυμίαν ν' ἀγαπᾷ...

Ἀποσιωπῶμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην τοὺς ἄφρονας λόγους, τοὺς ὁποίους ὡμίλησεν εἰς τὴν Μαρίαν ὁ Ῥοβέρτος. Φρονοῦμεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶναι ἐπίσης ἔμπειρος ὡς ὁ ἥρως μας.

Ἡ Μαρία ἔδωσε τέλος τὸ σημεῖον τοῦ χωρισμοῦ.

— Ῥοβέρτε, εἶπεν μὲ ζωηρὰν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐζήτει νὰ κρύψῃ· Ῥοβέρτε πρέπει νὰ χωρισθῶμεν.

— Ἴδη! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἐνθυμήσου ὅτι ἂν ὁ πατήρ μου περετήρει τὴν ἀπουσίαν, ἤθελεν ἀποθάνει ἀπὸ αἰσχύνην. Στρέψε τὰ βλέμματά σου πρὸς τὸν ὁρίζοντα, καὶ ἰδὲ... ἡ ἡμέρα διαυγάζει... ὦ! Ῥοβέρτε, ἄκουσέ με, πιστευσέ με, πρέπει νὰ χωρισθῶμεν.

Ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἤκουε πλέον, τὰ βλέμματα ἔχων ἀτενῆ καὶ σκυθρωπὰ, τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὴν γῆν, καὶ φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του, ἤκουεν ὑπόκωφόν τινα κρότον, προσβάλλοντα τὰς ἀκοάς του πρό τινων στιγμῶν. Ῥίπτων τὸ βλέμμα του ἐν μέσῳ τοῦ κοιμητηρίου, ἐνόμισεν ὅτι βλέπει σκιάν τινα, διερχομένην ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, καὶ φθάσασαν ἀναπιεσθήτως εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Λάνερ· ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὁ ἱππότης ἤθελεν ἀνακαλύψει τὸ μυστήριον, προσπαθῶν νὰ προσεγγίσῃ τὴν σκιάν, ἥτις ἐπὶ τέλους ἔμεινεν ἄφαντος, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ἡ προσοχή του δὲν ἤθελεν ἀποσπασθῇ ἀπὸ στεναγμοὺς τινάς, τῶν ὁποίων ὁ ἦχος ἤρχετο ἀπὸ τὸ μέρος ὁπόθεν ἡ σκιὰ διῆλθε. Διευθύνθη ἐκεῖ βιαίως, ἀλλὰ δὲν εὑρῆκε παρὰ τὸ καθημαγμένον πτῶμα τοῦ Κρὸκ, ὅστις ἦλθε νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς πόδας του.

— Κρόκ! ἐφώναξεν ὁ ἱππότης.

Καὶ ἡ χεὶρ του ἤγγισε τὸ δυστυχὲς ζῶον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπεκρίθη εἰς τὰ θωπεύματά του, εἰμὴ διὰ τελευταίου στεναγμοῦ.

Ὅταν ὁ Ῥοβέρτος συνήντησε πάλιν τοὺς τρεῖς συντρόφους του, τοὺς ἠρώτησεν ἂν εἶδον διαβαίνοντα ἄνθρωπον στιγμὰς τινὰς πρότερον...

— Ναί, ἀπήντησαν, ἦτον ὁ νεκροθάπτης Κέρρος, ὁ οἰνοπώλης τοῦ Λάνερ.

Ἀνέβη ἔπειτα τὸν ἵππον του, καὶ οἱ τέσσαρες ἱππεῖς ἤρχισαν νὰ καλπάζωσι καὶ ἔγειναν ἄφαντοι μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς.

Τὴν ἐπαύριον τοῦ συμβάντος τούτου, ἄπειρον πλῆθος ἔρραττε τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου Κέρρου, καὶ συνεπυκνοῦτο μάλιστα μέχρι τῆς ὁδοῦ. Ἤθελες ἀκούσει ἤχους συγκεχυμένους κραυγῶν, γελώτων, φωνασκιῶν, συναυλίαν τὴν πλέον παράχορδον φωνῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ παιδίων. Ἔσπρωχναν ἀλλήλους διὰ νὰ ἴδωσιν, ἐπτέζοντο διὰ νὰ εἰσέλθωσιν, ἐβάδιζον ἀκροποδητὶ διὰ ν' ἀκούσωσι λέξεις τινὰς ἀπὸ τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ οἰνοπωλείου γενομένην διήγησιν, ἀλλὰ τὸ ἔνδον ἦτο πλῆρες καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ δεχθῇ πλέον οὐδένα ἐκ τῶν περιέργων, καὶ μὲ πολλὴν του στενοχωρίαν τὸ πλῆθος διέμεινεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, μαστιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς βροχῆς.

Ὁ ἑσπερινὸς εἶχεν ἀπολύσει πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἀπηγορευμένον νὰ ἐργάζωνται τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ σάββατα μετὰ τὸν ἑσπερινὸν, ὅλα τὰ γυναικάρια, ὅλοι οἱ ἀργοί, ὅλοι οἱ περίεργοι ἦλθαν νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ ἄπειρον πλῆθος τὸ σταθμεῦον εἰς

τὴν θύραν τοῦ οἰνοπωλείου, καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ αἱ συνομιλίαι ἤρχισαν ἐπίσης ζωηραὶ ἐντὸς καὶ ἐκτός.

— Μὰ τὸν δάκτυλον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου! ἔκραξεν εἷς τῶν θεατῶν μόλις φθάσας, ὁ θεὸς νὰ μὲ συγχωρέσῃ, μὰ ἤθελε πιστεύσει τινὰς ὅτι εὑρίσκεται εἰς λειτανίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Πᾶ! τί συμβαίνει ς' τὸ μέρος τοῦτο, καὶ τί σημαίνουν τὰ χαίνοντα ταῦτα χάσματα, καὶ οἱ ἀνοικτοὶ ὀφθαλμοί.

— Μήπως ἡ βρύσις ἐπλημμύρησεν, ἠρώτησεν ἄλλος τις νεοελθών.

— Μήπως τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Μελάρου ἀρπάχθηκε, ἐπανέλαβεν ὁ πρῶτος τῶν διαλεγομένων.

— Ὁ θεὸς νὰ μᾶς φυλλάξῃ ἀπὸ τέτοια δυστυχία, ἀνέκραξαν ἐν χορῷ ὅλα ὁμοῦ τὰ γυναικάρια.

Καὶ καθεὶς ἀποτείνων τοιουτοτρόπως εἰς ἑαυτὸν ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἀπεκρίνετο, κατετρόμαζον ἀλλήλους ἐκ τῆς ὑποθέσεως φαντασιωδῶν φόβων.

Ἐν τούτοις, τὸ πλῆθος ἀπεσύρθη κατ' ὀλίγον· καὶ ἂν ὁ ἀναγνώστης εὐαρεστῆται νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ, θέλομεν ἀποπειραθῆ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον.

Τρεῖς τοξόται καὶ εἷς πεζὸς καθήμενοι κύκλῳ τραπέζης, ὁμιλοῦσιν οἰκείως μέ τινας πολίτας. Ἡ πανοπλία τῶν πρώτων εἶναι πλήρης.

Ὁ λευκὸς σταυρὸς ὁ ἐπὶ τοῦ περιστηθίου των φαινόμενος, εἶναι ὁ σταυρὸς τὸν ὁποῖον ἔφερον κατὰ τὸν ΙΔ'. καὶ ΙΕ'. αἰῶνα διὰ νὰ διακρίνωνται ἀπὸ τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα, τῶν ὁποίων ὁ σταυρὸς ἦτον ἐρυθρόχρους.

Ὁ Ἰωάννης Κέρρος κάθηται παρὰ τὴν ἑστίαν· προσκυνητὴς δέ τις κατέναντί του, καταγινόμενος νὰ σεγνώσῃ τὸ μακρὸν ἔνδυμά του, φαίνεται ἰδιαιτέρως προσέχων εἰς τὴν στωμυλίαν τοῦ οἰνοπώλου. Οὗτος ἐξηγεῖ τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου, καὶ ἡ διήγησις αὕτη ἐπεξηγεῖται διαφοροτρόπως ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς.

Οἱ τοξόται μειδιῶσιν, οἱ πολῖται ὠχριῶσι, καὶ τὰ γραίδια τῶν ὁποίων ἡ περιέργεια δὲν ἱκανοποιήθη ἀπὸ πολλὰς ἐπανειλημμένας διηγήσεις. προσεύχονται εἰς τὸν ἅγιον Μελὰρ καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν.

— Μὰ τὸ σταυρό! εἶπεν ὁ τοξότης, μὲ φαίνεται πῶς ὁ σατανᾶς δὲν κοιμήθηκε ἀπόψε ς' τὴν κόλασι, κι' αὐτὸν θὰ εἶδεν ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου.

— Καὶ λοιπὸν, ἠρώτησεν εἷς τῶν πολιτῶν, δὲν εἶδες μάστρο Κέρρο τὰ νύχια του;

— Δὲν ἄφινεν ὀπίσω του μυρωδιὰ θειαφιοῦ, εἶπεν ἄλλος τις.

— Καὶ δὲν ἐφόργε σὺρὰ ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἄσπρο ἐπανοφόρι του, ἐπρόσθεσε τρίτος.

— Οὔ.' ἀσχημα ποῦ μυρίζει, φέρε νὰ πιοῦμαι, μαστροκέρρο! τὸ κρασὶ θὰ διώξει τὸν πειρασμόν.

— Παναγία μου σῶσε! εἶπε γραῖα τις, λέγει κάνεις τέτοια λόγια, ὅταν μᾶς φοβερίζῃ μεγάλη δυστυχία!...

— Διόλου, γρηᾶ, ἐπρόσθεσεν εἷς τῶν τοξοτῶν· ὁ τάφος τὸν ὁποῖον ἔσκαπτεν ὁ Κέρρος, δὲν ἦτον διὰ τὸν αὐθέντη Κεργορὲ, τὸν ἐπίτροπον;

— Μάλιστα!

— Λοιπὸν, δὲν εἶναι φυσικὸ ὁ σατανᾶς νὰ 'παγη νὰ ἰδῇ ποῦ θὰ παραχώσουν ἕνα ἀπὸ τοὺς φίλους του;

Οὐδεὶς, ἕως τότε, εἶχε παρατηρήσῃ τὸν προσκυνητὴν, ὅστις συνεσταλμένος πλησίον τοῦ πυρὸς, δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν συνομιλίαν· ἀλλ' ὅταν ὁ Κέρρος εἶχε τελειώσει τὴν διήγησιν τοῦ συμβάντος τοῦ κοιμητηρίου μὲ πολλοὺς ὡραϊσμοὺς, ἐσηκώθη ὄρθιος μὲ ἀστράπτοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς γρόνθους ἐσφιγμένους.

— Κέρρο.' εἶπε, δὲν ἠξεύρεις ποία ἦτο ἡ νέα, ἥτις ἀπετόλμησε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου;

— Εὐσεβῆ προσκυνητά! ἀπήντησεν ὁ Κέρρος, ἡ νέα ὀνομάζεται Μαρία.

— Μαρία.' ἐψιθύρησεν ὁ προσκυνητής· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός της;

— Δὲν τὸ ἠξεύρω·

— Καὶ δὲν τὸ γνωρίζεις,;

— Τουλάχιστον τὸν ὑποπτεύω.

— Καὶ ποῖος εἶναι;

—Δύο βήματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Οὐβέρτου, εὑρίσκεται ὁ πύργος τοῦ Κερβεγκάρ.

— Ἡ Μαρία τοῦ Κερβεγκάρ.' ἀνέκραξαν οἱ ὁπλοφόροι.

— Ἡ Μαρία τοῦ Κερβεγκάρ! ἐπανέλαβεν ὁ προσκυνητὴς μὲ βροντώδη φωνὴν, καὶ φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸ πλευρόν του ὡς νὰ ἐζήτει τὸ ξίφος του.

Ἀλλὰ κατευνάσθη σχεδὸν παρευθὺς, καὶ ἐπανέλαβε μὲ περισσοτέραν ἀξιοπρέπειαν.

— Μαστορή μου, ἀγνοῶ ἂν ὅ,τι λέγεις εἶναι ἀληθές· δὲν τὸ πιστεύω· ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, αὔριον θὰ πληροφορηθῶ, καὶ ἂν μὲ ἀπατᾷς, θὰ ἐπιβάλλω σιωπὴν εἰς τὴν βλάσφημον σου γλῶσσαν. Ἐν τούτοις, θὰ μὲ εἴπεῖς ποῖος ἦτον ὁ ἱππότης, ὅστις συνώδευε τὴν Μαρίαν τοῦ Κερβεγκάρ.

Ὁ Κέρρος ὠχρίασεν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, καὶ βεβαίως ἤθελεν ὑποτραυλίσει ἀνόητον τινὰ δικαιολόγησιν, ἂν ἡ σκηνὴ αὕτη δὲν ἤθελεν αἰφνιδίως διακοπῇ ἀπὸ τὴν ἐπέμβασιν νέου προσώπου, τὸ ὁποῖον πρό τινων στιγμῶν ἔκρουε τὴν θύραν μὲ ἐπανειλημμένα κτυπήματα, καὶ ἐβλασφήμει ὡς ναίτης.

— Ἀνάθεμά σε Ἰωάννη τοῦ διαβόλου.' θὰ μὲ ἀνοίξεις τὴν καταραμένην θύραν τοῦ καπηλειοῦ σου, ἢ νὰ βάλω φωτιὰ σ' αὐτὸ, καὶ νὰ σὲ ψήσω ὡς τὸν σύντροχον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου.

Ἀλλ' ὁ Κέρρος ἐγνώρισε τὴν φωνὴν, καὶ δὲν ἐβιάζετο ν' ἀνοίξῃ, τὸ τετρομασμένον βλέμμα του ἐπλανᾶτο ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τὸν προσκυνητὴν εἰς τὴν θύραν, καὶ ἀπὸ τὴν θύραν εἰς τὸν προσκυνητήν. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ βήματα τινὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ τραχύνων ὅσον ἐδύνατο τὴν φωνήν του, ὑποτρέμουσαν ἐκ τῆς συγκινήσεως.

— Ποῖος εἶναι; ἠρώτησεν.

— Ἄνοιξε, ἀπήντησεν ὁ ἄνθρωπος.

— Ἀλλὰ πρὶν ν' ἀνοίξω εἰς τοιαύτην ὥραν τῆς νυκτὸς, πρέπει νὰ γνωρίσω ποῖος θὰ εἰσέλθει· τὸ ὄνομά σου;

— Ἀναθεματισμένε κρασοπώλη.' ἐρώνησεν ὁ ἄνθρωπος κτυπῶν ἔτι σφοδρότερον. ἄνοιξε σὲ συμβουλεύω, ἂν δὲν θέλῃς νὰ γράψω τ' ὄνομά μου ἐπὶ τῆς ράχης σου μὲ τὴν αἰχμὴν τοῦ ξίφους μου.

Ὁ Κέρρος ὑπῆγε ν' ἀνοίξῃ, καὶ ἅπαντες εἶδον εἰσεισερχόμενον ἱππότην ἐνδεδεμένον πλήρη ἱματισμὸν ναίτου.

—Ἰωάννη Κέρρο, εἶπεν οὗτος εἰσερχόμενος, ἂν διανοηθῇς ποτὲ ν' ἀφήσῃς τινα ὡ φρουρὸ· ἔξωθεν τῆς θύρας, ἐνθυμήσου νὰ μὴν ἦναι οὗ[illegible] ἱππότης, ὅστις φέρει τὸν προφυροῦν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ μανδύου του, ἐ-

πειδὴ βεβαίως ἤθελες μεταμελη θῇ διὰ τὴν αὐθάδειάν σου. Ἄλλως, ἐπρόσθεσεν οὗτος καθήσας, ἂν δὲν φοβῆσαι τὸ ξίφος μου, ἠξεύρω ἱστορίαν τινὰ ν' ἀναφέρω, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ σὲ εἶναι πολὺ εὐάρεστον ν' ἀκούσῃς. Ἐν τούτοις, πήγαινε νὰ μ' ἑτοιμάσῃς κατάλυμα διὰ τὴν νύκτα ταύτην, καὶ σταῦλον διὰ τὸν ἵππον μου.

Ὁ Κέρβερος ἐτραύλισε λέξεις τινάς, καὶ ἔμελλε ν' ἀποσυρθῇ, ὅταν ὁ ἱππότης τὸν ἐσταμάτησεν.

Ἰωάννη, τοῦ λέγει σιγαλὰ εἰς τὸ οὖς, θ' ἀναχωρήσω τὸ μεσονύκτιον, ἑτοίμασον τὰ πάντα δι' αὐτὴν τὴν ὥραν, καὶ εἰς τὴν ζωήν σου, σιωπήν.

Τὸ μεσονύκτιον ὁ ναύτης ἔτρεχε ταχέως πρὸς τὸ κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Οὐδέρτου, ἀναβαίνων ὡραῖον ἀραβικὸν ἵππον.

Κατ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προσκυνητὴς ἐπορεύθη πεζὸς εἰς τὴν αὐτὴν ὁδόν.

(Ἀκολουθεῖ.) ὑπὸ Α. Τ.

Η ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

—ο—

Ἡ ἀγροτική μου οἰκία κεῖται μακρὰν τῆς πόλεως· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν νομίζω πλησίον, ἐπειδὴ, ἐνόσῳ τὰ πτηνὰ κελαδοῦσιν ἐπὶ τῶν εὐθαλῶν δένδρων, ἀποστρέφομαι τὰ λιθοστρώματα καὶ τοὺς ἀστοὺς, καὶ ἀγαπῶ νὰ ζῶ μετὰ τῆς φύσεως καὶ τῶν χωρικῶν, ἐντὸς τῆς βιβλιοθήκης μου ἢ μὲ τὰ ἄνθη μου.

Ἔχω λοιπὸν περὶ ἐμαυτὸν ἀληθεῖς χωρικοὺς, ἀφελεῖς τὴν καρδίαν καὶ τυλωδεις χεῖρας ἔχοντας, οἵτινες σκάπτουσιν ἢ ποάζονται ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, δὲν ζητοῦν νὰ διδάξωσι τὴν κυβέρνησιν, καὶ μὲ συνέχουν εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἁπλοικῆς ζωῆς των.

Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Ῥεναῖος Βεράρδος, ὡραῖος εἰκοσαετὴς νεανίας, πτωχὸς ὡς ὁ Ἰὼβ, ἐργατικὸς ὡς τὸ ἀροτρον, μήτε πολὺ εὐφυὴς, μήτε τόσον ἀγροῖκος ἐπέρασεν ἑσπέραν τινὰ ἔμπροσθεν τῆς κιγκλίδος μου, μὲ τὸν πῖλον κεκλιμένον καὶ τὸ πρόσωπον ἐξημμένον, ψάλλων μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ διαγράφων ἑλίγματα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Μὴ ἰδὼν αὐτὸν ποτὲ μέθυσον, τὸν ἐξέτασα σοβαρῶς. Μοὶ διηγήθει, μετὰ γελώτων καὶ δακρύων . . . ὅτι ἐκληρώθη στρατεύσιμος καὶ ἔμελλε ν' ἀφίσῃ τὴν γηραιὰν μητέρα του καί . . .

— Καὶ τὴν νεαρὰν μνηστήν του, ἐσκέφθην, τελειόνων τὴν φρᾶσιν του, διακοπεῖσαν ἀπὸ βαρὺν στεναγμὸν, καὶ συγχωρῶν αὐτὸν ὅτι ἔπνιγε τὴν ἀπελπησίαν του εἰς τὴν βαύκαλιν.

Τῇ ἐπαύριον, εἶδον τοὺς στρατευσίμους πορευομένους κατὰ σειρὰν, χαιρετουμένους ἀπὸ θύραν εἰς θύραν, ἐναγκαλιζομένους ἀπὸ μητέρας καὶ ἀδελφὰς, λουομένους μὲ δάκρυα ἀπὸ τὰς γυναῖκας καὶ μὲ οἶνον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Ὁ ἑφημέριος εἰς μάτην διδάσκει ἐκ τοῦ ἄμβωνος· ὁ οἶνος εἶναι εἰς τὸ χωρίον τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦμέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ὅλων τῶν βιωτικῶν συμβάντων, ἡ χαρὰ προσαγορεύεται μετὰ ἰσοχειλοῦς τοῦ ποτηρίου, πᾶσα δὲ θλῖψις μετὰ κενοῦ. Ἐξεπλάγην διὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην τοῦ Βεράρδου, ἥτις ἐπλησίαζε τὴν παροῦσαν, ὡς ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐπιστεφῶν ποτηρίων καὶ τῆς βροντῆς τῶν ἀσμάτων. Δὲν ἠδύνατο καρδία ἀγωνιῶσα, εἰμὴ νὰ φλυαρῇ καὶ νὰ πίνῃ καὶ νὰ χωρεύῃ τοιουτοτρόπως . . .

— Ἀπεχαιρέτησες τὴν Θηρεσίαν; τῷ εἶπον εἰς τὸν οὖς.

Ἡ λέξις αὐτὴ τὸν ἐξεμέθυσεν ἐντελῶς. Δάκρυ ἐκύλισεν ἐπὶ τῆς παρειᾶς του.

— Πιστεύετε ὅτι ὁ πατήρ της θὰ μὲ δεχθῇ; ἠρώτησε.

— Πηγαίνομεν μαζῆ σου, παληκάρι μου.

Ὁ Ῥεναῖος μοὶ ἐσφιγξε τὴν χεῖρα, τόσον ὥςε παρ' ὀλίγον νὰ μοῦ θραύσῃ τὰ ὀστᾶ. Οἱ νεοσύλλεκτοι εἶχον εἰσέτι δέκα καπηλεῖα νὰ ἐπισκεφθῶσι, καὶ τῷ ἔμενεν ἡμίσεια ὥρα διὰ νὰ τρέξῃ πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Θηρησίας.

Ὑπῆγα καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ καὶ εἰσήλθομεν μετά τινα λεπτά.

Ἡ Θηρησία Ὠδρὺ εἶναι ὁ μαργαρίτης τοῦ χωρίου. Ἐκληρονόμησεν παρὰ τῆς μακαρίτιδος μητρός της περουσίαν χιλίων φλωρίων, παρὰ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ὀφθαλμοὺς διπλασίας ἀξίας, καὶ παρ' ἑαυτῆς ἀρετὴν τριπλασίας. Κρίνατε ποῖον ὄνειρον διὰ τὸν πτωχὸν Βεράρδον! ἀλλ' ἐκεῖνος ἤρεσκεν εἰς τὴν Θηρεσίαν;

Εἶναι δύσκολον νὰ τὸ μαντεύσωμεν. Ἡ καρδία τῶν χωρικῶν εἶναι τόσον ἄφωνος, ἡ δὲ τῆς Θηρεσίας ἦτο τόσον συνεσταλμένη! Ἐπίστευον ὅτι ὁ Ῥενναῖος « δὲν ἦτο δι' αὐτὴν οὐδὲν» ἐπειδὴ ὁ πατὴρ Ὠδρὺ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ὑποφέρῃ. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ὑπώπτευον ὅτι τὸν εὕρισκε τῆς ἀρεσκείας της, καθότι τὴν ἔβλεπον νὰ τὸν ἀποφεύγῃ καὶ νὰ τὸν σκληρομεταχειρίζεται ἐνίοτε, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸν παρατηρήσῃ κατὰ πρόσωπον Ἀλλ' ὁ γέρων Ὠδρὺς ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸ βαλάντιον τοῦ γαμβροῦ, καὶ τὸ τοῦ Βεράρδου ἦτο κενόν· πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν τὴν ἐθεώρει οὐδὲν ἀπέναντι ταύτης.

Εἰς τὴν θύραν τῆς Θηρεσίας, ὁ Ῥεναῖος ἔκοψε δύο ἀγριοτριαντάφυλλα ἔκ τινος βάτου, ὅπως ὁμιλήσωσι ταῦτα ἀντ' αὐτοῦ· ὁ Ὠδρὺς ἐπροχώρησε, τονθορίζων βλασφημίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐμφάνισίν μου ἔσυρεν ἀπειροκάλως τὸ πιλίον του. Ἡ Θηρεσία, ἥτις ἐνέδυε τὸν μικρόν της ἀδελφὸν, ἠγέρθη, κύπτουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μετὰ τρεμούσης χειρὸς ἔθεσεν, ὡς διὰ νὰ προφυλαχθῇ, τὸ παιδίον μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Βεράρδου. Ἀλλὰ τὸ κίνημα τοῦτο ἔγεινε μετ' αἰδοῦς καὶ χάριτος ἀγγελικῆς. Ἡ σκηνὴ τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ὑπῆρξε στιγμιαία. «—Ἀναχωρῶ, Θηρεσία. —Ἀναχωρεῖτε, Ῥεναῖε;» Αὐτὸς ἦτον ὅλος ὁ διάλογος. ὁ Ῥεναῖος προσέφερε τὸ ῥόδον εἰς τὸ μικρόν· τὸ δὲ μικρὸν μετεβίβασεν εἰς τὴν ἀδελφήν του· Ὁ πατὴρ ἔδοσε τὴν χεῖρα εἰς τὸν νεοσύλλεκτον ἐξ αἰτίας μου, καὶ ἀπεχωρίζοντο ὡς εἰς μιᾶς μόνον ἡμέρας ἀπουσίαν.

Ἐξεπλάγην διὰ τὴν τόσην ἀταραξίαν καὶ ψυχρότητα.

Ἀλλ' ἐνῷ παρεπορευόμεθα τὸ περίφραγμα, ἤκουσα λυγμὸν πνιγηρὸν, καὶ εἶδον κατὰ γῆς, πρηνῆ, κατάβρεκτον ἀπὸ δάκρυα, τὰ μὲν ῥόδα εἰς χεῖρας, κρατοῦσαν, τοὺς δὲ βραχίωνας στραγγαλίζουσαν, μαντεύσατε ποίαν; Τὴν Θηρεσίαν αὐτήν! Ὁ Ῥεναῖος, ὅστις εἶχεν ἐπαναλάβει τὴν τερεριστικὴν ἐπῳδήν του, ἐσαμάτισε πάραυτα, μ' ἐπάγωσε διά τινος κραυγῆς του, καὶ ἀνεπήδησεν ὡς ταὸς ὑπεράνω τῆς αἰμασιᾶς. Ἐννόησα τέλος πόθεν κρύπτει ἡ φύσις τρυφερότητα εἰς τὰς ψυχὰς ταύτας τὰς τεθορακισμένας οἱονεὶ διὰ χάλιβος. ἔστην ἀλλοιωθεὶς, συγκινηθὴς, περίφοβος.

Ἰδοῦσα τὸν Βεράρδρον, ἡ Θηρεσία, μὲ ἠρωϊκὴν δύναμιν συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν, τῷ εἶπε μίαν μόνην λέξιν. τῷ ἔσφιξε ζωηρῶς τὴν χεῖρα, καὶ ἔφυγεν, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πατρός της ... Ὁ νεοσύλλεκτος συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπανῆλθεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του, ἐπαναλαβὼν τὸ βαδισμα καὶ τὸ ἀσμά του. Τὴν φορὰν ταύτην ἔψαλλεν ἀληθὲς ἄσμα θριαμβευτικὸν, ἀντηχοῦν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς πεδιάδος

— Τί θὰ μοῦ κάμῃ τώρα; ἔχω τὸν λέγον τῆς Θηρεσίας! . . .

Καὶ ἄλλο δὲν ἠμπόρεσα ν' ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα του.

Οἱ νεοσύλλεκτοι ἀνεχώρησαν μίαν ὥραν βραδύτερον, ὅλοι φιλευθέντες καὶ ποτισθέντες ὑπὸ τοῦ Ῥεναίου, ὅστις ἐκίρνα τὸ ἀργύριον καὶ τὸν οἶνον μὲ πλῆρες βαλαντιον καὶ μὲ πλῆρες ποτήριον . . . Τοῦτο ἐπροξένησεν ὑπονοίας εἰ τοὺς φληνάφους καὶ εἰς τὰς ἰσχυρὰς κεφαλὰς τοῦ μέρους. . .

Μετάστινας ἑβδομάδας μ' ἐπῆρεν ἄλλη ἔκπληξις Ὁ Βεράρδος, ἀντὶ νὰ συνοδεύσῃ τὸ ἀπόσπασμα, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον χαρίεις καὶ ὑπερήφανος· εἶχεν ἀγοράσει ἀντικατάστατήν του τινα πενιακόσια σκοῦδα. Καὶ τινὲς μὲν ἐνόμιζαν ὅτι συνέβη εἰς αὐτὸν θαῦμα· τινὲς δὲ ὅτι ἦτο μάγος τις, τινὲς δὲ ὅτι ἐγένετο ληστής· Ὁ γέρων Ὠδρὺς πρῶτος διέδωσε τὸν λέγον τοῦτον, ὅστις ἐπεκράτησεν τοσοῦτον, ὥστε ὁ Ῥεναῖος ἐδεικνύετο διὰ τοῦ δακτύλου, ἐπεστρεῖτο ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων, καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ πίῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν βίκον. Ἅμα παρουσιασθῇ, ἐζήτησε τὴν χεῖρα τῆς Θηρεσίας, ἀλλ' ὁ γέρων Ὠδρὺς τὸν ἀπέβαλεν ὡς ἐπαίτην καὶ τὸν ἀπείλησεν ὅτι θέλει τοῦ θραύσει τὰ ὀστᾶ, ἐὰν παρουσιάζετο καὶ δεύτερον ἔμπροσθέν του.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, πρωΐαν τινα διατρέχων τὸν κῆπόν μου μετὰ τοῦ δόκτωρος Τ . . . εἶδον τὸν υἱόν μου, καὶ τὴν κόρην μου, τέκνα, τὸ μὲν δεκαετὲς, τὸ δὲ τετραετὲς, συλλέγοντα ἀνθοδέσμας ἐκ τῶν ἀνθοφυτειῶν μου, ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησιν ἀνθρώπου τινὸς, ὅστις εἶχεν ἀναβῆ τὸν τοῖχον, καὶ ὅστις ἐξηλείφθη αἰφνιδίως εἰς τὴν πλησίασίν μας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Ῥεναῖος Βεράρδος, καὶ ἰδοὺ τί ἐμαθομεν.

Ἡ Θηρεσία ἦτον εἰς ἄκρον ἀσθενὴς πρό τινων ἡμερῶν. Παραλογιζομένη δὲ, ἀνέκραζεν. — Τὰ ἄνθη μου· δόσατέ μοι τὰ ἄνθη μου Καὶ ὁ Ῥεναῖος, ὅστις ἤκουε τοῦτο ἐκ τῆς θύρας, εἰς ἣν εἰσέδυε κατεσπέραν, ἐζήτει παρὰ τῶν τέκνων μου ῥόδα διὰ τὴν πτωχὴν του μνηστήν. Ἡ ἁπλὴ αὕτη ἱστορία μας συνεκίνησε βαθέως. Ἐμάντευσα τί συνέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὠδρύ.

Εἶχεν ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν κόρην του τὰ δύο ῥόδα τοῦ Βεράρδου, τὸν ὁποῖον ἀπέβαλεν ὡς ληστὴν· καὶ ἡ Θηρεσία, παραλογισασα ἐκ τῆς ἀλγηδόνος, ἐζήτει ἑκουσως τὸν θησαυρόν της . . .

Ἐκάλεσα τὸν Ρεναῖον, ὅστις ἦλθεν ὠχρὸς καὶ τρέμων, καὶ μᾶς διηγήθη λεπτομερῶς τὴν ἀσθένειαν τῆς Θηρεσίας . . . Ὁ φίλος μου ἀνεγνώρισε νευρικὸν πυρετὸν ἐπικίνδυνον.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Βεράρδος παρεκάλει τὸ τέκνον μου νὰ φέρῃ τὰ ἄνθη εἰς τὴν νεάνιδα, διότι αὐτὸν ὁ πατήρ της ἤθελε τὸν διώξει,

— Φιλαχθῆτε καλῶς, εἶπεν ὁ δόκτωρ, μετριάζων τὴν συγκίνησίν του, ἡ ὀσμὴ τῶν ῥόδων αὐτῶν θ' ἀποβῇ ὀλεθρία εἰς τὴν Θηρεσίαν. Θὰ ὑπάγω νὰ τὴν περιποιηθῶ ἐγὼ καὶ ὄχι τὰ ἄνθη — ἐὰν δὲν εἶναι πολὺ ἀργά.' ἐπρόσθεσε μὲ ὕφος ὅπερ μοὶ ἐπροξένησε τρόμον.

Ἔπειτα δεικνύων τρεῖς μεγάλους μήκωνας εἰς τὴν ἀνθοδέσμην τοῦ υἱοῦ μου.

— Φύλαξε μόνον τοῦτο, ἐπανέλαβεν· ὁ παραλογισμός της θὰ τὴν κάμῃ νὰ τοὺς ἐκλάβει ὡς ῥόδα, καὶ οὕτω δύναται νὰ εὕρῃ τὴν σωτηρίαν της, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν.

Ἐπορεύθημεν ἅπαντες πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὠδρὺ, τοῦ δόκτορος σπεύδοντος μετ' ἀνησυχίας τὰ βήματα, τῶν τέκνων μου φερόντων θριαμβευτικῶς τοὺς μήκωνας, καὶ τοῦ Ρεναίου, ἐν διαστάσει ἀκολουθοῦντος ἡμᾶς.

— Αὐτοὶ οἱ μήκωνες εἶναι θαυμάσιος τις οὐσία, ἤρξατο νὰ μᾶς διηγῆται ὁ φίλος μου καθ' ὁδόν. Τὸ σχῆμά των καὶ τὰ ὡραιότατα χρώματά των, συγκερνούμενα, τὸ λευκὸν μετὰ τοῦ μέλανος, καὶ τὸ ῥόδινον μετὰ τοῦ πορφυρώδους, οἱ ἐλαφρῶς δελευδωμένοι καυλοί των, τὰ ἑτερόστιχά των φύλλα, θυσανωτά, κεκομμένα τόσον λεπτοπρεπῶς, ἡ λαμπρά των καὶ εὐκολόθραυστος στεφάνη, ἡ ἀμφιταλαντευομένη εἰς τὸν ἀέρα ἐπὶ μικρᾶς οὐρᾶς, εἶναι ἀναμφιβόλως τὰ ἐλάχιστα πλούτη των. Τὸ ἄνθος τοῦτο ἦτον ἓν τῶν σπουδαιοτέρων καὶ τῶν περιφημοτέρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Τὸ ἐπίστευον ὡς ὀπτανον ἰαματικὸν εἰς Ἑλλάδα, εἰς Αἴγυπτον, καὶ καθ' ὅλην τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Οἱ Ῥωμαῖοι ἔκαμνον μυρία νωγαλεύματα μὲ τοὺς σπόρους τῶν μηκώνων, πεφρυγμένων καὶ ἐζυμωμένων μετὰ μέλητος. Τὴν σήμερον ἀκόμη, εἰς Ἰταλίαν, εἰς τὰ βόρεια τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολὴν, κατασκευάζουσι τραγήματα ἐπικεκαλυμμένα μὲ ζάκχαριν. Ἀλλὰ, πρὸ πάντων, ἡ παλαιὰ καὶ συνηθεστάτη χρῆσις τοῦ ὁποίου κατέστησε τὴν φήμην τῶν μηκώνων λαμπρὰν ἴσως ὅμως ὄχι λαμπροτέραν, ἐπρόσθεσεν ὁ δόκτωρ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ρεναῖον, καὶ θεωρῶν τὰ τέκνα μου μὲ φαιδρότητα — ὄχι λαμπροτέραν ἐκείνης, ἣν θ' ἀποκτήσει ἀπὸ τὴν εὐγνώμωνα καρδίαν τοῦ πτωχοῦ μας Ρεναίου, ὅστις ἐν εἴδῃ ἀνθοδέσμης προσφέρων . . .

— Θὰ τὴν δώσωμεν ἐμεῖς εἰς τὴν κυρίαν Θηρεσίαν! ἀνέκραξε τὸ μεγαλειτερον τῶν τέκνων μου.

— Πολλὰ καλὰ, τέκνα μου, σεῖς νὰ προσφέρετε τοὺς μήκωνάς σας αὐτοὺς, τὴν ἀνθοδέσμην σας. Διηγοῦμαι ἄλλο τι ἐγὼ εἰς τὸν πατέρα σας καὶ εἰς τὸν κύριον Ρεναῖον, τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει· ἤδη σεῖς κρατεῖτέ τα, θαυμάζετέ τα, εἶν' ἐρυθρά . . . σχηματίζουν ὡραίαν ἀνθοδέσμην . . . Ὑμεῖς ὅμως, κύριοι — εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς ἡμᾶς ὁ φίλος μου — πρέπει νὰ γνωρίζεται τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν καὶ εἰς τὶ χρησιμεύουσιν . . . Ναὶ, εἴπομεν λοιπόν . . . ὅτι τὰ ἄνθη ταῦτα ἔγειναν περιφημα, ὅτε τὸ ἐξ αὐτῶν σχηματιζόμενον ὄπιον κατέστη πολύχρηστον. Οἱ ἀρχαῖοι ἔκαμνον ἐξ αὐτῶν τὸ Θηβαϊκὸν λεγόμενον ἐκχύλισμα, καθότι κατεσκευάζετο καὶ μεταχειρίζετο πρὸ πάντων εἰς τὰς Θήβας. Ἀλλ' ἀφοῦ μετὰ καιρὸν, ἡ χρῆσις του εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐξέλειπεν κατέστη καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἄχρηστον. Τὸ ὄπιον ἀπολαμβάνεται ἤδη ἐκ τῶν μηκωνοσκεπῶν πεδιάδων τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Περσίας. Ἡ ἰατρικὴ τοῦ αἰῶνας μας κάμνει τοσαύτην χρῆσιν τοῦ φαρμάκου τούτου, ὥστε, ἄνευ αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι ἀνίσχυρος. Διὰ τοῦ ὀπίου καταπραύνεται πᾶσα ἀλγηδὼν· ὑπάρχουν τρεῖς ἢ τέσσαρες συνταγαὶ τούτου εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ φαρμακοποιεῖα. Ἠξεύρετε τὴν κατάχρησιν τὴν ὁποίαν κάμνουν οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ οἱ Σῖναι. Ἡ μέθη τοῦ ὀπίου τοὺς βυθίζει εἰς ἐκστάσεις τόσον παραδόξους, τόσον γλυκείας καὶ τόσον ἐνθέους, ὥστε ἀφοῦ ἅπαξ μόνον ἐκ τούτου γευθῶσιν, παραδίδονται εἰς αὐτὴ μέχρις ἠλιθιότητος καὶ θανάτου. Ἠξεύρουσι τοῦτο, ἀλλ' ἑκάστη στιγμὴ τῆς μέθης ταύτης περιέχει τοσαύτας ἀγαλλιάσεις, ὥστε εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν θυσίαν. Οἱ δυστυχεῖς τιμωροῦνται μετ' ὀλίγον ἀπὸ φρικτοὺς λυγμοὺς, καὶ ὁ παράδεισος τοῦ ὀπίου ἀπολήγει εἰς καταχθόνιον ἀγωνίαν. Τοιοῦτον εἶναι τὸ δηλητήριον, τὸ ὁποῖον ἡ Ἀγγλία ἐπιβάλλει εἰς τὴν Κίναν, τὸ κανόνιον κατὰ τῶν οἰκιῶν καὶ τὴν σπάθην εἰς τὸν λαιμὸν θέτουσα, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τῆς φέρῃ καὶ ἄλλο τι παρὰ τὰ ἑκατομμύρια, ἐὰν ποτὲ ὁ χυμὸς τῶν μηκώνων τῆς Ἰνδικῆς εἰσχωρήσῃ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ.

Εἴχομεν φθάσει εἰς τὴν θύραν τοῦ γέρω — Ὠδρύ. εἰσῆλθον μετὰ τοῦ δόκτορος καὶ τῶν τέκνων μου. Ὁ Βεράρδος ἔζη κατέναντι, παρά τινα βάτον, ὡς ἄνθρωπος καταδεδικασμένος, περιμένων τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν του.

Ἡ Θηρεσία ἦτον εἰς τὴν κλίνην της, ἄνευ παραπετασμάτων· ἡ μαύρη καὶ μακρά της κόμη ἔπιπτε περὶ τοὺς κροτάφους της, ὁ εἷς βραχίων ἐκρέματο νωχελῶς ἔξωθεν, ἐνῷ ὁ ἕτερος ἐκτείνετο πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὀνείρου της, πρὸς τὰ ῥόδα, ἅπερ ἐζήτει ἀκαταπαύστως. Τὸ πρόσωπόν της, ἐμψύχμενον ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ φωτιζόμενον ὑπό τινος ἀκτῖνος τοῦ δύοντος ἡλίου, ἐφαίνετο χαριέστερον, θελκτικώτερον παραποτέ Εἴτε ὑπὸ τύψεως τοῦ συνειδότος, εἴτε ὑπὸ ἀκουσίου ἀποφάσεως κυριευθὺς, ὁ πατὴρ ἔκειτο σοβαρὸς καὶ κεκυφῶς, παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ τέκνου του ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς καὶ ὑπὸ ξηροῦ τινος δακρύου δεβρεγμένους, ὡς ὁ θρηνῶδὲς τοῦ Σχέφφερ παρὰ τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του. . . Εἶχε δὲ πρὸ ὀλίγου ἔτι δώσει μετὰ μεγάλου κόπου, τὰ ξηρὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει. . . ἀλλὰ μὴ βλέπουσα ἢ μὴ ἀναγνωρίζουσα πλέον αὐτὰ, ἀνέκραζεν ἔτι, ἀπωθοῦσα ταῦτα — Τὰ ῥόδα μου! Τίς θὰ μὲ δώσῃ τὰ ῥόδα μου;

— Σεῖς, εἶπε θεωροῦσα ἡμᾶς, ἐνῷ ὁ πατήρ της ἐπανέπιπτεν βεβαρυμένος καὶ ἄτονος.

— Ναὶ, Θηρεσία, ἀπεκρίθη ὁ υἱός μου, κινούμενος ὑπὸ τῆς καρδίας του, σοῦ φέρω τὰ ῥόδα τοῦ Ρεναίου. Καὶ ἡ νεᾶνις, μειδιῶσα καὶ ἐρυθριῶσα, ἔλαβε τοὺς μήκωνας μετὰ χαρᾶς σπαρακτικῆς.

Ἐντούτοις ὁ ἰατρὸς ἐβεβαιοῦτο, ὅτι δὲν ἔπρεπεν οὔτε λεπτὸν νὰ ἐραδύνῃ νὰ καθησυχάσῃ τὸν νευρικὸν σπασμὸν καὶ τὴν χειροτέρευσιν τῆς ἐγκεφαλίτιδος. Ἔλαβε δύο μήκωνας, τοὺς ἔθεσεν εἰς τὴν ἑστίαν, ἐπῆρεν ἀγγεῖα τινα καὶ κατεσκεύασε σιναπισμοὺς καὶ ἀφεψήματα.

Μετὰ μίαν ὥραν ἡ Θηρεσία ἐκοιμᾶτο γαλήνιον ὕπνον. . . Οἱ κλειστοί της ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ, τὰ χαλαρωμένα νεῦρά της, ἡ ὠχρά της ὄψις, οἱ ἁρμονικοὶ χαρακτῆρές της, ἡ εἰς ἰσορροπίαν εὑρισκομένη καρδία της μετὰ τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ πᾶν ἀνήγγελε τὴν ἐντέλειαν τῆς κρίσεως καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς ζωῆς . . .

Ὁ πατήρ της ἐνόμισε τοῦτο θαῦμα, καὶ προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἰατροῦ.

— Προσμένετε· τῷ εἶπεν ὁ φίλος μου, εἰς σὲ μένει τώρα ν' ἀποτελειώσῃς τὸ ἔργον μου.

Ἡ Θηρεσία ἐπρόφερεν ὀνειρευομένη λόγους, τοὺς ὁποίους ἠκούομεν σιωπῶντες.

— Εἶσαι σὺ Ρεναῖε; Δὲν εἰσέρχεσαι . . . ὁ πατήρ μου θὰ σ' ἐδίωκεν Μοῦ ἐπῆρε τὰ ῥόδα σου, φερετέ με ἄλλα, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φραγμοῦ . . . Θὰ ὑποφέρωμεν ἀμφότεροι, Ρεναῖε, θὰ ἀποθάνωμεν ἀμφότεροι . . Προπάντων φύλαξε τὸ μυστικὸν, ὅπερ μὲ ὡρκίσθης. . Ἂς μᾶς νομίζωσιν ἐμὲ ὡς τρελλὴν, καὶ σὲ ὡς κλέπτην, μᾶλλον παρὰ νὰ εἴπω εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι σ' ἔδωσα πεντακόσια σκοῦδα διὰ ν' ἀγοράσῃς ἀντικαταστάτην. Μολονότι τὰ χρήματα ταῦτα ἀνήκουσιν ἐντελῶς εἰς ἐμὲ, ὁ πατήρ μου θὰ μὲ κατηρᾶτο καὶ θὰ ἐπροτίμα μυρίους θανάτους . . . χαίρετε! σὲ ἔσωσα πάντοτε ἀπὸ τὴν νεοσυλλεξίαν . . .

Ἠγέρθημεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαγωγικὴν ἀνακάλυψιν, θεωροῦντες ἀλλήλους διὰ μέσου ἀφθόνων δακρύων... Ὁ γέρων Ὠδρὺς αὐτὸς, μετά τινα φρικώδη κίνησιν, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἄφησε πάλιν ἑαυτὸν νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης . . . εὑρέθη δὲ πλησίον τοῦ Ρεναίου, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχεν ὀνομάσει υἱόν του, καὶ ὅστις, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν τῆς κόρης.

— Λοιπὸν, εἶπε ζενάζων ὁ γέρων, ἑνόνων τὰς χεῖρας, ἐκ σημείου τινος ἐπι[illegible]κοῦ τοῦ ἰατροῦ, νυμφεύσου την λοιπὸν, ἀφοῦ θὰ τὴν σώσῃ τοῦτο, καὶ ἀφοῦ ἔλαβες ἤδη τὴν προῖκά της.

Ἤτο δύσκολον νὰ ἐξοικονομήσωσι τὰς ἀνάγκας των. Ἀλλὰ τί ἔμελε τὸν Βεράρδον καὶ τὴν Θηρεσίαν; Ἐπανελθοῦσα εἰς ἑαυτὴν, ἡ νεᾶνις εἶδε τὴν χεῖρά της ἐντὸς τῆς τοῦ Ρεναίου· δὲν ἦτο τοῦτο ἀρκετὸς πλοῦτος δι' αὐτήν;

— Ἰδοὺ ἐντούτοις τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μηκώνων ἀνέκραξεν ὁ δόκτωρ χαμογελῶν· εἰς σὲ ἤδη, Ρεναῖε ἀπόκειται νὰ τ' ἀντικαταστήσῃς μὲ ῥόδα, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τὴν βλάψωσι πλέον.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν.)

Π. Η.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ.

Ἰαννουάριος 1851.

Εἰς μάτην οἱ ἐράσμιαι καὶ χαρίεσσαι ἀνάγνωστριαί μας ζητοῦσι τὰς πρώτας ἐμπνεύσεις τῆς Μούσης τῶν *Ἔργων καὶ Ἡμερῶν*. Ἦν ἄλλοτε αὕτη ἀηδόνος λαλιστέρα, ἦν νεαρὰ, ὑπόπτερος· ἄνθη ἰάσμων καὶ ῥόδων ἔστεφον τὴν ξανθὴν κόμην της. Ὡς κόρη τις φιλοπαίγμων, ἀθῶα καὶ φλιλόγελως ἔτρεχεν ἄφροντις εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἐκάθητο παρὰ τοὺς ῥύακας, ἐδίωκε τὸ οὐράνιον τόξον ἐπὶ τῶν λόφων, τὴν χελιδῶνα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ γεωργοῦ καὶ τὴν χρυσαλίδα εἰς τοὺς ἀνθῶνας, καὶ ἄνθη διάβροχα ἔτι ὑπὸ τῆς πρωϊνῆς δρόσου συλλέγουσα, ἐκόμιζεν αὐτὰ καὶ ἔῤῥιπτεν ἀφειδῶς καὶ ἱλαρὰ εἰς τοὺς πόδας πάσης εὐαισθήτου καὶ φιλοκάλου ἀναγνωστρίας.

Ἀλλὰ τίς θεῶν, λέγομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο, μετέβαλλεν αὐτὴν τοσοῦτον; Ὄχι βέβαια ὁ Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός, ἀλλ' ὁ υἱὸς τῆς θεᾶς Πλήξεως, τῆς πλέον φονικῆς πάντων καὶ πασῶν τῶν Θεῶν. Τὴν ἀτμόπλαστον Μοῦσαν τρομάζουσιν οἱ μορφασμοί, κἂν πολιτικοί, κἂν φιλολογικοί ὦσι, καὶ τὴν θανατόνει ἡ μονοτονία. Οἱ ἁβροὶ πόδες της θέλουν νὰ βαίνωσιν ἐπὶ ῥόδων καὶ ἰάσμων, καὶ μόνον ἄκανθαι, ἢ μᾶλλον *ἄκανθοι* ἐφύοντο ὑπ' αὐτούς· ναὶ *ἄκανθοι*, διότι ῥόδα μὲν εἰσὶν αἱ γυναῖκες, ἄκανθαι δὲ . . . . τὸ ἀποσιωπῶμεν.

Ὦ! καὶ πῶς, ἡ τάλαινα νὰ μὴ μαρανθῇ, πῶς νὰ μὴν ἐξανθήσῃ, χρονία ἤδη ἐν μέσῳ ζῶσα κοινωνίας ξηρᾶς, ἀγόνου καὶ στείρας; Ἐν αὐτῇ γηράσκουσιν καὶ αὐτὰ τὰ ἀκμαιότερα ὄντα, γηράσκουσιν, οὐαί! καὶ αὐτὰ τὰ ὡραιότερα καὶ νεαρώτερα πλάσματα εἰς χρόνον ζωῆς καὶ τοῦ ῥόδου βραχύτερον!

Καὶ ἠθέλετε νὰ μείνῃ ἄγηρως μία Μοῦσα, εἰς τόνος λύρας, ἓν πλάσμα φανταστικόν; . . .

Ἀλλ' ἰδοὺ μεγίστη δείκνυται ζωὴ καὶ κίνησις περὶ ἐμέ· ἀκούω ἤχους ἀσμάτων, κρότον γελώτων, χαρὰν βλέπω καὶ μειδιάματα εἰς τὰ πρόσωπα τῶν θνητῶν, ὧν ὁ διηνεκὴς γέλως πικρὸς μ' ἐφάνη πάντοτε καὶ βεβιασμένος, ὡς ὁ γέλως τοῦ Χάρονος. Ω! οἱ ἄφρονες! ἑορτάζουσι καὶ πάλιν τὴν ἔλευσιν τοῦ νέου ἔτους, ἑορτάζουσι τὴν ἀρχὴν νέων βασάνων, νέων δεινῶν καὶ ταλαιπωριῶν, καὶ νέων δακρύων! Ἡ νεότης τὴν ἀνεπίστρεπτον ἀπώλειαν ἑνὸς ἄνθους ἐκ τοῦ ἀγλαοῦ, ἀλλ' ἐφημέρου στέμματός της πανηγυρίζει, καὶ τὸ γῆρας, ἓν προσέτι βῆμα πρὸς τὸν τάφον. Πλὴν ὁ Χρόνος ἔχει συνοδὸν τὸν ἀκούραστον καὶ ἀδυσώπητον θεριστὴν, τὸν *Θάνατον*. . . . ὅστις θερίζει ἀδιακρίτως γῆρας, νεότητα, κάλλος, δυσμορφίαν . . .

Εἰς τοὺς κρότους ὅμως τούτους τῆς εὐθυμίας καὶ χαρᾶς ἐξεγείρεται ἡ προσφιλὴς Μοῦσα, καὶ αὖθις τὴν νεότητά της ὡς ἱμάτιον περιβάλλεται.

Ῥιπτει κύκλῳ αὐτῆς βλέμμα περιχαρές, διότι ἐν ἡμέρᾳ τοιαύτῃ γενικῆς ἀγαλλιάσεως δὲν ἀρέσκεται νὰ θρηνῇ, ὡς τὸ πτηνὸν τῶν κοιμητηρίων, δὲν θέλει νὰ διαταράξῃ τὴν μίαν ταύτην χαρμόσυνον ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέραν τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ἣν οἱ μὲν μεγάλοι λησμονοῦσι τὰ μεγαλεῖά των, οἱ δὲ μικροὶ τὴν ταπεινότητά των, οἱ γέροντες τὰς ἀλγηδόνας των, οἱ πένητες τὴν πενείαν των . . . Μόνοι οἱ τεθλιμμένοι καὶ ἀπαρηγόρητοι, οἱ ὀρφανοὶ καὶ οἱ ξένοι δὲν λησμονοῦσιν, ἀλλ' αἰσθάνονται πικροτέραν τὴν θλίψιν των, τὴν ὀρφανίαν των, τὴν ξενιτείαν των·

« Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενιτιὰ ὡσὰν πουλὶ γυρίζει,
» Ὡσὰν βασιλικὸς ἀνθεῖ, μ' ἀλήθεια δὲν μυρίζει. »

ψυλλει τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ὁ λαὸς εἰς τὴν ποιητικὴν καὶ ἐκφραστικὴν γλῶσσάν του.

Τὴν ἀττικὴν λοιπὸν κοινωνίαν ἡ Μοῦσα βλέπει εἰσέτι χορεύουσαν, καὶ ὅτε ὀρχουμένην καὶ τὸ νέον ἔτος τὴν εὗρεν, ἀναγκαῖως θὰ τὴν βλέπῃ χορεύουσαν καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν!

Τὴν δὲ Βουλὴν καὶ Γερουσίαν, καὶ τὸ Ὑπουργεῖον εὑρίσκει διατελοῦντα ἐν ἄκρᾳ εἰρήνῃ, ἀγάπῃ καὶ εὐημερίᾳ, ὅπερ σημαίνει ὅτι θέλουσιν ὁμονοεῖ καὶ εὐημερεῖ μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐπειδὴ δὲν θελουσι διασπασθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἑπομένου νέου ἔτους, καθ' ἣν καὶ τὰ διεστῶτα συμφιλιοῦνται, ἕπεται, ὅτι θέλουν ὁμονοεῖ καὶ εὐημερεῖ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Καὶ παλιν εἰς τοὺς κατ' εἶκον χορούς δὲν ἔλαβον μέρος οὔτ' αἱ Βουλαὶ, οὔτε τὸ Ὑπουργεῖον. Ἀλλ' ἡ μὲν Βουλὴ ἀνεπαύθη ἐκ τῆς μεγάλης ταχυπορίας της ἀποσκορακίσασα τοῦ περιβόλου της ἐννόμους τινὰς ἢ παρανόμους βουλευτάς, ἐκδικουμένη τὴν εἰσχώρησιν τῶν ἀμφιβόλων. Ἡ δὲ Γερουσία συζητεῖ σεβαρῶς τὰ ὑπ' ὄψιν της σεβαρὰ ἀντικείμενα.

Ἐντούτοις, οὔτε ἡ Ἄνω οὔτε ἡ Κάτω Βουλὴ μετέσχον τῶν ὑπουργικῶν συμποσίων, τὰ ὁποῖα περιχαρῶς ἀνηγγείλαμεν πάντοτε, ὡς τεκμήρια τῆς συμπνοίας τῶν τριῶν Συνταγματικῶν Ἐξουσιῶν καὶ τῆς εὐπλοίας τοῦ πολιτικοῦ σκάφους μας.

Δὲν εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν προπατόρων μας, τῶν μεγαλοπραγμόνων καὶ δαιμονίων ἐκείνων Ἑλλήνων; Διατί νὰ μὴ μιμηθῶμεν αὐτοὺς κατὰ παντα; Οἱ σοφοὶ αὐτῶν δὲν ἔλυον ἐν συμποσίοις καὶ πότοις τὰ δεινότερα φιλοσοφικὰ ζητήματα; Οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ αὐτων δὲν ἀνεπαύοντο εἰς τὰ τρίκλινά των ἐπὶ τῶν δαφνῶν αὐτῶν, «Ἐς αὔριον τὰ σπουδαῖα» ἀφίνοντες;

Χάριτι θείᾳ, ἡ Ἑλλὰς ἤδη, μετὰ τὸν μεγάλον κλύδωνά της, μετὰ τὴν μεγαλην βουλευτικὴν πάλην, ἡσυχάζει ἀτάραχον ἡσυχίαν, περὶ μόνης τῆς προόδου της μεριμνῶσα.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα λέγομεν σεβαρῶς καὶ σπουδαίως. Ἀπὸ τοῦ Συντάγματος ἡ Ἑλλὰς, τωόντι, εἰς τὸ πεῖσμα τῶν ἐφημερίδων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οὐδὲ καλήτερον ἐδιοικήθη, οὐδ' εὑρέθη εἰς εὐαρεστοτέραν θέσιν, ἥτις ἤθελεν εἶναι καὶ κατὰ πάντα ζηλωτή, ἂν καὶ τὸ ταμεῖόν της ὑπόρει περισσότερον.

Ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ πλούσιος; Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπανόμενος· εἶναι σοφόν τι παλαιὸν ἀξίωμα, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐν τῷ ὀλίγῳ τούτῳ ἀναπαυομένη εἶναι, ἂν ὄχι ἡ πλουσιωτέρα, ἀλλ' ἀρκετὰ πλουσία ἐπικρατεια.

Εἰς τὰ πραγματικὰ εὐτυχήματα τῆς Ἑλλάδος ἔγομεν ἤδη ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν μεγαλόδωρον προσφορὰν τοῦ Ἠπειρώτου Α. Ἀρτάκη, ἰατροῦ καὶ λογίου, ἀφιερώσαντος 260 χιλιάδας περίπου δραχμῶν πρὸς τὴν ἐκ θεμελίων ἀνέγερσιν τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐνεγράφη εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ ἀθάνατον χορείαν τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, Ζωσιμάδων, Καπλανῶν, Ῥιζαρῶν, Βαρβακῶν, Ἰωνιδῶν, καὶ ἄλλων. Οὕτως, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος περὶ τὰ μικρὰ ἐρίζομεν, καὶ μικροφιλοτιμούμεθα καὶ μικροῤῥαδιουργοῦμεν, οἱ ἔξω ὁμογενεῖς δείκνυνται μεγαλοπράγμονες, καὶ μεγαλεπίβολοι, τὴν κοινὴν πατρίδα εὐεργετοῦντες, καί τοι μὴ τεττιγγοφόροι. Οἱ δὲ Ἑπτανήσιοι ὑποβάλλουσιν εἰς τὴν Συνέλευσίν των τὸ ἀθάνατον ψήφισμα περὶ τῆς ἑνώσεώς των μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ διαλύεται ὑπὸ τῆς προστατιδος ἐξουσίας ἡ βουλὴ αὐτῶν διὰ τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο τόλμημα!

Πλὴν ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον, τοὺς χορούς, οἵτινες εἶχον μὲν διακοπῆ ἐσχάτως, ἕνεκα τῶν νηστησίμων ἡμερῶν, ἀλλ' οἵτινες μέλλουν νὰ ἐπαναληφθῶσι, μεχρισοῦ διαδεχθῆ αὐτοὺς τὸ θέατρον, ἡ μεγάλη αὕτη ἁπάντων ἤδη ἐνασχόλησις.

Κατὰ τοὺς χορούς τούτους ἡ αὐτὴ ἐπικρατεῖ πάντοτε εὐπρεπεία, ἡ αὐτὴ Ἑλληνικὴ ἀφέλεια καὶ χάρις, ἂν καὶ ἡ φουστανέλλα, ἡ δυστυχὴς φουστανέλλα, ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη καὶ περικαλλὴς ἅμα ἐνδυμασία εἶναι σχεδὸν προγεγραμμένη. Τοιοῦτος ὁ ἀδυσώπητος εὐρωπαϊκὸς ἐξευγενισμὸς, δὲν παραδέχεται εἰς τὸν *στροβιλισμὸν* καὶ τὴν *πόλκαν* τὰς σειομένας ἐκείνας πτυχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνδύματος, πλασμένου διὰ μόνον τὸν πυῤῥήχιον χορὸν, τὸν Ἑλληνικὸν, καὶ τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα.

Αἱ καλαὶ κυρίαι καὶ τὰ ἀθῶα κοράσια, ὤ! κοσμίως καὶ ἁπλούστατα ἐνδύονται καὶ χαριέστατα συμπεριφέρονται. Δὲν φοροῦσι βεβαίως πολυτελεῖς ἐσθῆτας, δὲν τὰς περικοσμοῦσιν ἀδάμαντες καὶ μαργαρῖται· ὡς εἰς τὴν πολυτελεστάτην πόλιν τῶν Παρισίων, δὲν ἔρχονται οὗται εἰς τὰς συναναστροφὰς ἐνδεδυμέναι τὸ *ἄκρον* ἐκεῖνο μεταξοπτίλον (velours), τὸ περικέντητον καὶ διάχρυσον, οὗ τὸ ἓν μέτρον τιμᾶται ἑκατὸν φράγκων! οὔτε τὸ ὕφασμα, τὸ ἀποκαλούμενον Ὀλυμπιάς, πωλούμενον πρὸς 33 φράγκα τὸ μέτρον, χρῆζον δὲ φράγκα 750 διὰ μίαν ἐσθῆτα, ἢ τὰ ὁλοκλήρως ἐκ δαντέλλας ἐνδύματα, ἀξίζοντα ἕκαστον πλέον τῶν χιλίων δραχμῶν! Ἡ ἑλληνικὴ πολυτέλεια δὲν ὑπερβαίνει τὰς 100 ἢ τὸ πολὺ τὰς 500 δραχμάς. Ἀλλ' ἔχουσιν αἱ ἑλληνίδες πολυτέλειαν—τὴν ὡραιότητα καὶ χάριν, ἀντὶ δὲ ἀδαμάντων, τοὺς — μεγάλους μέλανας ὀφθαλμούς των, ἀντὶ δὲ μαργαριτῶν τοὺς λευκοὺς ὡς τὰ κρίνα βραχίονάς των, ὕψιστον δὲ τὸ θέλγητρον αὐτῶν εἰς τὸν ἀθῶον παραδιδομένων χορευτικὸν ἐνθουσιασμόν. Κατὰ τὴν παναίσιον ἤδη προσεχῆ ἐπιστροφὴν τοῦ Βασιλέως μας, ἄρχονται οἱ χοροὶ τῆς αὐλῆς, καὶ τότε ἂς προσθέσωσιν εἰς τὴν λάμψιν τῶν φυσικῶν χαρίτων των καὶ τὴν πρόσκηκτον λάμψιν τῶν ἀδαμάντων, τῶν σμαράγδων καὶ τῶν σαπφείρων.

Ἐν τούτοις, ἂν αἴφνης, ἐκ τοῦ τάφου της ἀνεγειρομένη, ἐπανήρχετο ἐν μέσῳ ἡμῶν ἡ ἐπὶ Περικλέους καὶ Κίμωνος ἀττικωτάτη ἐκείνη κοινωνία, ἂν προσεκαλεῖτο εἰς τὰς συναναστροφάς μας ἡ πολυθέλγητρος ἐκείνη διδάσκαλος τῶν φιλοσόφων Ἀσπασία, πόσον δὲν ἤθελον χαροποιηθῆ, βλέποντες τοὺς ἀπογόνους των ἀξίους αὐτῶν μιμητὰς, κατὰ τοῦτο τοὐλάχιστον!

Διότι λίαν συνήθεις καὶ ἐν τιμῇ ἦσαν οἱ χοροὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἕλλησι, καὶ καθὰ λέγουν οἱ ἱστορικοὶ, οὐδ' αὐτὸς Σωκράτης ἀπηξίωσε νὰ διδάσκεται εἰς τὸ γῆρας του τὸν χορὸν ἀπὸ τὴν εὔμορφον Ἀσπασίαν· ἐχόρευον

δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ τρομεροὶ δικασταὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, διότι τὰ μέλη τοῦ σεβαροῦ τούτου κριτηρίου ἔδαινον ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους ἵνα ῥίψωσιν τὴν ψῆφόν των εἰς τὴν κάλπην.

Ἐν ἄλλοις ἴσως εἴπωμεν πλειότερα περὶ τῶν διαφόρων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χορῶν, ἤδη δὲ, ὡς περὶ τοῦ καταλληλοτέρου διὰ τὴν ἐποχὴν, ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ ἑνὸς μόνου χοροῦ, τοῦ χοροῦ ἢ μᾶλλον τοῦ συρτοῦ τῶν Νεκρῶν...

Τὸν δαιμόνιον τοῦτον χορὸν παρίστησι μία εἰκὼν τοῦ Ὀλβείου, εὑρισκομένη εἴς τι τῆς Ἑλουητίας μοναστήριον

Ὡς εἴπομεν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, οὕτω καὶ ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ πάντες χορεύουσιν· ὁ χορὸς εἶναι ἀτελεύτητός τις συρτὸς, ὃν σύρει ὁ Θάνατος. Καὶ ἄλλος μὲν τῶν χορευτῶν πηδᾷ περισσότερον, ἐνθουσιαστικώτερον, ἄλλος δὲ ῥαθύμως κινεῖται, πλὴν πάντες χορεύουσι, καὶ πάντοτε ὁ θάνατος εἶναι ὁ ἔξαρχων τοῦ χοροῦ· Τίνες δὲ εἰσὶν οἱ πάσης τάξεως καὶ πασης ἡλικίας χορευταὶ οὗτοι;

Οἱ σήμερον ἀποθνήσκοντες, οἱ αὔριον, οἱ μεθαύριον ἀποθνεύμενοι. Ἐγεννήθη τέκνον προφιλὲς, ἀγλαὸν τὸ χάομα τῆς μητρός του, μ' ὅλας τὰς ὠδίνας τοῦ τοκετοῦ· ἀλλὰ τὸ βρέφος τοῦτο νομίζετε, ὅτι ἐγεννήθη; Ὄχι, εἰσῆλθεν εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον κύκλον τοῦ συρτοῦ, ὅστις διέρχεται τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀβύσσου μέχρι τῆς ἄλλης, ἀπὸ τῆς ἀβύσσου, ἥτις προηγεῖται τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἄβυσσον τὴν μετὰ θάνατον, κύκλον ἀπέραντον, ἀεικίνητον, περιδινούμενον, συσπειρούμενον, χωρὶς νὰ δύνηται οὐδεὶς ν' ἀποφύγῃ, ὄντινα καὶ ἂν πράξῃ ἐλιγμὸν, ἀφ' ὅτι δήποτε καὶ ἂν ἀντιληφθῇ διερχόμενος, τὴν ἀδυσώπητον καὶ τρομερὰν ὁρμὴν, τὴν ἐντυπουμένην ὑπὸ τοῦ χορηγέτου.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ὑψιλὴ αὕτη καὶ ἀλλόκοτος ποίησις, ἐν ᾗ τοσοῦτον τρομερὰ ἐξεικονίζεται ἡ ματαιότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, διότι εἰς τὸν κύκλον τοῦ χοροῦ τούτου συγχορεύουσι καὶ βασιλεῖς καὶ μεγιστάνες, καὶ ἱερωμένοι, καὶ σοφοὶ, καὶ ὡραῖαι, καὶ νέοι, καὶ πάντες διὰ τῆς ἀβύσσου τοῦ θανάτου διαπορεύονται.

Ὅταν δὲ διαλογισθῶμεν ὅτι καθ' ἕκαστον δεύτερον λεπτὸν εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην ἄλυσσον εἰς ἄνθρωπος, ἑκάστην δὲ ὥραν 3600, ἑκάστην δὲ ἡμέραν 86,400, ἤτοι ὑπὲρ τὰ 30 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος, τὰ 15 γεννώμενα, καὶ τὰ 15 θνήσκοντα, τότε δὴ τότε κατανοοῦμεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ χοροῦ τούτου...

Δήξαντος τοῦ ἔτους, χρεωστοῦμεν ἡμεῖς, καθὸ ἱστορικοὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν τῆς ἀνθρωπότητος ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν τὰ διάφορα κατὰ τὴν διάρκειάν του συμβάντα, ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ματαιοπονία αὕτη;

Τὸ ἄρτι λῆξαν ἔτος, περὶ οὗ τοσαῦται ἐγένοντο θαυμάσιαι, ἀλλὰ ψευδεῖς, ὡς πάντοτε προφητεῖαι, ἢν ἡ ἐντελὴς ἄρνησις, οὕτως εἰπεῖν, τῶν δύο προγενεστέρων. Ὅ,τι κατέστρεψαν ἐκεῖνα, ἐπανήγειρεν αὐτὸ, ὅ,τι ἔπλασαν ἐκεῖνα, κατέστρεψεν αὐτό. Ἰδοὺ ἅπασα ἡ τοῦ ἔτους 1850 ἱστορία.

Ἡ δημοκρατια, ἥτις καταιγίδος δίκην ἐνέσκηψεν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, ὡς καταιγὶς διεσκεδάσθη, καὶ ἀνέλαμψε φαεινὸς καὶ ζωηφόρος ὁ ἥλιος τῶν μοναρχιῶν.

Ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότης, ἡ τῶν κοινωνιστῶν ἑνοῦμεν, διελύθη ὡς ὄνειρόν τι τρομερὸν, καὶ οἱ σεβαροὶ νέες καὶ φίλοι τῆς τάξεως μειδιῶσιν ἀκούοντες προφερόμενον καὶ τὸ ὄνομά της! Μωρὸς θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ φρονῶν ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία, ὅτι ἅγιον ἡ ἰσότης ἡ ἐν πᾶσι καὶ πάντοτε ἀπραγματοποίητος, καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν κατηργήθη ἐν Εὐρώπῃ, μόνον δὲ παρεπιδημεῖ ἐν τῇ καὶ ἄλλοτε πατριδι αὐτῆς, τῇ φιλτάτῃ Ἑλλάδι.

Ἴδετέ ποτε πυρκαϊὰν τρομερὰν, ἀνταναχλῶσαν τὰς ἀπαισίους λάμψεις της ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, τοξεύουσαν πυρὸς γλῶσσας μέχρις οὐρανοῦ καὶ ἀπειλοῦσαν παγκόσμιον καταστροφὴν, . . . ἀλλὰ τῶν σκαπανέων καὶ τῶν ἀντλιστῶν αἱ προσπάθειαι κατασβεννύουσιν αὐτὴν, καὶ δὲν μένουσιν ἐπὶ τέλους εἰμὴ ἄμορφα ἐρείπια καὶ μέλας καπνός . . .

Εἰς τὸν γενικὸν δὲ τοῦτον καλόδονα καὶ καταποντισμὸν ὅλων τῶν μύθων τούτων καὶ τῶν πλασμάτων, ἓν μόνον ἐπέπλευσε καὶ διεσώθη, ἡ γυναικεία αἵρεσις τῶν πολιτικῶν ἢ ἐλευθέρων γυναικῶν, τὴν ὁποίαν οἱ πονηροὶ ἄνδρες ἀφίνουσι νὰ κινῆται, διότι τὴν θεωροῦσι λίαν ἀβλαβῆ καὶ ἄκακον. Ἐντοῦθα δὲν ἐννοοῦμεν παντελῶς ὅτι εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην ἀνήκουσιν καὶ Ἑλληνίδες, αἵτινες δὲν πολυπραγμονοῦσι, δὲν ζητοῦσιν ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητα, περιορίζονται μόνον εἰς τὰ οἰκιακά των, δὲν κάθηνται εἰς τὰ παράθυρα ἢ τὰ πρόθυρά των, ὡς κατηγόρησεν αὐτὰς ἡ δαιμονία Βελτζογιόζο, βαδίζουσιν ὄπισθεν τῶν συζύγων των, πρὸς οὓς εἶναι πάντοτε ἀφωσιωμέναι, αἱ ἄγευσαι πολιτισμοῦ. καὶ ἀγνοοῦσι τὶς ὁ Λίστζ καὶ ἡ Λίνδ, ἡ ἀναστατῶσα καὶ αὐτοὺς τοὺς ψυχροὺς καὶ σεβαροὺς Ἀγγλαμερικανούς. Ὁσάκις ὡμιλήσαμεν περὶ γυναικὸς, καὶ τοῦτο ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ πράξωμεν πολλάκις, διότι τὴν γυναῖκα — ἀδύνατον, τρυφερὰν, γλυκείαν ὡς εἶναι, θεωροῦμεν τὴν κορωνίδα τῶν πλασμάτων τοῦ δημιουργοῦ, τὸ ἀγλάισμα τῆς δημιουργίας του, ἐξῃρέσαμεν πάντοτε ὄχι ὅμως καὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἰδιότητος, ἐξῃρέσαμεν πάντοτε τὰς ἀναγνωστρίας μας, τὰς γνωρίμους των, καὶ τὰς γνωρίμους τῶν γνωρίμων των, καὶ ἐν ἑνὶ πάσας τὰς Ἑλληνίδας. Ἀιδομεν δὲ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, διότι δὲν θέλομεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ νέου ἔτους νὰ μᾶς μέμφωνται τὰ χαρίεντα χείλη των. νὰ μᾶς ἐπιβαρύνωσιν αἰάραί των, . . . ἐξεθέσαμεν ἐπίσης εἰς τὰ πτερόεντα ταῦτα ἔπη ἐνίοτε καὶ ἀνέκδοτά τινα τοῦ πραγματικοῦ βίου, συμβάντα ληφθέντα, ὄχι εἰς τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιούσιον ζωὴν, ἅτινα εἰς σεμνοτύφους τινας τοῦ ἀνδρικοῦ φύλλου, διότι αἱ γυναῖκες ἔχουσιν πλειότερον πνεῦμα ἢ ὥστε νὰ μὴν ἐννοῶσιν τίς ἡ ἠθικὴ, διδακτικὴ καὶ τὴν τέρψιν συνάμα ἀφορῶσα τάσις τῶν λόγων μας, εἰς σεμνοτύφους τινας, λέγομεν, ἐφάνησαν δεινὰ, ἐσκανδάλισαν τὰς ἁγνὰς ἀκοάς των, καὶ ἔφεραν τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς εἰς τὰς γενειώσας παρειάς των . . . τῶν ἀθώων . . . θέλομεν γράφει δι' αὐτοὺς τοῦ λοιποῦ συναξάρια καὶ μηνιαῖα καὶ Ἄνθος Χαρίτων.

Γνωστὸν, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπεβίωσεν ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ναί, ἐν τῇ ἐξορίᾳ! ὁ κραταιὸς Βασιλεὺς τῶν Γάλλων Λουδοβίκος Φίλιππος. Βίος διδακτικώτερος, ἐνδοξότερος, ταπεινότερος, παρουσιάζων περισσοτέρας πτριπετείας δυστυχημάτων καὶ δέξης, ἄλλου ἡγεμένος οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιώτου δυσκόλως ἀπαντᾶται. Υἱὸς τοῦ Φιλίππου δουκὸς τῆς Αὐρηλίας (Ὀρλεὰνς) ὀνομασθέντος κατὰ τὴν πρώτην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, Φίλιππος Ἰσότης, καὶ δόντος ψῆφον κατὰ τοῦ ἐξαδέλφου του, τοῦ δυστυχοῦς Λουδοβίκου ις'. ὁ νέος δοὺξ τοῦ Ὀρλεὰνς, ἠκολούθησε τὸν πολιτικὸν δρόμον τοῦ πατρός του καὶ τατεγράφη μέλος τῶν Ἰακοβίνων. Ἀλλ' ἀφοῦ ηὐτυμόλησε πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς μετὰ τοῦ στρατηγοῦ του Διουμουριὲ, εὑρέθη προγεγραμμένος, ἐγκατα-

λελειμένος, βίον ἀλίτου διάγων, ἄνευ ὀβολοῦ, ἄνευ στηρίγματος. Τοιοῦτος λοιπὸν ὢν, πλανᾶται ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, ἐπαγγέλλεται τὸν διδάσκαλον ἐν Ἑλβετίᾳ, ἵνα πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διώκεται: ἐκεῖθεν καὶ περιφέρεται ἐν Γερμανίᾳ, Δανίᾳ, Νορβεγίᾳ, Φιλλανδίᾳ καὶ ἀναγκάζεται ἐπὶ τέλους, κατὰ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ναπολέοντος, νὰ φύγῃ εἰς Ἀμερικήν. Ἐπανέρχεται εἰς Γαλλίαν μὲ τὴν παλινόρθωτον βασιλείαν, ἰδιοτεύει καὶ τότε, διώκεται τοῦ θρόνου Κάρολος ὁ Γ'. διὰ τῆς Ἰουλιανῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὁ πλάνης οὗτος ἡγεμὼν ἐκλέγεται βασιλεὺς τῶν Γάλλων. Δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη βασιλεύει καὶ προετοιμάζει διαδοχὴν πολυμελῆ καὶ ἔνδοξον εἰς τὴν δυναστειαν του, ὅτε ἐκρήγνυται αἴφνης ἡ ἐπανάστασις τοῦ Φεβρουαρίου, ἐκπίπτει τοῦ θρόνου, καὶ φεύγει ἄγνωστος καὶ προγεγραμμένος πάλιν εἰς ξένην γῆν, τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου καὶ καταλύει τὸν βίον.

Τὴν πατέρα παρηκολούθησεν εἰς τὸν τάφον μετ' οὐ πολὺ καὶ τις θυγάτηρ του, ἡ βασίλισσα τῶν Βελγῶν, χαριτέβρυτος καὶ ἐνάρετος γυνή, χρηστὴ δὲ βασιλίς.

Ἡ Λουΐζα Θηρεσία διεκρίνετο πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀνεξάντλητον αὐτῆς φιλελεημοσύνην, κυριωτέραν ἔχουσα ἀσχολίαν τοῦ βίου της πῶς νὰ παρηγορῇ τοὺς δυστυχοῦντας, πῶς ν' ἀνακουφίζῃ τοὺς πένητας.

Ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ἀγαθοεργημάτων της ἀναφέρομεν τὸ ἑξῆς. Ἡμέραν τινα, κυρία τῆς τιμῆς ἐγχειρίζει εἰς τὴν βασίλισσαν ἀναφορὰν δημοτικοῦ τινος συμβούλου ὑπὲρ ἑνὸς δυστυχοῦς ἐργάτου, μόνου πολυαρίθμου οἰκογενείας στηρίγματος, ὅστις εἶχε καταδικασθῆ εἰς τριῶν μηνῶν φυλάκισιν διὰ πλημμέλημά τι πραχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ὥρᾳ μέθης. Ἡ ἡγεμονὶς ἐνεδύετο πρὸς δημοσίαν τινα τελετὴν . . . ἀλλ' ἅμα μαθοῦσα ταῦτα, ῥίπτει τοὺς κόσμους αὐτῆς, τοὺς ἀδάμαντας, τὰς ταινίας, ἀπολύει τὰς κυρίας τῆς τιμῆς καὶ τρέχει εἰς τὰ δωμάτια τοῦ βασιλέως. Οὗτος εἶχεν ἐξέλθῃ· ἡ βασίλισσα τρέχει εἰς ἐντάμωσίν του, διέρχεται δὶς τὴν πόλιν, τὸν ἀπαντᾷ τέλος καὶ ἐναγκαλιζομένη τὰ γόνατά του, κατορθώνει νὰ λάβῃ τὴν χάριν τοῦ δυστυχοῦς, τὴν ὁποίαν τοῦ στέλλει διά τινος ἀξιωματικοῦ· ἐπανερχομένη δὲ ὀλίγον βραδέως ἐν μέσῳ τῶν αὐλικῶν της, λέγει αὐτοῖς μετὰ μετριοφροσύνης, — Ζητῶ συγγνώμην, ἠθέλησα νὰ ἑορτάσω δύω ἑορτὰς ἀντὶ μιᾶς. » Διὰ τοῦτο ἀποθανοῦσαν ἐθρήνησεν ὁλόκληρον τὸ Βέλγιον, 200 δὲ χιλιάδες λαοῦ συνώδευσαν τὸ λείψανόν της εἰς τὸν τάφον.

Ἔξοχος ἐπίσης ἦτο ἡ πρὸς τὸν σύζυγόν της ἀφωσίωσις. Τὸ μόνον δὲ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ τύχῃ παρὰ τῆς τρυφερᾶς ἀφωσιώσεως τῆς συζύγου του, ἦτο τὸ νὰ μὴν τὸν περιμένῃ εἰς τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, διότι οὐδέποτε ὁ βασιλεὺς ἠδυνήθη νὰ ἦναι ἀκριβὴς κατὰ τοῦτο, οὐδ' ἡ σύζυγός του ἤθελε ποτὲ νὰ πεισθῇ ὥστε νὰ γεύεται ἄνευ αὐτοῦ.

Ὁ Λεοπόλδος ἐξυπνᾷ πρωΐ, ὡς ἐξύπνα καὶ ἡ βασί-

λισσα, καὶ ὅτε ἔμενεν εἰς Λέκεν, ἐξήρχετο ἔφιππος ἀπὸ τῆς ὀγδόης πρωϊνῆς ὥρας. Ἤρχετο εἰς τὴν πρωτεύουσαν· περαιῶν τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, ἐπέστρεφεν εἰς Λέκεν, ὅπου ἀγγλικὸς ἵππος περιέμενεν αὐτὸν καὶ εὐθὺς ἐξήρχετο μὲ ἐνδυμασίαν συνήθως κυνηγοῦ νὰ περιστρέξῃ τὴν ἐξοχὴν ἀσκόπως. Τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὴν μοναξίαν καὶ ἡ κλίσις του πρὸς τὸ βεμβάζειν, ὥστε ὁ μεγαλήτερος πρὸς αὐτὸν σεβασμὸς δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ τρέξῃ τις εἰς προϋπάντησίν του, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ μακρυνθῇ, ὅταν πλησιάζῃ.

Κατά τινα τελευταιαν εἰς Ἑλβετίαν περιοδείαν του, ἱστάμενος εἰς τὸ παράθυρον τοῦ ξενοδοχείου, ὅτε ἡ ῥοδοδάκτυλος ἠὼς ἐχρωμάτιζε τὰς χιονοσκεπεῖς τῶν Ἄλπεων κορυφάς, ἐκινεῖτο, ὕψωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς οὐρανὸν, καὶ ἐπρόφερε λέξεις διακεκομμένας. Ὁ θαλαμηπόλος του, ὅστις ἤκουσε ταῦτα εἰς τὸ γειτονικὸν δωμάτιον, μεριμνῶν, διήνοιξε τὴν θύραν. Ὁ βασιλεὺς ἐκινεῖτο πάντοτε ἔμπροσθεν τοῦ ἀνεῳγμένου παραθύρου· φοβούμενος ἀπευκταῖόν τι, ὁ θαλαμηπόλος ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιον.

— Ναί! ἐλθὲ, Γρένερ, ἐκφωνεῖ τότε ὁ βασιλεὺς, θλίβων τὰς χεῖράς του, ἐλθὲ νὰ θαυμάσῃς μετ' ἐμοῦ τὴν μεγαλοπρεπῆ, τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἔγερσιν τῆς φύσεως.

Νομίζετε δὲ ὅτι ἡ τελετὴ τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς θυγατρός του, αἱ προεδρικαὶ περιηγήσεις καὶ ἐπιθεωρήσεις τοῦ Λουδοβίκου Ναπολέοντος, τὰ πράγματα καὶ αἱ περιπλοκαὶ τῆς Γερμανίας, ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς δυστυχοῦς Ἑλλάδος ὑφ' ὁλοκλήρου ἀγγλικοῦ στόλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ὁ καταστρεπτικὸς παρελθὸν χειμὼν, καὶ ὅσα ἄλλα μεγάλα ἢ δυστυχῆ γεγονότα, νομίζετε ὅτι ταῦτα ἀπησχόλησαν κυρίως τὰ πνεύματα ἐν Εὐρώπῃ, Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Ἀμερικῇ; Παντάπασι. Ταῦτα πάντα ἅμα τετελεσμένα, ἐλησμονοῦντο.

Ἐν Εὐρώπῃ ἐῤῥέθησαν καὶ ἐγράφησαν ὅσα οὐδὲ περὶ ὅλων ὁμοῦ τῶν ἀντικειμένων τούτων, περὶ τοῦ δωρηθέντος εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἱπποποτάμου, ὃν προϋπήντησαν ἀποδιβαζόμενον 200 χιλιάδες λαοῦ, περὶ τῆς Χελώνης τῆς βασιλίσσης, περὶ τοῦ πρίγκιπος Ζουγκ-Βαχαδοὺρ-Κονδοὺρ-Ῥανατζᾶ, πρωθυπουργοῦ, ἀρχιστρατήγου καὶ πρέσβεως τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Νεπὼλ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦτο περικόσμητος ἀπὸ ἀδάμαντας, τὰ δὲ προσφερθέντα εἰς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν δῶρα ἐτιμῶντο πολλῶν ἑκατομμυρίων.

Ἐλθὼν εἰς Παρισίους ἐθαύμασε μὲν τὰ ἐξαίσια τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, ἀλλ' ἐτρέλλανον κυρίως αὐτὸν αἱ χορεύτριαι τοῦ θεάτρου! Οἱ πονηροὶ ἐν τούτοις Γάλλοι τῷ ἐπώλουν ἓν ὠὸν ἀντὶ δέκα φράγκων, ἐνῷ ἡμεῖς μίαν δραχμὴν τὸ πολὺ ἐπωλούσαμεν τὸ ὠὸν εἰς τοὺς ἐν Σαλαμῖνι παρεπιδημοῦντας Ἄγγλους, ὅτε πραγματικῶς τὰ ὠὰ ἐτιμῶντο 20 λεπτῶν.

Εἰς Ἀμερικὴν δὲ ἔφερεν ἀληθῆ ἀναστάτωσιν ἡ τραγῳδίστρια Jenny Lind, *ἡ ἀηδὼν τῆς Σουηδίας*, ὡς ἀπεκάλεσαν αὐτὴν οἱ Ἀγγλαμερικανοί.

Ἐργολάβός τις τὴν ἐσυμφώνησε διὰ 18 μῆνας ἵνα δώσῃ 150 παραστάσεις, μὲ προκαταβολὴν μισθοῦ 750,000 φράγκων, μερίδα εἰς τὸ ἓν πέμπτον τῶν κερδῶν, ἓν ἀτμόπλοιον εἰς τὴν διάθεσίν της, παλάτιον διὰ κατοικίαν, ἅμαξαν ἡγεμονικὴν, δεκαεπτὰ θεράποντας, καὶ ἐπιουσίαν τράπεζαν δι' εἴκοσι καὶ πέντε ὁμοτραπέζους.

Ἀλλὰ τίς εἶναι ἡ Ζένη Λίνδ αὕτη; θυγάτηρ διδασκάλου τινος κοραισίων εἰς Στοκόλμην, γεννηθεῖσα ἐν ἔτει 1820. Ἀλλὰ διδαχθεῖσα τὴν μουσικὴν καὶ τὸ ᾆσμα εἰς τὸ μουσικὸν σχολεῖον τῆς πόλεώς της, διεκριθη μετρίως κατ' ἀρχὰς, εἰς Παρισίους μὲν ῥᾳδιουργηθεῖσα ὑπό τινος ὁμοτέχνου της, τῆς Κ. Στόλτζ, ἀποκτήσασα δ' ἀκολούθως φήμην μεγίστην καὶ θριάμβους μοναδικοὺς εἰς Βερολῖνον, Βιέννην, καὶ Λονδῖνον. Τοὺς Παρισινοὺς τοὺς ἀπέχθεται τρομερὰ, καὶ ὁσάκις μεταβῇ αὐτοῦ, ὡς νὰ λέγῃ εἰς τοὺς δυστυχεῖς Γάλλους, « ἰδοὺ ἐγὼ, βλέπετέ με, θαυμάζετέ με, ἀλλὰ δὲν θέλετε μὲ ἀκούσει » Χωρὶς νὰ ᾖναι ἐντελῶς ὡραία· ἔχει ὅμως πολλὴν γλυκύτητα, πολὺ θέλγητρον εἰς τοὺς μεγαλους γλαυκοὺς ὀφθαλμούς της, εἰς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς της, καὶ τὴν ξανθὴν καὶ ἀφθονον κόμην της. Τέλος ἡ φυσιογνωμία της, ἡ τέχνη της, ὁ χαρακτὴρ της, ἡ φωνή της αὕτη ἔχουσιν ἰδιάζον τι καὶ μοναδικόν. Συγκινεῖ, ἐνθουσιάζει τοὺς ἀκούοντας καὶ βλέποντας χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ ἐννοῶσι τὸ διατί. Ἔχει δὲ ἡ κόρη αὕτη, ἡ ἀγνὴ μείνασα πάντοτε, καὶ πολὺν ἀ γ υ ρ τ ε ί α ν. Ὅταν τὴν χειροκροτοῦν, κλαίει, φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της καὶ πέμπει εἰς τοὺς θεατὰς τῆς πλατείας φιλήματα παιδικά . . .

Ἀλλ' ἡ ἀ η δ ὼ ν αὕτη, καί τοι γνωριζουσα ὡς τραπεζίτης τὰ συμφέροντά της, εἶναι, ὡς οὐδεὶς ἄλλος μεγιστὰν ἡ βασιλεὺς, μεγαλόδωρος. Εἰς Νεσβόρακον, ὅπου ἕκαστον εἰσητήριον τῶν μουσικῶν συμφωνιῶν ἐπωλήθη μέχρι τῶν 225 ταλλήρων, ἤτοι 1250 δραχμῶν, καὶ αἱ εἰσπράξεις ἑκάστης ἑσπέρας ἀνέβησαν εἰς 25,000, δηλαδὴ 150,000 δραχμῶν! ὅπου ὁ λαὸς μὴ δυνάμενος νὰ παρευρεθῇ σύσσωμος εἰς τὰς παραστάσεις δι' ἔλλειψιν τοσούτων ταλλήρων καὶ τόπου χορητικοῦ 200 χιλ. ψυχῶν, ἔθραυσε τὸ θέατρον, ἡ τραγῳδίστρια ἄφησε 10,000 ταλλήρων πρὸς ὄφελος τῶν πτωχῶν! Πανταχοῦ δὲ, ὅπου ὁ χρυσὸς χύνεται ἀφειδῶς οὕτως πρὸ τῶν ποδῶν της, προικοδοτεῖ πλουσίως τὰ νοσοκομεῖα, τὰ σχολεῖα, τὰς νηπιακὰς φάτνας (crèches).

Ὁ τραπεζίτης, ὁ ἔμπορος, ὁ ἐργολάβος, οἱ κερδίζοντες καθ' ἕκαστον ἔτος ἑκατομμύρια ἄνευ τινος κόπου, ἔπραξάν ποτε, πράττουσι, θέλουν πράξει τοιαῦτα γενναῖα φιλοδωρήματα; Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ γυνὴ γενναιοτέρα, φιλανθρωποτέρα, εὐγενεστέρα τοῦ ἀνδρὸς. ὡς πάντοτε διισχυρίσθημεν.

Ἱκανὰ ἤδη τοσαῦτα περὶ τῶν θαυμασίων τοῦ λήξαντος ἔτους . . .

— Καὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα; ἤθελε μ' ἐρωτήσει πονηρός τις καὶ πολυειδήμων ἀναγνώστης.

— Ὑπάρχουσιν, ἀποκρίνομαι, καὶ πολὺ τούτων θαυμασιώτερα, ἀλλ' ἡ Μοῦσα ἐπιφυλάττει ταῦτα διὰ τὸν προσεχῆ μῆνα, πρὸς νέαν εὐαρέστησιν καὶ τέρψιν τῶν εὐμενῶν ἀναγνωστριῶν της.

Εἶναι δὲ ταῦτα, τὰ μέλλοντα θεατρικά μας, τὰ περὶ τοῦ σ υ μ π α θ η τ ι κ ο ῦ τ η λ ε γ ρ ά φ ο υ, ἐκτελουμένου διὰ τῶν κοχλιῶν καὶ καταργοῦντος πᾶσαν ἀπόστασιν τόπων, διάρκειαν χρόνου, πᾶν μυστήριον τῶν καρδιῶν· εἶναι τὰ περὶ τῶν θαυμάτων τῆς ἀεροπορίας, οὐχὶ βεβαίως τοῦ Πετιωτου, ἀλλὰ τοῦ Ποιτεβίνου, ζευγνύοντος ἵππους, ἢ ταύρους εἰς τὸ ἀερόστατόν του, προσαρτῶντος εἰς τὸ πλοιάριόν του καὶ εἰς τοὺς ἀέρας αἰωρουμένου, νύμφας ἱπποκόμους, μὲ πτέρυγας ἐρώτων ἐπὶ τῶν ὤμων, μὲ στεφάνους ἀνθέων εἰς τὰς χεῖρας των, μ' ἐσθῆτα διαφανῆ καὶ ἐλαφρὰν ὡς ὁ ἄνεμος, κ ό ρ α ς δὲ τ ο ῦ ἀ έ ρ ο ς ἐπικαλουμένας.

Ὁ σ υ μ π α θ η τ ι κ ὸ ς τ η λ έ γ ρ α φ ο ς, τὸν

δποῖον πρῶτοι ἡμεῖς ἀνηγγείλαμεν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἐνέπαιξαν κατ' ἀρχὰς πρῶτοι αὐτοὶ οἱ Γάλλοι, εἶναι ἔγγυς ν' ἀποδειχθῇ ἀληθής. Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων ἐδημοσίευσαν ἐκτεταμένην διατριβὴν τοῦ Κ. Ἀλίξ, ὅστις ἐκθέτει ἀκριβῶς τὰ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης, καὶ δὲν φαίνεται ὁ ἄνθρωπος τοσοῦτον ἀγύρτης, ὥστε νὰ γράψῃ σοβαρῶς σωρὸν ψευδολογιῶν, τὰς ὁποίας ἀνέγνωσεν ὅλη ἡ γῆ. Θὰ βραδύνει ἴσως εἰσέτι ἡ τελειοποίησις τῆς ἐφευρέσεως, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματά της εἶναι ἤδη κεκτημένα καὶ ἀλάνθαστα.

Ὁ πρῶτος, ἐνεργὸς τῆς ἀνταποκρίσεως ταύτης εἶναι ὁ ἠλεκτρισμός, ἡ μαγνητικὴ συμπάθεια, εἰς ἣν ἂς τὸ εἴπωμεν ἐν παρόδῳ, ὑπήκουσι πάντα εἰς τὸν ὑλικὸν καὶ ἠθικὸν κόσμον, διότι τις ἄλλη ἢ μυστηριώδης ἐκείνη αἰτία τῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων; τὶς ἄλλη ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος, ἀφνηδίου πολλάκις, διακαοῦς, καὶ ἀκολούθως τῆς διαρρήξεώς του, ἥτις ἐτάραξεν, ἔθυσε καὶ ἀπώλεσε τοσούτους, διότι διεσπάθη ἡ μαγνητικὴ ἰσορροπία, ἥτις φαίνεται ἤδη οὖσα οὐσιῶδες τῆς ὑπάρξεώς μας στοιχεῖον! Ἀλλὰ τὴν νέαν ταύτην περὶ τοῦ προκειμένου θεωρίαν μας θέλομεν ἐκθέσει ἴσως ἀκολούθως, ἂν τὸ ζητήσωσιν αἱ ἀναγνώστριαί μας, ἤδη δὲ λέγομεν ὅτι ὅλα τὰ θαύματα ταῦτα ἐπέτυχον οἱ ἐφευρέται ΚΚ· Μπενουὰ καὶ Μπιὰ διὰ τῶν κόχλων ἢ κοχλιῶν (σαλιάγκων escargot, colimaçon.) Τινὲς αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἰδιότητα, ἀφοῦ συζευχθῶσι, νὰ ἐνεργῶσιν ἀκατάπαυστον ἐπ' ἀλλήλους ἐπιρροὴν μαγνητικήν, εἰς ὁποιανδήποτε ἀπόστασιν καὶ ἂν εὑρεθῶσιν, ἔστω καὶ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀμερικήν! Διὰ μικρᾶς δέ τινος μηχανῆς τῶν ἐφευρετῶν δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς ὡς τὰ τῆς ἠλεκτρικῆς μεθόδου σύρματα· ἑπομένως θέλει εἶσθαι δυνατὸν ν' ἀνταποκρίνεται ὁ φίλος μετὰ τοῦ φίλου εἰς ὁποιανδήποτε ἀπόστασιν, νὰ κοινοποιῇ τὴν ἰδέαν του, καὶ πῶς; μὲ τάχος ἀστραπῆς! εἰς πολλὰ συγχρόνως ἄτομα, εὑρισκόμενα τὸ μὲν εἰς ἄρκτον, τὸ δὲ εἰς μεσημβρίαν, τὸ δὲ εἰς ἀνατολὰς, τὸ δὲ εἰς δύσιν... Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀδικούμενοι καὶ κατατρεγμένοι ἔρασταί, ὁποία δι' αὐτοὺς πρόνοια! ἔχοντες τὴν μικρὰν αὐτὴν πυξίδα (boussole), διότι τοιοῦτον σχῆμα μέγεθος ἔχει ἡ μηχανή, εἰς τὸν κόλπον των, ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν των, θέλουν δύνασθαι ν' ἀντιπέμπωσι τὰς ἰδέας των, τὰ αἰσθήματά των, τοὺς στεναγμούς των αὐτοὺς κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ὥραν, λάθρα τοῦ κόσμου ὅλου!

Ἐν ἑνὶ δὲ ἡ ἐφεύρεσις αὕτη, πραγματοποιουμένη, θέλει καταστήσει ἀληθῆ τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν· *Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀδελφοί ἐστέ.*

Εἰς τὴν ἀτελῆ βεβαίως ταύτην εἰκόνα τοῦ παρελθέντος ἔτους, παρὰ τὰ σπουδαῖα καὶ σοβαρὰ ὑπάρχουν πολλὰ τὰ ἀστεῖα καὶ παράδοξα, παρὰ τὰ ἱλαρὰ καὶ εὐάρεστα, πολλὰ τὰ τρομερὰ καὶ λυπηρά· ἀλλὰ τοιοῦτος ὁ βίος καὶ τὰ συμβάντα τὰ ἀνθρώπινα.' σύμμικτόν τι καὶ ἀποφώλιον καὶ γελοῖον τέρας, ὅπου τὸ μειδίαμα καὶ ἡ χαρὰ στιγμιαῖα, ὅπου διαρκὴς ἡ θλῖψις καὶ ἡ ἀλγηδών, ὅπου ἡ ἀρετὴ — ψεῦδος, ἀλήθεια δὲ — ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ πονηρία.'

Ἀλλὰ τελειόνομεν. Δὲν θέλομεν νὰ ἐπιφέρωμεν τὸ λογικὸν καὶ θλιβερὸν συμπέρασμα τῶν ὅσων ἡ πτέρυξ τῶν ἐπῶν μας τούτων τῶν πτεροέντων ἐπέψαυσε, καὶ λέγομεν, πρὸς παρηγορίαν τῶν τεθλιμμένων, οὓς ἕκαστος ἡμῶν ὀφείλει νὰ συμπαθῇ. τοὺς ἑξῆς στίχους τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ Γέτη ἐκ τοῦ Βιλιέλμου Μείστερ. (*)

Ὅστις δὲν ἔφαγε ποτὲ τὸν ἄρτον του δακρύων,
Ὅστις δὲν ἔμεινε' ἀγρυπνος ἐπὶ τῆς κλίνης του θρηνῶν,
Καὶ δὲν ἠσθάνθη θλίψεων τοὺς σπαραγμοὺς ἀγρίων.
Ἐκεῖνος δὲν ἐγνώρισε τί ἦν ἐλπὶς εἰς οὐρανόν.

Ναί! ὁ πίνων ἐνταῦθα μέχρι τρυγὸς τῆς θλίψεως τὸ πικρὸν ποτήριον, στρέφει τὰ βλέμματα εἰς οὐρανὸν καὶ ἐκεῖθεν ἐλπίζει τὴν παρηγορίαν καὶ ἀπαλλαγήν του.

Δημοσιεύομεν ἐν τούτοις ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὸν Ἰανουάριον, τὸν μῆνα τοῦτον, τὸν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς παραφορᾶς. Ἰδοὺ ἡ ἀλληγορικὴ αὐτοῦ εἰκὼν φαίνεται ἐνταῦθα, καὶ τὸ ζῴδιόν του ὁ Ὑδροχόος. Πολιὸς καὶ δασὺς ὁ πώγων τοῦ μηνὸς, καὶ κατηφὴς ἡ ὄψις του, ἀλλ' ἡμεῖς τὸν ὑποδεχόμεθα ἄσμενοι, διότι αὐτὸς ἀνύψωσε πέρισυ τὸ τεταπεινωμένον Ἑλληνικὸν φρόνημα καὶ ὄνομα, καὶ διότι ἐπανελθὼν εὗρε τὴν Ἑλλάδα ἀκμαίαν καὶ εὐημεροῦσαν, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε. Καλῶς ἦλθε λοιπόν!

ΓΟΡΓΙΑΣ.

(*) Wer nicht sein Brod mit Thraenen ass. κτλ.